RABSEL

the CERD Educational Journal

རབ་གསལ།

Volume 19, Issue - 1
Spring 2018

Centre for Educational Research and Development
Paro College of Education

CERD RABSEL VOLUME - 19 ISSUE - 1 SPRING 2018

ISSN: 2077 - 4966

RABSEL
the CERD Educational Journal

རབ་གསལ།

Volume - 19, Issue: 1
Spring 2018

Centre for Educational Research & Development
Paro College of Education

RABSEL

Rabsel is a peer-reviewed journal published biannually. A publication of the
Centre for Educational Research and Development
Paro College of Education, Paro
Royal University of Bhutan.
Telephone : +975 08 272011
Facsimile : +975 08 271917
E-mail Address : cerd.pce@rub.edu.bt

Editor-in-Chief
Mr. Sonam Dorji W, Dean
Research & Industrial Linkages, CERD, PCE

Editors
Dr. Dorji Wangchuk, (English)
Dr. Gembo Tshering (English)
Mr. Samten Tharchen (Dzongkha)
Ms. Sangay Biddha (English)
Mr. Penjor (Dzongkha)

Layout & Design
Mr. Ramesh Thapa, CERD, PCE,
Mrs. Bishnu Pradhan, CERD, PCE

Reviewers
Ray Cooksey, Emeritus Prof. Australia
John Haynes, PhD Australia
Singye Namgyel, PhD Bhutan
Dorji Wangchuk, PhD Bhutan
Judy Miller, PhD Australia
Tshering Wangmo, PhD Bhutan
Anne Prescott, PhD Australia
Roy Greenwood, PhD Canada
Deedee Mower, PhD USA
David Raymond Bell, PhD New Zealand
Nancy Greeenwood, PhD Canada
Ross Appleby, PhD Australia
Phuntsho Dolma, PhD Bhutan
Som Gurung, Phd Bhutan
Gay Reed, Phd Hawaii
Karen Bjerg Pertersen, PhD Denmark
Timothy Bedford, PhD Finland
Linley Cornish, PhD Australia
Peggy J. Saunders, PhD USA
Kezang Sherab, PhD Bhutan
Jacquie Wislen, PhD Australia
Nadia Wrosch, PhD USA
Andrea Pregel, PhD Italy
Shirley Dawson, PhD USA
Nick Hophood, PhD Australia
Gembo Tshering, PhD Bhutan
Rinchen Dorji, PhD Bhutan
Rinchen Tshewang, PhD Bhutan

Production Editors
Mr. Ramesh Thapa, Sr. Research Officer, CERD, PCE
Mrs. Bishnu Pradhan, Sr. Adm. Assistant, CERD, PCE

Spring 2018 © Centre for Educational Research and Development

ISSN : 2077 - 4966

The views and opinions expressed in this journal are those of the authors and not necessarily those of the Centre for Educational Research & Development, Paro College of Education, Royal University of Bhutan.

Rabsel: the CERD Educational Journal, Vol. 19, Issue - 1, 2018

Table of Content

Developing a Model for Assessing School Education System
Gembo Tshering 1 - 23

The Effect of 5E Learning Cycle on Students' Understanding of the Law of Mechanical Energy Conservation
Dumcho Wangdi, Sonam Tshomo & Shankhar Lal Dahal 24 - 42

Teachers' Opinions and Experiences in Educating Children with Special Educational Needs at Kamj Central School, Chhukha
Thinley, Ugyen Dorji & Dil Maya Ghalley 43 - 52

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲིལ་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་བརྟག་དཔྱད།
རིན་ཆེན་ཚེ་དབང་ དཔལ་འབྱོར་ འཆི་མེད་རིག་འཛིན་དང་ འགྱུར་མེད་འཕྲིན་ལས། 53 - 87

འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་ག་དེ་སྦྲེ་ཡོད་པ་ཨིན་ནའི་བརྟག་ཞིབ།
རིན་ཆེན་མཁའ་འགྲོ་ དང་ སྐལ་བཟང་རྡོ། 88 - 116

RABSEL-the CERD Journal Guidelines for Manuscript 117 - 119

***

Developing a Model for Assessing School Education System

Gembo Tshering[1]

Abstract

There is increasing interest in analysing and benchmarking educational performance in many countries. However, because of sample size constraints and financial considerations, some countries are not able to participate in high profile international educational assessment programmes such as Programme for International Student Assessment (PISA) and Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS). This leads to the challenge of devising appropriate school education assessment models for such countries. We outline a process, which was followed for a doctoral study, for generating such a model. We believe that our process and the resulting model will help some countries to initiate a comprehensive national school education assessment programmes.

Keywords: assessment; education; evaluation; effectiveness; PISA; and TIMSS

Introduction

In an international context where education is universally understood as a key capacity-builder for nation states, analysing how school education systems are performing in high profile international assessment programmes such as PISA and TIMSS have received increasing scrutiny and critique (McGaw, 2008b; Wagemaker, 2008). Despite various legitimate concerns about these programmes and their effects (Egelund, 2008; McGaw, 2008a), there is a persuasive literature about their ongoing value in review and reform of educational systems in many countries (McGaw, 2008b). However, countries with small population and economy are unable to participate in these high profile programmes because of sample size constraints and financial considerations. This raises the challenge of devising a comparative educational assessment model that enables such countries to monitor the performance of their school education system against international standards. Therefore, the purpose of this paper is to describe a process for generating such a model. Drawing on educational effectiveness

1. PhD, Lecturer, Paro College of Education, Royal University of Bhutan.
E-mail: gembotshering.pce@rub.edu.bt

studies and comparative educational assessment models, we develop an educational assessment model that is context-oriented and that has the capacity to facilitate comparative assessments.

Theorizing a school education assessment model

Studies that seek to explain why students, teachers, schools, or countries differ in their educational outcomes and what causes such differences are generally known as educational effectiveness studies; with educational processes, attainment of educational goals, and educational quality and equity as some central phenomena (Creemers & Kyriakides, 2008; Scheerens, 2000). Further, educational effectiveness studies have been grouped into different traditions: equality of educational opportunity; educational production functions; instructional effectiveness; effective schools; and school effectiveness. Each one of these traditions will be briefly reviewed in chronological order of their development, with the aim of building a substantive foundation for developing a school education assessment model.

Equality of educational opportunity tradition has its genesis in a large-scale survey conducted by Coleman, Campbell, Hobson, McPartland, Mood, Weindfeld et al. (1966) to assess the availability of equal educational opportunities to American students. This study was a classic example of an input-output model with input being mainly resources and output being student achievement. However, this tradition has been criticized for its limited attention to school process variables (Scheerens, 1990). As a result, educational production functions tradition has emerged, and it incorporated input-output relation in terms of costs of input resources and values of educational outputs, as commonly emphasized by economists, resulting in an assumption that increased inputs should lead to increased outcomes (Scheerens, 1990, 1992). However, this tradition was criticized for its inconsistent and insignificant results and exclusion of the nested and the dynamic natures of educational production processes (Hanushek, 1986; Monk, 1992). Consequently, instructional effectiveness tradition was developed to address the weaknesses of the educational production functions tradition. A number of instructional effectiveness research studies has shown a consistent and positive relationship between instructional variables and student outcomes (Schroeder, Scott, Tolson, Huang, & Hsuan, 2007; Seidel & Shavelson, 2007), indicating their capacity to explain educational processes only. Notwithstanding its benefits, the tradition could not generate information across the nested and the dynamic natures of educational production processes. An alternative tradition, effective schools tradition, was developed to include the nested and the dynamic natures of educational process functions. However, effective-schools tradition was criticised for using small samples and aggregating

data only at the school-level (Barber & Mourshed, 2007), implying that the tradition could not generate information about subgroups of students. Finally, school effectiveness tradition was developed with the capacity to address the weaknesses in other traditions. This tradition has been known for its capacity to provide information across different hierarchies of educational production processes (Scheerens, 1992). Apparently, the educational effectiveness research traditions have evolved overtime. The evolution resulted in different models that sought to explain differences in performance between schools and within school.

First, the Integrated Model of School Effectiveness (Scheerens, 1990, 1992, 1997) deserves a brief examination. This model has the features of educational production functions and effective school traditions, such as input-output, input-process, and output. This model also has multi-levels, such as classroom-, school-, and context-levels. Further, the model enables the study of cross-level interactions and links output to input and process. However, the model is not explicit with its capability to explain individual student gains, though the output section can represent student achievement after adjusting for student background variables. This implies that the model permits data analysis only at the classroom-level, not at the student-level of aggregation.

Second, Creemers (1994) produced the Comprehensive Model of Educational Effectiveness that includes student-level. Like the Integrated Model of School Effectiveness, Creemers's (1994) model has a multi-level structure; comprising context-, school-, classroom-, and student-levels. Researchers have reported empirical evidence supporting the validity of Creemers's (1994) model, especially its multi-level nature and direct and indirect relationships between the levels and student outcomes (Creemers & Kyriakides, 2006, 2008; Kyriakides, 2008). However, Kyriakides (2008) convincingly pointed out that Creemers's (1994) model allows researchers to use different approaches to measure educational effectiveness factors that lead to inconsistent results with other like models. It was also observed that the studies conducted to test the validity of Creemers's (1994) model did not identify cross-level interactions between the factors at different levels (Kyriakides, 2008). Kyriakides (2008) strongly attributed the absence of cross-level interactions in the studies that tested Creemers's (1994) model to its oversight of the dynamic nature of educational effectiveness.

Third, using the multi-level nature of educational effectiveness and the existence of relationships between levels and outcomes as confirmed by studies that tested Creemers's (1994) model as starting points, Creemers and Kyriakides (2008) developed the Dynamic Model of School Effectiveness. Convincing claims have been reported about the capability of the model in addressing the question of what works in education and why (Kyriakides, Creemers, Antonious, & Demetrious, 2010). Creemers and Kyriakides (2008) incorporate the following assumptions in their model:

- the factors influencing student outcomes are multi-level;
- the influence of classroom-level factors on student outcomes is more direct and proximal than the influences from the factors operating at other levels;
- the higher levels provide an enabling environment for the lower levels;
- the relationship among school-level, context-level factors, and student outcomes develop and manifest themselves over time;
- the effectiveness factors operate differentially across levels in line with contingency theories;
- the relationship between some effectiveness factors and student outcomes are not always linear;
- within-level and between-level interaction effects exist among effectiveness factors.

Creemers and Kyriakides's (2008) model has all the three necessary characteristics of a school effectiveness model as identified by Reynolds, Creemers, Nesselrodt, Schaffer, Stringfield, & Teddlie (1994). However, the model does not have an input unit in it. It is clear from the literature on educational effectiveness that educational input resources contribute to variance in student achievement even after adjusting for student background and prior learning (Scheerens, 2000). Therefore, without the input unit, Creemers and Kyriakides's (2008) model does not align with the literature on educational effectiveness. However, the models, reviewed up to this point, provide strong elements for developing a comprehensive school education assessment model.

Developing a school education assessment model

The strengths and the weaknesses of the Integrated School Effectiveness Model and the Dynamic Model of School Effectiveness offer important guidelines for developing a school education assessment model. First, a school education assessment model should accommodate the discrete nature of educational productivity, with each production unit (input, process, and output) relating to various correlates of educational effectiveness. Second, a school education assessment model needs context-level, school-level, class-level, and student-level components, as structured in Creemers and Kyriakides's (2008) Dynamic Model of School Effectiveness. A skeletal school education assessment model is thus presented in Figure 1.

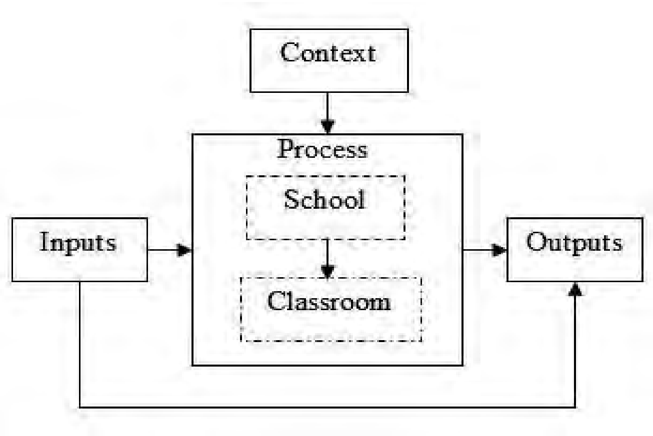

FIGURE 1. *The integrated model of school effectiveness.*

A closer look at the proposed school education assessment model in Figure 1 reveals some comparative features in relation to other education effectiveness models (Tshering, 2014). The model amalgamates Scheerens's (1992) Integrated Model of School Effectiveness and Creemers and Kyriakides's (2008) Dynamic Model of School Effectiveness. Therefore, the model can be based on the same assumptions formulated by Scheerens (1992) and Creemers and Kyriakides (2008) for their models. A comparison of the proposed school education assessment model with the other two models is presented in Table 1.

TABLE 1

Comparison of models in terms of their structures

Characteristics	Integrat-ed School Effectiveness Model	Dynamic Model of School Effec-tiveness	School Education Assessment Model
Context-level	√	√	√
School-level	√	√	√
Classroom-level	√	√	√
Student-level	×	√	√
Input unit	√	×	√
Process unit	√	√	√
Output unit	√	√	√

As shown in Table 1, the three models have considerable similarity. However, the models differ in certain areas. The Integrated School Effectiveness Model lacks the student-level, whereas the Dynamic Model of School Effectiveness lacks the input unit. By integrating the two models, the proposed school education assessment model bridges the gaps between these two models. Thus far, we have shown a procedure for constructing a skeletal frame for school education assessment model, with one such frame presented in Figure 1.

Identifying educational effectiveness factors

The proposed education assessment model, as in Figure 1, fits well with a typical structure of an education system. Next, educational effectiveness factors that have the potential to explain the functioning of the different levels of the proposed model have to be identified. Researchers have presented a range of benefits from using educational effectiveness factors in educational assessment programmes: disaggregating student achievement by population sub-groups (Barton, 2002) guiding further research on longstanding correlates of educational achievement (Barton, 2002; Grissmer, 2002); informing educational policy about the contexts of learning (Walberg, 2002); evaluating the potential for bias in assessment results, and tracking over time changes in contextual and instructional factors.

Given the wide-ranging benefits of educational effectiveness factors, researchers recommend specific criteria for incorporating such factors in high profile educational assessment programmes. National Assessment of Educational Progress (NAEP) has set the following criteria for selecting educational effectiveness factors: relevance to the main purposes of NAEP; professional standards for reliability and validity; currency; broad public acceptability; and value in comprehending and explaining student achievement for improvement. Other studies note that educational effectiveness factors must be based on the findings from the educational and social science research studies and meta-analyses (Barton, 2002). Persuasive claims have been reported about the concordance between these criteria and educational effectiveness factors used in international educational assessment programmes (NAGB, 2006), implying the international educational assessment programmes as potential database for educational effectiveness factors. Therefore, Table 2 presents a list of educational effectiveness factors used in NAEP, TIMSS, and PISA. Table 2 will be a starting point for identifying educational effectiveness factors for the proposed skeletal education assessment model.

TABLE 2

Contextual variables used in NAEP, TIMSS, and PISA

NAEP Educational Effectiveness Factors		
Student	Teacher	School
Socio-economic status Race/ethnicity Age Gender Disability status LEP Enrolment status TV watching Absenteeism Language in home Courses taken Time spent on homework Self-efficacy	Race Gender Experience Credentials Academic qualification in teaching subject Professional qualification Frequency of correction work Frequency of laboratory work	School type Socio-economic status Grade structure Instructional days Total enrolment Enrolment mobility Grade retention Graduation rates % of LEP % of students absent % of teachers absent Teacher retention Post-secondary education Use of ICT

TIMSS Educational Effectiveness Factors			
Student	Teacher	Curriculum Specialists	School
Home and school lives Classroom experiences Self-perception and attitudes Homework Out-of-school activities Use of ICT Home educational support Demographic information	Academic preparation and Certification Induction programme Professional development Demographic information Curriculum topics taught and time spent Instruction time Instructional activities Assessment and homework Use of ICT Use of calculator Emphasis on investigation	Formulation of curriculum Scope and content of the curriculum Organization of the curriculum Monitoring and evaluation of the implemented curriculum Curricular materials and support	School demographics School organization School goals Roles of the school principal Resources to support mathematics and science learning Technology, support, and equipment School social climate Parental involvement Teacher recruitment Teacher evaluation

PISA Educational Effectiveness Factors		
Student	School	Parent [science related]
Background Learning and instruction Motivational factors Self-beliefs Value beliefs Subject related careers Use of ICT	School characteristics Admittance policies and instructional context School management School resources School activities	Students' past science activities Parents' perception of school quality Parents' views on the importance of science learning Parents' reports on science career motivation Parents' general value of science Parents' personal value of science Parents' love of concern for environmental issues Parents' optimism regarding environmental issues

Guided by Table 2, the relation between educational effectiveness factors and student outcomes can be further explored, with the aim of selecting the former for inclusion in the proposed skeletal school education assessment model.

Educational effectiveness factors at student-level

A review of educational effectiveness studies show a range of educational effectiveness factors related to the student-level of the proposed educational assessment model, and the following factors are common in the studies and are considered necessary for inclusion in the proposed model: gender; age; socio-economic status (SES); engagement; motivation; self-efficacy; self-regulated learning skills; homework; ICT; classroom management; and school climate. Table 3 presents a tabular literature map of these factors with their areas of significance in relation to educational effectiveness and the studies that highlighted the significance.

TABLE 3

Educational effectiveness factors at student level

Factors	Significance	Study
Gender	Achievement gap; Peer relationship; Co-education; Academic culture; Class attitude; Achievement orientation; Subject selection	Clark, Lee, Goodman, & Yacco (2008); (Crosnoe, Riegle-Crumb, Frank, Field, & Muller (2008); Malacova (2007); Younger & Warrington (2006); Gaer, Pustjens, Damme, & Munter, (2006); Graham, Tisher, Ainley, & Kennedy (2008); Cox (2010)
Age	School readiness; Academic redshirting; Grade retention; School drop out	Guevremont, Ross, & Brownell (2007); Jimerson, S. R., Pletcher, S. M. W., Graydon, K., Schnurr, B. L., Nickerson, A. B., & Kundert, D. K. (2006)
Socio-economic status	Student achievement; Educational resources; Equity and accessibility	Lee, Grigg, & Dion (2007); OECD (2010)

Engagement	Life-long learning	Hughes, Luo, Kwok, & Loyd (2008); Buhs, Ladd, & Herald (2006)
Motivation	Value motivation; Instrumental motivation; Mastery goal Performance goal; Student achievement	Tileston (2010); Vansteenkiste, Timmermans, Lens, Soenens, & Broeck (2008); Hattie (2009)
Self-beliefs	Self-concept; Self-efficacy; Goal-orientations	Bandura (1977); Hattie (2009); Scheier (2005); Caprara, Barbaranelli, Borgogni, & Steca (2003)
Anxiety	Avoidance tendencies; Tractable nature of anxiety	Carver & Scheier (2005); Ashcraft & Moore (2009); Geist (2010); Hellum-Alexander (2010)
Learning environment	Competitive learning; Cooperative learning; Structured teaching strategies; Constructivist teaching strategies	Stapel and Koomen (2005);
Self-regulation	Monitoring; Controlling; Evaluating	OECD (2010); Boekaerts and Niemivirta (2005);
Homework	Time on task; Feedback; Task frequency; Social learning; Self-discipline	Brock, Lapp, Flood, Fisher, & Han (2007); Cooper, Robinson, & Patall (2006); Brock, et al. (2007); Mullis, Martin, Ruddock, Sullivan, & Preuschoff (2009); OECD (2010): Cooper, et al. (2006)
ICT	Mediational tool; Currency of learning; Self-regulation	Hennessy, and Brindly (2004); Ruthven, K., Hennessy, S., & Brindley, S. (2004); Ilomaki & Rantanen (2007); Mullis, et al. (2009); OECD (2010)

Classroom management	Physical arrangement; Rules and procedures; Student behaviours; Disciplinary interventions	Marzano (2003a, 2003b); Simonsen, Fairbanks, Briesch, Myers, & Sugai (2008); Cothran, Kulinna, & Garrahy (2003)
School climate	Student misconduct; Aggression; Drug abuse; Delinquent behaviour; School size; Teacher turnover	Scheerens (2000); Macneil, Prater, & Bush (2007); Mullis, et al. (2009); OECD (2010); Wilson (2004); Koth, Bradshaw, and Leaf (2008)

Educational effectiveness variables at classroom-level

Similar to the student-level of the proposed model, the classroom-level of the model requires educational effectiveness factors. Professional development, appraisal and feedback, and teaching effectiveness components are commonly reported in the literature as relevant educational effectiveness factors for the classroom-level of the proposed model and considered necessary for inclusion in this model. Other classroom-related educational effectiveness factors like self-efficacy, classroom management, school climate, homework, and ICT have already been examined in earlier section, and teacher demographics will be examined in a later section as part of school resources. Table 4 presents a tabular literature map of these factors together with their areas of significance in relation to educational effectiveness and the studies that highlighted the significance.

TABLE 4

Educational effectiveness factors at classroom level

Factors	Significance	Study
Professional development	Workshops; Education conferences or seminars; Qualification programmes; Observation visits to other schools; Participation in a network of teachers; Individual or collaborative research; Mentoring; Peer observation; Coaching	OECD (2010); Yoon, Garet, Birman, & Jacobson (2006); Starkey, Yates, Meyer, Hall, Taylor et al. (2009); Wayne, Yoon, Zhu, Cronon, & Garet (2008)
Appraisal and feedback	Professional growth; accountability; opportunities for support	OECD (2010); Ministry of Education (2010); Gratton (2010)
Teaching effectiveness components	Instructional variables; instructional strategies; student learning; learning outcomes	Seidel & Shavelson (2007); Marzano (2003b); Hattie (2009)

Educational effectiveness variables at school-level

The following educational effectiveness variables at school-level are examined in this section and considered necessary for inclusion in the proposed model: school policies and practices related to school admittance, within school ability grouping; school autonomy; parental involvement; educational leadership; and school resources. School climate, as an educational effectiveness factor at school-level has been examined in the section on educational effectiveness factors at student-level. Similar to educational effectiveness factors at student- and classroom-levels, educational effectiveness factors at school-level are examined in terms of their association with student achievement and contribution to overall quality education. Table 5 presents a tabular literature map of these factors together with their areas of significance in relation to educational effectiveness and the studies that highlighted the significance.

TABLE 5

Educational effectiveness factors at school level

Factors	Significance	Study
School policies	Student admittance; school choice; student mobility; social segregation; grade- and resident-oriented admissions	OECD (2010); Soderstrom & Uusitalo (2010); Gibbons, Machin, & Silva (2008); Lavy (2010)
School policies	Ability grouping	Hattie (2009)
School policies	School autonomy	Eurydice (2007); Maslowski, Scheerens, & Luyten (2007); West, Allmendinger, Nikolai, & Barham (2010); Fuchs & Wobmann (2007); OECD (2010)
School policies	Parental involvement	Bowen & Lee (2006); Jeynes (2007); Eamon (2005);
Educational leadership	Instructional leadership; transformational leadership;	Hallinger (2003); Scheerens, et al. (2003); Leithwood & Jantzi (2005); Witziers, Bosker, & Kruger (2003)
School resources	Teacher ability; Teacher education; Teacher experience; Teacher salary; Teacher-pupil ratio; Per-pupil expenditure; School size; Student SES	Scheerens (2000); Barber and Mourshed (2007);

Educational effectiveness factors at context-level

Researchers in educational effectiveness have identified context-level educational effectiveness factors as national educational policy, evaluation of educational policy, national education environments, descriptive characteristics of school and its environment, and external achievement stimuli. Table 6 presents a tabular literature map of these factors together with their areas of significance in relation to educational effectiveness and the studies that highlighted the significance.

TABLE 6

Educational effectiveness factors at context level

Factors	Significance	Study
Context	National educational policy; Evaluation of educational policy; National education environments; Descriptive characteristics of school and its environment; External achievement stimuli	Scheerens (1990, 1992, 1997); Creemers and Kyriakides (2008);

Fleshing out the proposed school education assessment model

The preceding sections identified some key educational effectiveness factors for all the levels of the proposed school education assessment model. This section fleshes out the proposed school education assessment model with the key educational effectiveness factors.

School Education Assessment Model with Educational Effectiveness Factors

The proposed school education assessment model can now be fleshed out with educational effectiveness factors relevant to its levels. First, the model is a multi-level structure, with the structure consisting of context-, school-, classroom-, and student-levels. Second, the model uses the input-process-output paradigm. Third, as discussed, the model is underpinned by the assumptions of the Integrated School Effectiveness Model and the Dynamic School Effectiveness Model. Fourth, context-, school-, classroom-, and student-levels of the model are characterized in terms of the educational effectiveness factors described in the literature of educational effectiveness research and large-scale educational assessments. It may be noted that some factors are used at more than one level (eg., classroom management). We believe that this will enable the comparison of perspectives formed on the common factors at different levels. Figure 2 shows the proposed model with the educational effectiveness factors.

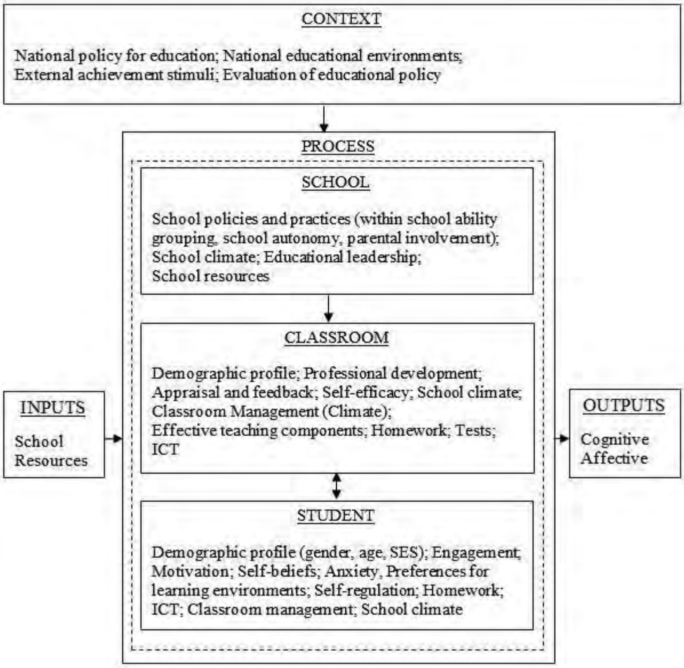

FIGURE 2. *School education assessment model fleshed out with educational effectiveness factors.*

It can be deduced from Figure 2 that all educational factors in the proposed model may not have significant effects on student achievement other than enhancing its complexity. As Aarts (2007) convincingly elaborates, this relates to parsimony in model specification. However, the parsimony of the proposed model can be examined in two ways. First, the educational effectiveness factors at different levels of the proposed model may provide information about the relationship between the adjacent levels. Second, the proposed model may yield information about the level that relates optimally to student achievement. In either case, the proposed model aligns with its key purpose of informing stakeholders in school education about its overall health by addressing what works in school education and why.

Validating the Proposed School Education Assessment Model

We present a comparative analysis of the models, with their educational effectiveness, in Table 7, with the aim of enhancing the validity of the proposed model.

TABLE 7

Comparative list of educational effectiveness factors identified by different models

Integrated School Effectiveness Model	Dynamic School Effectiveness Model	School Education Assessment Model
Context-Level Factors • Achievement stimuli from higher administrative levels • Development of educational consumerism; • Co-variables like school size, student-body composition, school category, and urban/ rural distinctions School-Level Factors • Achievement-oriented policy • Educational leadership • Consensus, co-operative planning of teachers • Quality of school curricula in terms of content covered, and formal structure • Pressure for achievement; • Recruitment of qualified staff • Financial and material Characteristics of the school • Orderly atmosphere • Evaluative potential Classroom-Level Factors • Time on task • Structured teaching • Opportunity to learn • High expectations of pupils' progress • Evaluation and monitoring of pupils' progress • Reinforcement	Context-Level Factors • National/regional policy for education • Evaluation of policy • Educational environment School-Level Factors • School policy and evaluation of school policy Classroom-Level Factors • Quality of teaching (orientation, structuring, modelling, application, questioning, assessment, management of time, classroom as a learning environment) Student-Level Factors • Aptitude • Perseverance • Time on task • Opportunity to learn • SES • Gender • Ethnicity • Personality traits • Expectations • Thinking style • Subject motivation	Context-Level Factors • National policy for education • Evaluation mechanism for educational policy • National educational environment (e.g., educational consumerism, school category) • External achievement stimuli School-Level Factors • School policies and practices • School climate • Educational leadership • School resources Classroom-Level Factors • Demographic profile • Professional development • Appraisal and feedback • Self-efficacy • School climate • Classroom Management (Climate) • Effective teaching components • Homework • Tests • ICT Student-Level Factors • Gender • Age • SES • Motivation • Self-efficacy • Self-regulation • Learning preferences • Homework • ICT • Classroom management • School climate • Engagement

As shown in Table 7, the models have similar educational effectiveness factors. For instance, all three models use teaching components as educational effectiveness factors at the classroom-level. On the other hand, the proposed school education assessment model differs from the other two models by its inclusion of ICT as an educational effectiveness factor. However, only by comparing the models will not enhance the validity of the proposed school education assessment model.

A consensual approach to developing an assessment model will give the model wider ownership and strengthen its validity (Mullis, Martin, Ruddock, Sullivan, & Preuschoff, 2009; OECD, 2010). To accord these attributes to the proposed model, the model must be presented to a panel of key stakeholders in school education system. The stakeholders may be identified in terms of patronage, or professional experience, or management and administrative experience, or governance experience. Following such an approach to validating the proposed school assessment model may be informed by some well known approaches, such as Delphi approach and its variants (Cousien, Obach, Deuffic-Burban, Mostafa, Esmat, Canva, Kassas, El-Sayed, Anwar, Fontanet, Mohamed & Yazdanpanah, 2014). The procedures, as highlighted in this paper, were followed in Tshering (2012). Therefore, Tshering (2012) may add further insight into these procedures.

Conclusion

This paper demonstrated a process to develop a school education assessment model that has the capacity to provide stakeholders in a nation's education system with knowledge to drive sound educational policy decisions to improve school performances. The process involved reviewing the literature on educational effectiveness, developing a skeletal model based on the review, creating a tabular literature map for educational effectiveness factors, fleshing out the skeletal model with educational effectiveness factors on the literature map, validating the model by panelling the model to a panel of stakeholders, and eventually piloting the validated model for further refinement.

The paper also emphasized the need to consider the parsimony of the proposed model by focusing on the model's capacity to provide between-level information and the level that optimally relates to student achievement. It is highly likely that some educational effectiveness factors in the proposed model may not yield useful information about the health of school systems, which can only be known after piloting the model.

References

Ashcraft, M. H., & Moore, A. M. (2009). Mathematics anxiety and the affective drop in performance. *Journal of Psychoeducational Assessment*, *27*(3), 197-205.

Aarts, K. (2007). Parsimonious methodology. *Mtehodological Innovation Online*, 2(1), 2-10.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of bhavioural change. *Psychological Review, 84*(2), 191-215.

Barber, M., & Mourshed, M. (2007). How the world's best-performing school systems come out on top. Retrieved 20 February 2007, from http://www.mckinsey.com/clientservice/socialsector/resources/pdf/Worlds_School_systems_final.pdf

Barton, P. E. (2002). *Perspectives on background questions in The National Assessment of Educational Progress*. Washington, D.C: National Assessment Governing Board.

Boekaerts, M., & Niemivirta, M. (2005). Self-regulated learning: Finding a balance between learning goals and ego-protective goals. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-Regulation* (pp. 417-450). London: Elsevier Academic Press.

Bowen, N. K., & Lee, J.-S. (2006). Parental involvement, cultural capital, and the achievement gap among elementary school children. *American Educational Research Journal*, *43*(2), 193-218.

Brock, C. H., Lapp, D., Flood, J., Fisher, D., & Han, K. T. (2007). Does homework matter? An investigation of teacher perceptions about homework practices for children from non-dominant backgrounds. *Urban Education, 42*(4), 349-372.

Buhs, E. S., Ladd, G. W., & Herald, S. L. (2006). Peer exclusion and victimization: Processes that mediate the relation between peer group rejection and children's classroom engagement and achievement? *Journal of Educational Psychology, 98*(1), 1-13.

Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., & Steca, P. (2003). Efficacy beliefs as determinants of teachers' job satisfaction. *Journal of Educational Psychology, 95*(4), 821-832.

Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2005). On the structure of behavioural self-regulation. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-Regulation* (2nd ed., pp. 41-84). London: Elsevier Academic Press.

Clark, M. A., Lee, S. M., Goodman, W., & Yacco, S. (2008). Examining male underachievement in public education: Action research at a district level. *NASSP Bulletin, 92*(2), 111-132.

Coleman, J. S., Campbell, E. Q., Hobson, C. J., McPartland, J., Mood, A.

M., Weindfeld, F. D., et al. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, D.C., U.S.A: National Center for Educational Statistics.

Cooper, H., Robinson, J. C., & Patall, E. A. (2006). Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987-2003. *Review of Educational Research, 76*(1), pp. 1-62.

Cothran, D. J., Kulinna, P. H., & Garrahy, D. A. (2003). “This is kind of giving a secret away...”: students’ perspectives on effective class management. *Teaching and Teacher Education, 19*(4), 435-444.

Cousien, Obach, Deuffic-Burban, Mostafa, Esmat, Canva, Kassas, El-Sayed, Anwar, Fontanet, Mohamed & Yazdanpanah. (2014). Is expert opinion reliable when estimating transition probabilities? The case of HCV-related cirrhosis in Egypt. *BMC Medical Research Methodology*, 39(14), 2-9.

Cox, P. (2010). *Gender issues revisited: Participation and performance in Mathematics and Science*. Saarbrucken: Lambert Academic Publishing.

Creemers, B. P. M. (1994). *The Effective classroom*. London: Cassell.

Creemers, B. P. M., & Kyriakides, L. (2006). Critical analysis of the current approaches to modelling educational effectiveness: The importance of establishing a dynamic model. *School Effectiveness and School Improvement, 17*(3), 347-366.

Creemers, B. P. M., & Kyriakides, L. (2008). *The dynamics of educational effectiveness: A contribution to policy, practice and theory in contemporary schools*. London: Routledge Taylor & Francis Group.

Crosnoe, R., Riegle-Crumb, C., Frank, K., Field, S., & Muller, C. (2008). Peer group of girls’ and boys’ academic experiences. *Child Development, 79*(1), 139-155.

Eamon, M. K. (2005). Social-demographic, school, neighbourhood, and parenting influences on the academic achievement of latino young adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 34*(2), 163-174.

Egelund, N. (2008). The value of international comparative studies of achievement-a Danish perspective. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 15*(3), 245-251.

Eurydice. (2007). *School autonomy in europe: Policies and measures*. Brussels: European Unit.

Fuchs, T., & Wobmann, L. (2007). What accounts for international difference in student performance? A re-examination using PISA data. *Empirical Economics, 32*(2-3), 433-464.

Gaer, E. V. d., Pustjens, H., Damme, J. V., & Munter, A. D. (2006). The gender gap in language achievement: The role of school-related attitudes of class groups. *Sex Roles, 55*(5-6), 397-408.

Geist, E. (2010). The anti_anxiety curriculum: Combating math anxiety in the classroom. *Journal of Instructional Psychology, 37*(1), 24-31.

Gibbons, S., Machin, S., & Silva, O. (2008). Choice, competition, and pupil achievement. *Journal of European Economic Association, 6*(4), 912-947.

Graham, J., Tisher, R., Ainley, M., & Kennedy, G. (2008). Staying with the text: the contribution of gender, achievement orientations, and interest to students' performance on a literacy task. *Educational Psychology, 28*(7), 757-776.

Gratton, R. (2004). Teacher Appraisal: a lesson on confusion over purpose. *International Journal of Educational Management, 18*(5), 292-296.

Grissmer, D. (2002). *Improving NAEP for research and policymaking*. Washington, D.C: National Assessment Governing Board.

Guevremont, A., Ross, N. P., & Brownell, M. (2007). Predictors and consequences of grade retention. *Canadian Journal of School Psychology, 22*(1), 50-67.

Hallinger, P. (2003). Leading educational change: reflections on the practice of instructional and transformational leadership. *Cambridge Journal of Education, 33*(3), 329-352.

Hanushek, E. A. (1986). The economics of schooling: Production and efficiency in public schools. *Journal of Economic Literature, 24*(3), 1141-1177.

Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Hellum-Alexander, A. (2010). *Effective teaching strategies for alleviating math anxiety and increasing self-efficacy in secondary students.* Unpublished Master's Thesis, The Evergreen College, Washington.

Houtte, M. V. (2004a). Gender context of the school and study culture, or how the presence of girls affects the achievement of boys. *Educational Studies, 30*(4), 404-423.

Houtte, M. V. (2004b). Why boys achieve less at school than girls: the difference between boys' and girls' academic culture. *Educational Studies, 30*(2), 159-173.

Hughes, J. N., Luo, W., Kwok, O.-M., & Loyd, L. K. (2008). Teacher-student support, effortful engagement, and achievement: A 3-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology, 100*(1), 1-14.

Ilomaki, L., & Rantanen, P. (2007). Intensive use of ICT in school: Developing differences in students' ICT expertise. *Computers & Education, 48*, 119-136.

Ingvarson, L., & Rowe, K. (2007). *Conceptualising and evaluating teacher quality: Substantive and methodological issues*. Paper presented at the Economics of Teacher Quality.

Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education, 42*(1), 82-110.

Jimerson, S. R., Pletcher, S. M. W., Graydon, K., Schnurr, B. L., Nickerson, A. B., & Kundert, D. K. (2006). Beyond grade retention and social promotion: Promoting the social and academic competence of students. *Psychology in*

Schools, 43(1), 85-97.

Koth, C. W., Bradshaw, C. P., & Leaf, P. J. (2008). A multilevel study of predictors of student perceptions of school climate: The effect of classroom-level factors. *Journal of Educational Psychology, 100*(1), 96-104.

Kyriakides, L. (2008). Testing the validity of the comprehensive model of educational effectiveness: a step towards the development of a dynamic model of effectiveness. *School Effectiveness and School Improvement, 19*(4), 429-446.

Kyriakides, Leonidas , Creemers, Bert , Antoniou, Panayiotis and Demetriou, Demetris(2010). A

synthesis of studies searching for school factors: implications for theory and research, *British Educational Research Journal*, 36(5), 807 — 830.

Lavy, V. (2010). Effects of free choice among public schools. Review of Economic Studies, 77, 1164-1191.

Lee, J., Grigg, W. S., & Dion, G. S. (2007). *The nation's report card: Mathematics 2007*. Retrieved from http://nces.ed.gov/pubsearch/pubsinfo.asp?pubid=2007494.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). A review of transformational school leadership research 1996-2005. *Leadership and Policy in Schools, 4*(3), 177-199.

Macneil, A. J., Prater, D. L., & Bush, S. (2007). The effects of school culture and climate on student achievement. Retrieved from http://dx.doi.org/10.1080/13603120701576241. doi:10.1080/13603120701576241

Malacova, E. (2007). Effect of single-sex education on progress in GCSE. *Oxford Review of Education, 33*(2), 233-259.

Marzano, R. J. (2003a). *Classroom management that works: Research-based strategies for every teacher*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Marzano, R. J. (2003b). *What works in schools: Translating research into action*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Maslowski, R., Scheerens, J., & Luyten, H. (2007). The effect of school autonomy and school internal decentralization on students' reading literacy. *School Effectiveness and School Improvement, 18*(3), 303-334.

McGaw, B. (2008a). Further reflections. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 15*(3), 279-282.

McGaw, B. (2008b). The role of the OECD in international comparative studies of achievement. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 15*(3), 223-243.

Ministry of Education. (2010). *Teacher performance appraisal: Technical requirements manual*. Retrieved from http://www.edu.gov.on.ca/eng/teacher/pdfs/TPA_Manual_English_september2010l.pdf.

Monk, D. H. (1992). Educational Evaluation and Policy Analysis. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 14*(4), 307-332.

Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Ruddock, G. J., Sullivan, C. Y. O., & Preuschoff, C. (2009). *TIMSS 2011: Assessment frameworks*. Chestnut Hill: TIMSS and PIRLS International Study Center.

NAGB. (2006). The nation's report card: Science 2005. Available from http://nces.ed.gov/pubsearch/pubsinfo.asp?pubid=2006466

OECD. (2010). *PISA 2009 Results: What students know and can do: Student performance in reading, mathematics and science* (Vol. 1). Paris: OECD Publishing.

Reynolds, D. (2006). World class schools: Some methodical and substantive findings and implications of the international school effectiveness project (ISERP). *Educational Research and Evaluation*, *12*(6), 535-560.

Reynolds, D., Creemers, B. P. M., Nesselrodt, P. S., Schaffer, E. C., Stringfield, S., & Teddlie, C. (1994). *Advances in school effectiveness research and practice*. New York: Elsevier Science Ltd.

Reynolds, D., Teddlie, C., Creemers, B., Scheerens, J., & Townsend, T. (2000). An introduction to school effectiveness research. In C. Teddlie & D. Reynolds (Eds.), *The international handbook of school effectiveness research* (pp. 3). London: Falmer SeriesTaylor & Francis Group.

Ruthven, K., Hennessy, S., & Brindley, S. (2004). Teacher representations of the successful use of computer-based tools and resources in secondary-school English, mathematics and science. *Teaching and Teacher Education, 20*(3), 259-275.

Scheerens, J. (1990). School effectiveness research and development of process indicators of school functioning. *School Effectiveness and School Improvement, 1*(1), 61-80.

Scheerens, J. (1992). *Effective schooling: Research, theory and practice*. London: Cassell.

Scheerens, J. (1997). Conceptual models and theory-embedded principles on effective schooling. *School Effectiveness and School Improvement, 8*(3), 296-310.

Scheerens, J. (2000). *Improving school effectiveness*. Retrieved from http://www.unesco.org/iiep.

Schroeder, C. M., Scott, T. P., Tolson, H., Huang, T.-Y., & Hsuan, Y.-L. (2007). A meta-analysis of national research: Effects of teaching strategies on student achievement in science in the United States. *Journal of Research in Science Teaching, 44*(10), 1436-1460.

Seidel, T., & Shavelson, R. J. (2007). Teaching effectiveness research in the past decade: The role of theory and research design in disentangling meta-analysis results. *Review of Educational Research, 77*(4), 454-499.

Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., & Sugai, G. (2008). Evidence-based practices in classroom management: Considerations for research to practice. *Education and Treatment of Children, 31*(3), 351-380.

Soderstrom, M., & Uusitalo, R. (2010). School choice and segregation: Evidence from an admissionn reform. *Scandinavian Journal of Economics, 112*(1), 55-76.

Stapel, D. A., & Koomen, W. (2005). Competition, cooperation, and the effects of others on me. *Journal of Personality and Social Psychology, 88*(6), 1029-1038.

Starkey, L., Yates, A., Meyer, L. H., Hall, C., Taylor, M., Stevens, S., et al. (2009). Professional development design: Embedding educational reform in New Zealand. *Teaching and Teacher Education, 25*, 181-189.

Tileston, D. W. (2010). *What every teacher schould know about student motivation* (2 ed.). London: SAGE Ltd.

Tshering, G. (2014). Indicators for knowing the trajectory of the Bhutanese Educatio System. *Bhutan Journal of Research and Development 3*(1), 17-28.

Tshering, G. (2012). Developing a national assessment model to inform educational policy in Bhutan (Doctoral dissertation). Retrieved from http://hdl.handle.net/1959.9/535358

Vansteenkiste, M., Timmermans, T., Lens, W., Soenens, B., & Broeck, A. V. d. (2008). Does extrinsic goal framing enhance extrinsic goal-oriented individuals' learning and performance? An experimental test of the match perspective versus self-determination theory. *Journal of Educational Psychology, 100*(2), 387-397.

Wagemaker, H. (2008). Choices and trade-offs: reply to McGaw. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 15*(3), 267-278.

Walberg, H. J. (2002). *The national assessment's most useful background items*. Washington, D.C: National Assessment Governing Board.

Wayne, A. J., Yoon, K. S., Zhu, P., Cronon, S., & Garet, M. S. (2008). Experimenting with teacher professional development: Motives and methods. *Educational Researcher, 37*(8), 469-479.

West, A., Allmendinger, J., Nikolai, R., & Barham, E. (2010). Decentralization and educational achievement in Germany and the UK. *Environment and Planning C: Government and Policy, 28*, 450-468.

Wilson, D. (2004). The interface of school climate and school connectedness and relationships with aggression and victimization. *The Journal of School Health, 74*(7), 293-299.

Witziers, B., Bosker, R. J., & Kruger, M. L. (2003). Educational leadership and student achievement: The elusive search for an association. *Educational Administration Quarterly, 39*(3), 398-425.

Younger, M. R., & Warrington, M. (2006). Would Harry and Hermione have done

better in single-sex classes? A review of single-sex teaching in co-educational secondary schools in the United Kingdom. *American Educational Research Journal, 43*(2), 579-620.

The Effect of 5E Learning Cycle on Students' Understanding of the Law of Mechanical Energy Conservation

Dumcho Wangdi[1], Sonam Tshomo[2] & Shankhar Lal Dahal[3]

Abstract

The purpose of this study was to explore grade ten students' understanding of the law of mechanical energy conservation using a 5E learning cycle. An instructional unit was developed based on the contents included in the curriculum for the middle secondary school level and was tailored within the framework of 5E learning model. A pretest posttest nonequivalent control group quasi experimental research design was employed in this study involving 51 grade ten students (27 experimental, 24 control). The concept of the law of mechanical energy conservation was taught using a 5E-based instructional unit for the experimental group while a conventional lecture method was used for teaching the control group. A Conceptual Evaluation Test on the Law of Mechanical Energy Conservation (CETMEC) was administered as pretest and posttest for both the groups to determine the differences in their learning achievements. A t-test analysis for the pretests revealed that there were no significant differences indicating that the learning ability on the concept of the law of mechanical energy conservation for both the experimental and control groups were approximately equal ($t(49) = -1.13, p=.26<.05$). However, the posttest analysis showed a meaningful difference between the groups in favor of the experimental group ($t(36.6)=-6.54, p=.00<.05$). The magnitude of differences in the means of two groups using the Cohen's d was observed to be moderate.

Key Words: Energy, law of mechanical energy conservation, 5E learning cycle, physics,

Statement of the Problem

Energy is a crucial concept in physics problem solving but it is also often a cause of confusion for students when it is not properly interpreted and presented (Jewett, 2008a). It is so closely related to energy conservation that it is nearly

1. Teacher, Bajothang Higher Secondary School, W/Phodrang, Bhutan.
E-mail: dumchowangdi@education.gov.bt
2. Teacher, Bajothang Higher Secondary School, W/Phodrang, Bhutan.
3. Teacher, Bajothang Higher Secondary School, W/Phodrang, Bhutan.

impossible to describe it separately (Goldring & Osborne, 1994; Tatar & Oktay, 2007). Studies have revealed that the most common difficulty in understanding energy is its conservation (Swackhamer, 2005). Although the students can easily define the law of conservation of mechanical energy, a majority of students still think that the energy can be created as well as destroyed (Swackhamer, 2005). This indicates that the ideas perceived by the students are not parallel with the scientific perspectives.

Many scientific concepts are abstract and complex for the students, possibly because of inappropriate materials and pedagogies used by the teachers in the classrooms. However, as scientists do, it is important to break down these abstract concepts into something more concrete so that it becomes simple for the students to understand.

The law of mechanical energy conservation in the Bhutanese context is largely taught using theoretical or rather imaginary explanations provided in the textbooks. Abstract concepts such as this can be made more exciting and concrete using appropriate pedagogy and materials in the classrooms. One such strategy is by introducing the 5E learning cycle approach-based instructional unit, that offers students hands-on learning as well as opportunities to engage and encounter a direct experience resulting to an expansion of reflective skills and retentions (Haury & Rillero, 1994). The use of hands-on inquiry in the 5E learning cycle not only enhances students' understanding but also shifts in the students' understanding (Bybee et al., 2006). This study therefore attempts to develop an instructional unit based on the 5E learning cycle approach to enhance the students' understanding of law of mechanical energy. In doing so, it attempts to answer the following research question: To what extent has the 5E learning cycle approach helped in enhancing the students' understanding of law of mechanical energy conservation?

Literature Review

With the aim of bringing a reform in student learning, a lot of learning theories have evolved that facilitated to shift the traditional mindset from accepting the students as 'sponges' to recognizing they are 'active builders of the meaning' (Wilson & Peterson, 2006). Rousseau and Dewey, who have done a pioneering success to incorporate the constructivist perspectives into the field of education (Dimock & Boethel, 1999) believed that learners construct knowledge (Dimock & Boethel, 1999; McLeod, 2003) and that they take into consideration the existence of prior knowledge, understandings and interest (McLeod, 2003). According to constructivist views, the learners' knowledge is constructed through one's own experiences and contact with the environment. In such learning, the learners are active knowledge constructors and the instructor

assists as a facilitator of transmitting the knowledge.

Similarly, in Vygotsky's (1896-1934) social constructivist theory, the social interaction is a key element that aids the learners to make meaning from their knowledge. When humans are made to collaborate and interact, they communicate with each other to link the ideas and form meaning through the process of scaffolding. This theory believes that effective learning in students will take place when the tasks provided to them are too challenging to perform alone but can be done through social cooperation and collaboration, a phenomenon referred to as 'zone of the proximal development'. Interestingly, this study falls within the framework of social constructivism which functions under the umbrella of constructivism.

Although science educators have started to initiate a way of teaching science for understanding, a wide gap is still reported to have existed between how students learn and what they learn (Holubova, 2008) because traditional physics classrooms continue to emphasize learning facts and definitions and excessive use of formulae to answer problems (Mulhall & Gunstone, 2008). One such concept in the Bhutanese context would be the law of mechanical energy conservation which is explained using illustrative but imaginary examples in the textbooks.

The concept of energy conservation has gained much attention (Solbes, Guisasola, & Tarín, 2009) due to which it remained as a subject of interest for many physicists. While it forms a fundamental part of any introductory physics (Hwu, 1980; Hassani, 2005; Santos, Soares, & Tort, 2010; Li, 2012; Bambill, Benito, & Garda, 2004) and classical mechanics (May, 1936), students are able to solve only the simple energy problems and not the ones that involve principles of energy conservation (Speltini & Ure, 2002). The concept of energy conservation is widely misunderstood and accepted in a manner that is not parallel with the scientific point of view (Solbes et al., 2009).

One reason could be because the learners are not familiar with the usage of the word while describing the law of mechanical energy conservation. Students are often confused with the terms like 'conservation' because they think that it is a synonym to the word 'saving' (Tatar & Oktay, 2007; Mweene & Mumb, 2012). Even in science teaching, there are two meanings of conservation that confuse teachers (Sefton, 2004). Conservation from the perspectives of the physicists' states that, no matter what events take place, at the end the total mechanical energy in the system remains the same. But the majority of the students think that conservation indicates saving or not wasting energy. The students are able to remember and recite the law with a relative easiness, but are not able to apply correctly in real situations (Tatar & Oktay, 2007; Mweene & Mumb, 2012). This is possibly because students, as asserted by Driver and Warrington (1985), consider energy not as a conserved quantity but something that is active

only for a short while. The synonymous use of the term conservation and saving in daily life is also accredited for the same cause (Mweene & Mumb, 2012).

According to Millar (2005), Featonby and Jeskova (2012) and Needham (2011), conservation is defined as the total amount of energy, which remains same both in the beginning and the end no matter what kind of processes or events take place. This means that energy can neither be created nor destroyed (Tatar & Oktay, 2007; Wisniak, 2008; Daane, Vokos, & Scherr, 2013; Larmer, 2014; Herrmann-Abell & DeBoer, 2011; Mweene & Mumb, 2012). In principle, energy is a conserved quantity (Driver & Warrington, 1985) and that same quantity remains constant at the end as was in the beginning of the process (Daane et al., 2013). In Newtonian mechanics, the law of mechanical energy conservation implies that the sum of the potential energy and the kinetic energy is always constant in an isolated system (Wisniak, 2008; Santos, Soares, & Tort, 2010). This means that for the particular system, the total amount of energy can only be changed if the energy is transferred into that system or if the energy is being transferred out of that system. Feynman (1963) further highlights the fact that this numerical quantity does not change even when there are manifold changes of nature and its processes. He states that even after the tricks of the nature and repeated transformations, the quantity remains the same throughout as we calculate all forms of energy in the system again.

Precisely, in the law of mechanical energy conservation, the energy can change from one kind to another, but at the end, the total energy involved in the system always remain the same. The energy which was present in the beginning might have turned out to be different in its form during the process, but the total amount of that energy at the end of the event within a system remains the same as in the beginning. The law of mechanical energy conservation takes place only in an isolated system where there is no transfer or exchange of energy across the boundary of the system (Jewett, 2008b). However, the existence of such isolated systems is only theoretical and that they do not exist at all. In most of the scientific experiments, the non-conserved forces such as friction and gravitational forces are often neglected and assumed negligible even if we know that their existence is inevitable and pervasive.

In the pretext of such conditions, studies have been carried out to study the law of mechanical energy conservation under varied situations. The law of mechanical energy conservation was studied based on the Galilean principle of relativity and both conservation of linear momentum and angular momentum was also discussed (Santos et al., 2010). Conservation of energy was also studied using a projectile motion (Hwu, 1980) and its bowing effect using an inclined plane (Li, 2012). Similarly, conservation of mechanical energy in the theory of inviscid fluid sheet was studied (Shields & Webster, 1989) and found that mechanical energy is conserved. Bambill et al. (2004) explained the law using

a conical pendulum. In a laboratory study conducted by (Bryan, 2010), a video analysis was used to study the motion in a) an object that is freely falling, b) in a simple pendulum c) rolling of objects in an inclined plane and d) object oscillating on springs using a software LoggerPro. The study has provided a precise data, yet it was more sophisticated (Bryan, 2010).

Speltini and Ure (2002) have conducted a study based on an exploratory approach with 114 students to find conservation principles, meaning of conservation and examples of both conservation and non-conservation. Daane et al. (2013) involved K-12 teachers to study the concepts, including conservation, amount and forms of energy and its usefulness. Meanwhile Brook and Wells (1988) surveyed and documented the understanding of energy and energy conservation of 10 teachers and students aged 11-15 and observed that the majority of them had limited understanding of conservation. A total of 28 students who have already studied relevant ideas in physics was also investigated to trace the extent to which students used energy conservation ideas in solving both written and practical problems (Driver & Warrington, 1985). It was illustrated that the concept of energy conservation was rarely used in analyzing a problem. In a study by Solbes et al. (2009), a teaching sequence was designed and assessed to introduce the concepts of energy conservation for post-secondary students and revealed that the teaching sequence if combined with a methodology used in the classroom may effect a better understanding of law of mechanical energy conservation. Herrmann-Abell and DeBoer (2011) has involved 9739 middle and 5870 high school students and 176 university students to assess about energy concepts, energy transfer and transformation and energy conservation using a standard-based multiple choice format. The study revealed that the students had difficulties with items related to conservation and its application to a specific real-world.

In our contextual level, using the similar research instrument, 30 grade ten students were piloted in one of the middle secondary schools in western Bhutan to study the effectiveness of a low cost hands-on model embedded with the tenets of guided-inquiry approach (Wangdi, Precharatanna, & Kanthang, 2014, 2017). A year later, 100 middle secondary students were also investigated to find if they possessed scientific understanding of law of mechanical energy conservation using the guided inquiry laboratory (Wangdi, 2015). Both these contextual studies revealed the enhancement of the students' understanding using a guided inquiry approach. Even though this study has looked for conceptual change studies for teaching the law of mechanical energy conservation using the 5E learning cycle in the related databases, no directly relevant study was encountered. Hence, a 5E learning cycle embedded instructional unit which emphasizes hands-on activity for the students to involve directly with the specific task has been employed in the study.

The 5E Learning Cycle

Whether it is due to the instructional setting or the experiences, the students already have pre-formed ideas regarding the scientific concepts. Such existence of the conceptual schemata, according to the constructivism is useful for the construction of the ideas in the new situation (Trumper, Raviolo, & Maria Shnersch, 2000). The teaching is likely to be ineffective unless teachers and curriculum materials consider the existence of learners' preconceptions. The principle of constructivist learning is such that students discover their own understandings through activity and our [educators] presence is only to facilitate this discovery (Cooperstein & Kocevar, 2004).

One such constructivist approach that caters to the students' meaningful learning through their prior knowledge is the 5E learning cycle. The 5E learning cycle includes five instructional stages namely engagement, exploration, explanation, elaboration, and evaluation (Bybee, 2002, 2009). The first phase of the 5E learning cycle is the engagement phase, where the teacher accesses students' prior knowledge and engages them in learning a new concept using some activities. These activities stimulate students' thinking and assist them to make connections between their prior and present knowledge, thereby helping them to organize the thoughts towards the learning outcome of the current activities.

In the *exploration* phase, the teacher provides students with a common set of activities in which it reflects their preconceptions, processes and skills. The students use their prior knowledge to generate new ideas, compare and explore questions and possibilities and investigate preliminary investigation.

In the third phase, *explanation,* the teacher focuses students' attention on specific aspects of their engagement and exploration experiences and provides opportunities for them to demonstrate their understanding, skills and behaviors. The students are involved in an analysis of their explorations and the teacher facilitates them to clarify and modify their understanding of the concept.

Elaboration is the fourth phase during which the teacher challenges and gives students the opportunity to expand and solidify their understanding of the concept and apply it in the real-world situations. Exposure to such new experiences help students to develop broader and deeper understanding and skills of the concept.

The last phase of 5E called *evaluation* encourages students to assess their understanding and abilities and provides opportunities for teachers to evaluate students' progress toward achieving the learning goals (Bybee, 2002, 2009).

Methodology

This study which employed a quantitative research design was undertaken in one of the higher secondary schools in western Bhutan.

Experimental Research Design

A pretest and posttest control group quasi experimental research design was employed in this study. 51 grade ten students who were involved in this study were divided into two groups: a control group (N=24) and an experimental group (N=27). A test questionnaire that consisted of 13 two-tier items was administered as a pretest for one hour forty minutes to both the groups that were assumed to have similar knowledge and understanding on law of mechanical energy conservation. The control group was taught using a conventional lecture method while the experimental group was taught using a 5E instructional unit designed for two hours. The implementation of the 5E intervention strategy followed the 5 phases of engagement, exploration, explanation, elaboration and evaluation (Bybee, 2002, 2009). After the 5E intervention and conventional teaching was over for both the experimental group and the control group, both the groups took part in the posttest for another one hour forty minutes. The posttest consisted of the same but reshuffled items of the pretest. The items were reshuffled to avoid or minimize the students' assumption of the answers based on arrangement of the pretest items.

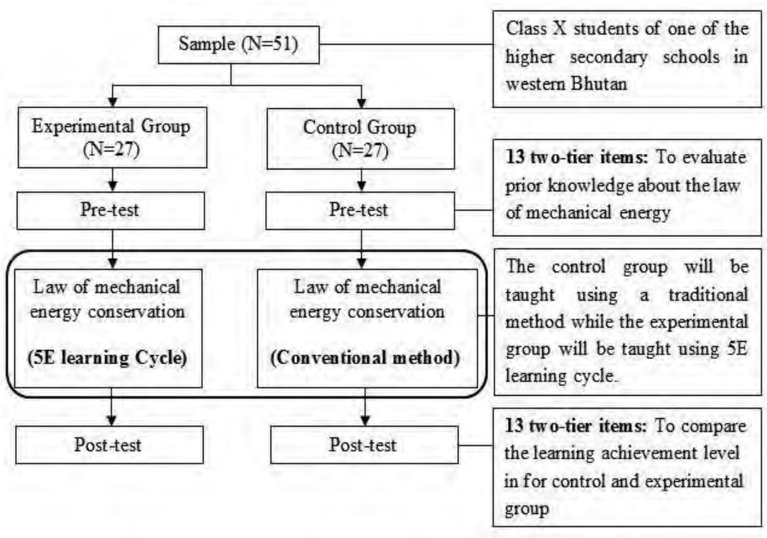

FIGURE 1: *Experimental research design.*

Research Instruments

In this study, both instructional and research tools were used. The instructional tools included a lesson plan tailored on 5E learning cycle and student worksheets. The conceptual evaluation test on the law of mechanical energy conservation (CETMEC) was used as the main research instrument to investigate the students' understanding on law of mechanical energy conservation. The CETMEC which consisted of 13 parallel items in a form of two-tier multiple choice was used for both pretest and posttest.

In two-tier items, the first tier checks the knowledge of the student while the second tier tests the student's knowledge beyond recall and higher level of thinking (Cullinane & Liston, 2013). Of the 13 items, 10 items (except item 1, 7 and 12) were adapted from the American Association for Advancement of Science (AAAS, 1989). The items 1, 7 and 12 were self-created. The 10 items adapted from AAAS (1989) Project 2061 were in the form of multiple choice questions that were used to study the understanding of energy and energy conservation for grade 7-12. However, in this study those items were modified into two-tier multiple choice format. Those adapted items were either used to find the conceptual understanding in the first tier or to determine the reasoning and thinking skills in the second tier. But both the tiers were designed as a multiple choice that had only one correct answer.

The first tier consisted of true, false and 'I don't know' as the options. 'I don't know' was included to give freedom of choice for those students who do not possess any knowledge regarding the law of mechanical energy conservation rather than simply guessing it. The second tier consisted of five possible reasons to support the options the students have attempted in the first tier, but only one among these reasons was correct. The rest of the reasons were either the misconceptions gathered from the relevant literature (such as AAAS, 2016) or through the personal classroom teaching experiences. Even in the second tier, 'I don't know' was also included as one reason in order to avoid the guessing of students, which might bring error or misunderstanding in the analysis of the students' understanding.

The CETMEC was used during the pretest for both experimental and control groups, while it was also used in the posttest by reshuffling the items after the treatment of the 5E instructional unit (for experimental group) and conventional teaching (for control group). Table 1 shows how each item was constructed to measure the different constructs in this study.

TABLE 1

The three constructs and corresponding CETMEC items

Items	Constructs
1, 2, 3, 4, 9	Energy conservation
5, 6, 7, 8	Energy is created or destroyed
10, 11, 12, 13	Energy is transferred or transformed

Validity and reliability

Most of the CETMEC items adapted for this study were already employed to investigate the students' understanding of energy transfer, energy transformation and the law of mechanical energy conservation (e.g. Herrmann-Abell & DeBoer (2011). However, in order to find the contextual applicability and standardization, these multiple choice items which were modified into a two-tier format for the purpose of this study were subjected to a panel of experts having a relatively higher knowledge and experiences in teaching physics for higher secondary schools.

A content validation was done by determining the Item-Object Congruence (Rovinelli & Hambleton, 1976) and all the items having an IOC index > 0.80 were accepted during the pilot study (N=30) conducted in 2014 (Wangdi, Precharatanna, & Kanthang, 2014, 2017) and later implemented to another 100 grade ten students in one of the middle secondary schools in western Bhutan (Wangdi, 2015). The reliability coefficient (Cronbach's alpha) obtained was 0.768 indicating that the items were favorable and reliable for the implementation (DeVellis, 2003; Tavakol & Dennick, 2011; Bland & Altman, 1997).

In order to assess the quality of the items, the item difficulty and discrimination index were also determined. An acceptable value of 0.7 for item difficulty and overall discrimination index of 0.47 was determined indicating that the items were valid and suitable for the implementation (Pande, Pande, Parate, Nikam, & Agrekar, 2013; Karelia, Pillai, & Vegada, 2013; Boopathiraj & Chellamani, 2013) and fell under the category of 'very good' items (Ovwigho, 2013; Sabri, 2013).

Sampling

A convenience sampling method was used in this study. Such non-probability sampling procedure allows the researcher the freedom of choosing the informants based on the similarity of qualities (Tongco, 2007) or practical criteria such as availability at a given time owing to a geographical proximity and easy accessibility (Etikan, Musa, & Alkassim, 2016). Since the concept of law of mechanical energy conservation is introduced in the tenth standard of the Bhutanese curriculum, this study involved 51 grade ten students (experimental

27, control 24) studying in one of the higher secondary schools in western Bhutan. For the purpose of this study, the students were grouped into control and experimental group based on their class section.

Data collection

Prior to the execution of this study, approval from the school administration to conduct the study in the school and the students to be the participants of this study was formally sought. After their approvals, the study was scheduled to take place during school hours without posing any hindrances on their usual academic timings. The pretest using the CETMEC questionnaire was administered to both experimental and control group for 90 minutes before the intervention. After the pretest was over, the teaching of 5E learning cycle-based instructional unit on law of mechanical energy conservation was implemented to the experimental group for 120 minutes. For the control group, the same concept of law of mechanical energy conservation was delivered using a conventional lecture method for the same duration. Both the groups were then administered with the posttest that comprised of 13 parallel but reshuffled items for another 90 minutes.

Data Analysis

The data collected were analyzed using the t-tests. The means of the pretest and posttest for both the groups were determined to compare the learning ability on the concept of law of mechanical energy conservation for the experimental group that was taught using the 5E learning model and the control group which was taught using a conventional lecture method.

Results

The pretest and posttest were administered to both the experimental and the control group with an aim to make a comparative analysis on the students' learning achievement before and after the implementation of the 5E instructional unit in teaching the law of mechanical energy conservation. A statistical analysis for the mean score of pretest (Table 2) and posttest (Table 3) for both experimental and control groups were compared using t-tests which is presented below:

Pretest results

This study assumed that the learning ability on the concept of law of mechanical energy conservation for both the experimental and control groups being taken from the same parent population would be approximately equal. On the basis of this assumption, the null hypothesis (H0), for this study was that there would be no significant differences between the mean score of the

experimental and control groups in terms of their learning ability for the concept of the law of mechanical energy conservation i.e. H0: $\mu1 = \mu2$ where, $\mu1$ and $\mu2$ are population means of the experimental and control group respectively. The t-test analysis for the mean scores of pretests for both experimental and control group was examined as shown in Table 2. There was no statistically significant difference in the mean scores of experimental group (M=12.89; SD=1.84) and control group (M=12.33; SD=1.63; t(49)=(-1.13), p =.26). Since the calculated p value was greater than the significant level .05 ($p>0.05$), the null hypothesis was accepted. Hence, it was concluded that both the groups were homogeneous in learning ability based on the concept of law of mechanical energy conservation prior to the intervention.

TABLE 2

Pretest mean scores of the control and experimental group

Test	Group	N	Mean	SD	t	Sig. (2-tailed)
	Experimental	27	12.89	1.84		
CETMEC	Control	24	12.33	1.63	-1.13	.263

** Significant at the 0.05*

Posttest results

The posttest which consisted of parallel but reshuffled items of the pretest was administered after the intervention of 5E instructional unit for the experimental group and conventional lecture method for the control group for 90 minutes. The posttest was conducted to compare if the use of the 5E learning model for teaching the law of mechanical energy has a significant effect in terms of student learning as compared to the conventional lecture method. Hence, the alternative hypothesis (H1) was that the mean score of experimental group would be higher than the mean score of the control group i.e. $H1= \mu1 \neq \mu2$ where, $\mu1$ and $\mu2$ are the population means of the experimental and control group respectively.

Using an alpha level of .05, the independent-samples t-test revealed a statistically significant difference at t(-6.43) = 49, $p< .05$ as shown in Table 3. An examination of the group means for the posttest indicated that the experimental group (M=19.04, SD=2.12) performed significantly higher in the CETMEC than the control group (M=13.50, SD=3.61). This indicated that the learning on the concept of law of mechanical energy conservation for the experimental group was enhanced due to the treatment of 5E instructional model. The effect size using Cohen's d was calculated to determine the magnitude of differences between the mean scores of the two groups and was found to be moderate at eta squared =.45 (Cohen, 1992).

TABLE 3

Posttest mean scores of the control and experimental group

Test	Group	N	Mean	SD	t	Sig. (2-tailed)	Cohen's d
CETMEC	Experimental	27	19.04	2.12	-6.73	.000	0.45
	Control	24	13.50	3.61			

* Significant at the 0.05

Discussion

This study was conducted to investigate the effectiveness of the 5E learning cycle on students' understanding of law of mechanical energy conservation for grade ten students. The findings of the study revealed that the mean score of posttest for the experimental group (M=19.04, SD=2.12) where the concept of the law of mechanical energy conservation was taught using a 5E based instructional unit was comparatively higher than the mean score of the control group (M=13.50, SD=3.61) that was taught using a conventional lecture method. This difference in the mean score establishes that the 5E-based learning unit had a significant effect on enhancing the learning achievements for the students on the concept of the law of mechanical energy conservation. Thus, the statistical significant difference between the pretest and posttest score was due to the intervention and not due to chance.

The impact of having a higher mean score for the experimental group as compared to the control group may be explained due to the active participation of the students demanded at every stage of the 5E learning cycle. Another probable reason for this observed difference might also include the value associated with active learning activities during the 5E learning cycle instruction. This is also supported by Liu, Peng, Wu and Ming-Sheng (2009) that the 5E learning cycle is an effective hands-on and inquiry-based scientific pedagogy which can enhance students' scientific knowledge and understanding. The students in the 5E learning cycle for this study were actively involved in examining their preconceptions, exploring and elaborating by applying to newly constructed situations, and evaluating to construct more appropriate concepts (Piyayodilokchai et al., 2013) so that their conceptions are consistent with scientific understanding. On the contrary, such useful stages that helped the students to examine, contradict and restructure their conceptions were disadvantaged for the students in the control group that was taught using a conventional lecture method.

The traditional lecture-based teaching with books, chalk and board might have failed to offer same level of satisfaction and stimulation, participation and interaction and not encouraged to develop critical thinking as compared to teaching based on the 5E learning cycle. In this study, the students in the

experimental group were observed learning the concepts of the law of mechanical energy conservation on their own, and through interaction using their pre-existing knowledge and everyday associated phenomena while the teacher was just a facilitator to that discovery (Cooperstein & Kocevar, 2004). In this modified constructivist approach teaching, social interaction which is the fundamental essence of Vygotsky's social constructivist theory was considered as one crucial aspect for knowledge construction, group discussion and interaction. In the presence of such activities, abstract concepts become meaningful and transferrable for the students to construct meaning (Cooperstein & Kocevar, 2004). In short, this study established that the 5E learning cycle was an effective intervention strategy for teaching the law of mechanical energy conservation. Such positive effects of the 5E learning cycle on enhancing the students' understanding of the scientific concepts were also reported in many previous studies such as Ercan (2014), Açişli, Yalçin, & Turgut (2011), Tural, Akdeniz, and Alev (2010), Yalçin and Bayrakçeken (2010) and, Hanuscin and Lee (2008).

This study found that there was no statistically significant difference in the mean score of both experimental and control group during the pretest. However, it was observed that there was a statistical significant difference during the posttest for both experimental and control groups. This finding was in keeping with the study by Cardak, Dikmenli and Saritas (2008) conducted with 38 sixth grade students in Turkey. The students' achievement in studying the circulatory system for both the experimental and control group were the same at first, but after the implementation of the 5E learning cycle, the success of students' achievement was observed in favor of the experimental group. A similar study by Hirça et al. (2011) asserted that there was a conceptual change in students and enhanced students' achievement due to the effect of guide materials based on 5E in teaching work, power and energy.

Another major finding of this study was the statistical significant difference in posttest scores of both the experimental and the control group. This finding shares the similarity with the claims of enhancing fifth grade students' understanding of force and motion concepts due to the treatment of the 5E learning cycle (Campbell, 2000). The achievement tests on movement and force issues for the first year students studying the General Physics Laboratory Course I in Atatürk University, Turkey, also revealed the existence of a meaningful difference between the groups in favor of the experimental groups. Even though this study has looked for conceptual change studies for teaching law of mechanical energy conservation using the 5E learning cycle in the related databases, no direct relevant study was encountered.

Conclusions

This study designed and developed an instructional unit on the law of mechanical energy conservation based on the tenets of the 5E learning cycle. The purpose of this study was to determine the effectiveness of the 5E learning cycle in teaching the law of mechanical energy conservation. Based on our findings, it was established that the 5E learning cycle embedded instructional unit significantly enhanced the students' understanding on law of mechanical energy conservation than the traditional lecture method. The students in the experimental group who were taught using the 5E learning cycle were exposed to the interactive and stimulating activities that emphasized on learning from their preconceptions and relating to the real life situations.

The activities designed based on the tenets of the 5E learning cycle have further excited the students to explore and elaborate with sufficient explanations for the situations they were introduced to. Such engagements have in a way encouraged the students to clarify their thoughts, correct their errors and re-evaluate their existing preconceptions. The students had the opportunity to explain and relate their ideas and compare them with the new understandings so that they could accommodate the new concept into their schemata either through assimilation or accommodation. In short, this study indicated that the students' understanding of law of mechanical energy conservation was enhanced using the 5E learning cycle. In other words, the traditional method teaching that was largely teacher-centered and textbook-oriented revealed a minimal improvement in enhancing the students' conceptual understanding.

Recommendations

The results of this study suggest that the 5E learning cycle as an educational intervention strategy can be used in teaching scientific knowledge that often challenge and create misconceptions for the students. Though the empirical findings of this study limit its generalizability, they are consistent with the literature in suggesting the positive implications of the 5E learning cycle. Hence, classroom teachers can consider incorporating the 5E learning cycle which is based on constructivist approach in teaching other subjects than physics. As required in each phase of the 5E learning cycle, the activities must enforce collaboration among students and provide a platform to relate their prior conceptions to different situations, thus fostering a conceptual change.

Acknowledgement

The research grant for this study was covered under the Sherig Endowment Fund, Ministry of Education, Bhutan. Any opinions expressed in this article are solely those of the authors.

References

Açişli, S., Yalçin, S. A., & Turgut, Ü. (2011). Effects of the 5E learning model on students' academic achievements in movement and force issues. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 15,* 2459–2462. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.128

Bambill, H., Benito, M., & Garda, G. (2004). Investigation of conservation laws using a conical pendulum. *European Journal of Physics*, *25*(1), 31–35.

Boopathiraj, C., & Chellamani, K. (2013). Analysis of Test Items on Difficulty Level and Discrimination Index in the Test for Research in Education. *International Journal Of Social Sciences & Interdisciplinary Research, 2*(2), 189–193.

Brook, A., & Wells, P. (1988). Conserving the circus? an alternative approach to teaching and learning about energy. *Physics Education*, *23*(2), 80–85.

Bryan, J. A. (2010). Investigating the conservation of mechanical energy using video analysis: four cases. *Physics Education*, *45*(1), 50.

Bybee, R. W. (2002). Scientific inquiry, student learning, and the science curriculum. In R. W. Bybee (Ed.), *Learning Science and the Science of Learning* (pp. 25–35). Arlington, Virginia: NSTA press.

Bybee, R. W. (2009). *The BSCS 5E instructional model and 21st century skills*. National Academies Board on Science Education. Retrieved from http://sites.nationalacademies.org/cs/groups/dbassesite/documents/webpage/dbasse_073327.pdf

Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Van Scotter, P., Powell, J. C., Westbrook, A., & Landes, N. (2006). The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness. *Colorado Springs: BSCS*, *5*, 88–98.

Campbell, M. (2000). The effects of the 5E learning cycle model on students' understanding of force and motion concepts. *Electronic Theses and Dissertations, Paper 809*. Retrieved from http://stars.library.ucf.edu/etd/809/

Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current Directions in Psychological Science*, *1*(3), 98–101.

Cooperstein, S., & Kocevar, E. (2004). Beyond active learning: a constructivist approach to learning. *Reference Services Review*, *32*(2), 141–148. https://doi.org/10.1108/00907320410537658

Cullinane, A., & Liston, M. (2013). Two-tier multiple choice questions: an alternative method of formative assessment for first year undergraduate

biology students. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, *2*(2), 201.

Daane, A., Vokos, S., & Scherr, R. (2013). Conserving energy in physics and society: creating an integrated model of energy and the second law of thermodynamics. In *AIP Conference Proceeding* (Vol. 1513, pp. 114–117). Philadelphia: American Institute of Physics.

DeVellis, R. F. (2003). *Scale development: theory and applications*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

Dimock, K., & Boethel, M. (1999). *Constructing Knowledge with Technology.* Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory. Retrieved from http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED431398.pdf

Driver, R., & Warrington, L. (1985). Students' use of the principle of energy conservation in problem situations. *Physics Education*, *20*, 171–176.

Ercan, O. (2014). Effect of 5E learning cycle and V diagram use in general chemistry laboratories on science teacher candidates 'attitudes, anxiety and achievement. *International Journal of Social Sciences and Education*, *5*(1), 161–175.

Etikan, I., Musa, S., & Alkassim, R. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, *5*(1), 1. https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11

Featonby, D., & Jeskova, Z. (2012). Concerning the conservation of energy. *Physics Education*, *47*, 782–783.

Feynman, R. P. (1963). *The Feynman Lectures on Physics, Volume I* (Vol. 1). New York: Addison-Wesley.

Goldring, H., & Osborne, J. (1994). Students' difficulties with energy and related concepts. *Physics Education*, *29*(1), 26.

Hanuscin, D. L., & Lee, M. H. (2008). Using the learning cycle as a model for teaching the learning cycle to preservice elementary teachers. *Journal of Elementary Science Education*, *20*(2), 51–66.

Hassani, S. (2005). Santa Claus and the conservation of energy. *Physics Education*, *40*(6), 579.

Haury, D. L., & Rillero, P. (1994). *Perspectives of hands-on science teaching.* Columbus: The ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics and Environmental Education.

Herrmann-Abell, C. F., & DeBoer, G. E. (2011a). Investigating Students' Understanding of Energy Transformation, Energy Transfer, and Conservation of Energy Using Standards-Based Assessment Items. In *Annual Meeting of the National Association of Researchers in Science Teaching, Orlando, FL*. Retrieved from http://www.project2061.org/publications/2061connections/2011/media/Herrmann-Abell_NARST_2011.pdf

Herrmann-Abell, C. F., & DeBoer, G. E. (2011b). Investigating students'

understanding of energy transformation, energy transfer, and conservation of energy using standards-based assessment items. In *NARST Annual Conference, Orlando, FL*. Retrieved from http://www.project2061.org/publications/2061connections/2011/media/Herrmann-Abell_NARST_2011.pdf

Hirça, N., Calik, M., & Seven, S. (2011). Effects of guide materials based on 5E model on students' conceptual change and their attitudes towards physics: A Case for "work, power and energy" unit. *Journal of Turkish Science Education, 8*(1), 153–158.

Holubova, R. (2008). Effective Teaching Methods–Project-based Learning in Physics. *US-China Education Review*, *5*(12), 27–36.

Hwu, Y. P. (1980). Conservation of mechanical energy. *Physics Education, 15*(5), 293.

Jewett, J. W. (2008a). Energy and the Confused Student II: Systems. *The Physics Teacher*, *46*(2), 81. https://doi.org/10.1119/1.2834527

Jewett, J. W. (2008b). Energy and the Confused Student II: Systems. *The Physics Teacher*, *46*(2), 81. https://doi.org/10.1119/1.2834527

Karelia, B. N., Pillai, A., & Vegada, B. N. (2013). The levels of difficulty and discrimination indices and relationship between them in four-response type multiple choice questions of pharmacology summative tests of Year II MBBS students. *INTERNATIONAL ADVISORS, 7*(2), 41–46.

Larmer, R. (2014). Divine intervention and the conservation of energy: a reply to Evan Fales. *International Journal for Philosophy of Religion*, *75*(1), 27–38. https://doi.org/10.1007/s11153-013-9411-8

Li, C. (2012). Bowing effect on energy conservation in an incline experiment. *Latin-American Journal of Physics Education*, *6*(1).

Liu, T.-C., Peng, H., Wu, W.-H., & Ming-Sheng, L. (2009). The effects of mobile natural-science learning based on the 5E learning cycle: A case study. *Journal of Educational Technology & Society*, *12*(4), 344.

May, A. N. (1936). The conservation of energy and momentum in elementary processes. *Reports on Progress in Physics*, *3*(1), 89.

McLeod, G. (2003). Learning theory and instructional design. *Learning Matters, 2*, 35–43.

Mulhall, P., & Gunstone, R. (2008). Views about Physics held by Physics Teachers with Differing Approaches to Teaching Physics. *Research in Science Education*, *38*(4), 435–462. https://doi.org/10.1007/s11165-007-9057-6

Mweene, V., & Mumb, F. (2012a). Understanding energy conservation: intersection between biological and everyday life contexts. In A. Zain Ahmed (Ed.), *Energy Conservation*. InTech. Retrieved from http://www.intechopen.com/books/energy-conservation/understanding-energy-conservation-

intersection-between-biological-and-everyday-life-contexts

Mweene, V., & Mumb, F. (2012b). Understanding Energy Conservation: Intersection Between Biological and Everyday Life Contexts. In A. Zain Ahmed (Ed.), *Energy Conservation*. InTech. Retrieved from http://www.intechopen.com/books/energy-conservation/understanding-energy-conservation-intersection-between-biological-and-everyday-life-contexts

Needham, P. (2011). The principle of the conservation of energy. In *Commentary on the Principles of Thermodynamics by Pierre Duhem* (Vol. 277, pp. 51–64). Dordrecht: Springer Netherlands. Retrieved from http://www.springerlink.com/index/10.1007/978-94-007-0311-7_4

Ovwigho, B. O. (2013). Empirical demonstration of techniques for computing the discrimination power of a dichotomous item response test. *Journal of Educational and Social Research*, *3*(2), 12–17.

Pande, S. S., Pande, S. R., Parate, V. R., Nikam, A. P., & Agrekar, S. H. (2013). Correlation between difficulty & discrimination indices of MCQs in formative exam in Physiology. *South-East Asian Journal of Medical Education*, *7*(1), 45.

Piyayodilokchai, H., Panjaburee, P., Laosinchai, P., Ketpichainarong, W., Ruenwongsa, P., & others. (2013). A 5E Learning Cycle Approach-Based, Multimedia-Supplemented Instructional Unit for Structured Query Language. *Educational Technology & Society*, *16*(4), 146–159.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. Retrieved from http://eric.ed.gov/?id=ED121845

Sabri, S. (2013). Item analaysis of student comprehensive test for research in teaching beginner string ensemble using model based teaching among music students in public universities. *International Journal of Education and Research*, *1*(12), 1–14.

Santos, F. C., Soares, V., & Tort, A. C. (2010). A note on the conservation of mechanical energy and the Galilean principle of relativity. *European Journal of Physics*, *31*(4), 827–834. https://doi.org/10.1088/0143-0807/31/4/012

Sefton, I. (2004). Understanding energy. In *Proceedings of 11th Biennial Science Teachers' Workshop, the University of Sydney*. University of Sydney.

Shields, J. J., & Webster, W. C. (1989). Conservation of mechanical energy and circulation in the theory of inviscid fluid sheets. *Journal of Engineering Mathematics*, *23*(1), 1–15.

Solbes, J., Guisasola, J., & Tarín, F. (2009). Teaching Energy Conservation as a Unifying Principle in Physics. *Journal of Science Education and Technology*, *18*(3), 265–274. https://doi.org/10.1007/s10956-009-9149-3

Speltini, C., & Ure, M. C. D. (2002). Conservation in physics teaching, history of science and in child development. *Science & Education*, *11*(5), 475–486.

Swackhamer, G. (2005). *Cognitive resources for understanding energy*. Retrieved from http://modeling.asu.edu/modeling/RESOURCES_10-03.pdf

Tatar, E., & Oktay, M. (2007a). Students' misunderstanding about the energy conservation principle: a general view to stuides in literature. *International Journal of Environmental & Science Education*, *2*(3), 79–81.

Tatar, E., & Oktay, M. (2007b). Students misunderstanding of energy conservation. *International Journal of Environmental & Science Education, 2*(3), 79–81.

Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, *2*, 53–55. https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd

Tongco, M. D. C. (2007). Purposive sampling as a tool for informant selection, *5*, 147–158.

Trumper, R., Raviolo, A., & Maria Shnersch, A. (2000). A cross-cultural survey of conceptions of energy among elementary school teachers in training—empirical results from Israel and Argentina. *Teaching and Teacher Education, 16*(7), 697–714.

Tural, G., Akdeniz, A. R., & Alev, N. (2010). Effect of 5E teaching model on student teachers' understanding of weightlessness. *Journal of Science Education and Technology*, *19*(5), 470–488.

Wangdi, D. (2015). *Development of a guided inquiry laboratory to enhance students' understanding of law of mechanical energy conservation* (A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master in Science (Science and Technology Education). Mahidol University, Thailand.

Wangdi, D., Precharatanna, M., & Kanthang, P. (2014). A low cost hands-on model for demonstration of law of mechanical energy conservation. Presented at the 40th Congress on Science and Technology of Thailand, Khon Kaen, Thailand.

Wangdi, D., Precharatanna, M., & Kanthang, P. (2017). Development of a hands-on model embedded with guided inquiry laboratory to enhance students' understanding of law of mechanical energy conservation. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, *18*(2).

Wilson, S. M., & Peterson, P. L. (2006). *Theories of learning and teaching: what do they mean for educators?* Washington, DC: National Education Association. Retrieved from http://beta.nea.org/assets/docs/mf_ltreport.pdf

Wisniak, J. (2008). Conservation of Energy. *Educación Química*, 159–171.

Yalçin, F. A., & Bayrakçeken, S. (2010). The effect of 5E learning model on pre-service science teachers' achievement of acids-bases subject. *International Online Journal of Educational Sciences*, *2*(2). Retrieved from http://www.iojes.net/userfiles/Article/IOJES_192.pdf

Teachers' Opinions and Experiences in Educating Children with Special Educational Needs at Kamj Central School, Chhukha

Thinley[1] , Ugyen Dorji[2] & Dil Maya Ghalley[3]

Abstract

In line with the philosophy of educating for Gross National Happiness in Bhutan, the special educational needs SEN policy was drafted by the Ministry of Education to introduce inclusive education for children with disabilities. With this, numbers of children living with disability were enrolled in schools which are recognized as SEN schools. However, there are many challenges that are associated with the SEN program. The aim of this study was to investigate teachers' opinions and experiences in handling children with special educational needs. The study was conducted at Kamji Central School under Chhukha district, Bhutan which was recognized as one of the SEN schools. A purposive sampling was used to select 31 teachers who possess basic skills on SEN services. The researchers used mixed method in this study. The quantitative data was analyzed using inferential statistics mean and standard deviation while the qualitative data was analyzed using a coding system. The findings from the study revealed that a majority of the participants were in favour of SEN program in the school. An average mean on participants' experiences in SEN service was 3.71, which showed that majority of the participants were aware of special education for child with disabilities and had basic knowledge of inclusive education. The study also revealed that SEN schools are facing challenges such as capacity building and professional development, revamping of assessment criteria for SEN students, over-loaded instructional periods for teachers and lack of job opportunities for SEN students.

Keywords: Special education, special education policy in Bhutan, opinion, experience

Background

Education has become a part and parcel of children's lives in Bhutan. Under

1. Teacher, Kamji central school, Chhukha. Bhutan
Email: deezangrewa@yahoo.com
2. Teacher, Kamji central school, Chhukha. Bhutan
E-mail: udorji999@education.gov.bt
3.Teacher, Kamji central school, Chhukha. Bhutan.
E-mail: dmaya33@education.gov.bt

the grace of our visionary Kings, Bhutan introduced modern education as early as 1913. Education subsequently became compulsory and today education has become essential for survival. With recent drastic changes in the education policy, curriculum alignment and children's right on education, inclusive education has emerged as mandatory in Bhutan.

With the establishment of modern education in Bhutan at Haa as early as 1914, the number of schools in Bhutan gradually increased thereafter. As a result, the number of school going children increased year by year, including the children with disabilities. The first separate school for disabled children was established at Tashigang (Khaling) in 1973 to enroll students with disabilities. It was aimed to let every child acquire knowledge and skills joined with moral and ethical values to become good citizen (Dorji, 2005).

The SEN policy was drafted in line with the principles of Educating for GNH, an initiative supported and promoted by the former Education Minister Thakur S. Powdyel to promote Green Schools for Green Bhutan, and the Child Friendly School concept (MoE, 2011). The Convention on the rights of the person with disabilities (2010) states that "person with disabilities includes those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which, in interaction with various attitudinal and environmental barriers, hinder their full participation in society on an equal basis with others" (p .1).

The Vision 2020 policy and strategy document by the Department of Education (2003) as cited in ECCD & SEN Division (2017) also states that:

> all children with disabilities and with special needs – including those with physical, mental and other types of impairment – will be able to access and benefit from education. This will include full access to the curriculum, participation in extra-curricular activities and access to cultural, artistic, recreational and leisure activities. (p.5)

The education of children and young people with special educational needs and disabilities is now recognized as guiding principle in many countries. Despite this progress, there are also challenges as Bhutan is an under-developed country which has financial and human resources limitations to meet the goals of the 2020 policy and strategy document by the Department of Education, 2003.

Today, Inclusive Education Programs are available in 15 SEN Schools under 15 districts in Bhutan that provide SEN services to the students who are living with disability. Kamji Central School under Chhukha dzongkhag is also one of the mainstream schools catering SEN services to 23 students having learning difficulties, intellectual disabilities, low vision, hard of hearing and speech impairment (from mild to moderate).

At present the idea on the inclusion of children with special needs into

mainstream schools was one of the biggest educational achievements by the Ministry of Education of Bhutan, but this move worried many teachers as most of them lacked professional experience to handle the situation. Tharchen (2009) argue that, for children living with disabilities, it requires proper planning, infrastructure, human resource, dedication, and most importantly positive attitude from all the stake holders such as educators, policy makers, parents concerned and the children themselves. With the change of attitude of the society, future of children with disorders can be more harmonious and promising.

Despite many challenges, the ECCD & SEN division under Ministry of Education has put in hard work and dedication to include those children who are living with disorders into the mainstream schools to give them a platform whereby that group of children will feel respected and enjoy their life at full potential. The introduction of inclusive education for child with disabilities has helped many children who are left far behind comparing to normal children

Chhetri (2015) stated that, despite the challenges faced by the teachers in the mainstream schools, it also helped those children with special needs to experience the general educational settings with other children which encouraged them to participate more and let them feel proud of being included in the society. Similarly, Dorji (2003) also felt that the rationale behind the introduction of inclusive education in Bhutan was to refine and make them independently stable, which would enable children to be happier citizens. Children with disabilities can derive the skills through education that helps the child to refine their potential. This would serve them to get a job whereby they can be independent, and thus contributing to the development of the country (MoE, 2011).

Under the strict vigilance and supervision from the ECCD & SEN division under the Ministry of Education, the SEN services are going well in all the schools. The Ministry also initiated many professional development programs to build the capacity of teachers to handle students who are living with disabilities. However, it is still felt that there are many things that need to be done to improve this program.

In spite of its importance, there are no practical studies conducted on the introduction of inclusive education for children with disabilities in Bhutan. Gathering and assessing teachers' perception and views are essential in this type of educational setting to improve planning in future. So in this regard since not many studies were done in Bhutan with regard to the inclusive education for child with disabilities, the researchers aimed to investigate teachers' opinions and practical experiences in handling children with special educational needs.

Objectives

1) To investigate teachers' opinions on the introduction of the SEN Program in the schools.
2) To assess teachers' field experiences and knowledge on the SEN Program in the schools.

Research Questions

1) What are the opinions of the teachers with regard to the introduction of SEN Program in the school?
2) What are the practical experiences of teachers on SEN Program for children with special needs?

Research process

The researchers obtained an approval from the principal of Kamji Central School, Chhukha, Bhutan to conduct the research. After seeking the permission from the principal, the researchers prepared instruments and conducted the study.

Population and Sample

Population in this study comprises of 31 teachers of Kamji Central School, Chhukha. The researchers used purposive sampling and selected 31 teachers of Kamji Central School. The samples were selected since they possessed basic knowledge on SEN and currently handled special educational need students.

Research instruments

The researchers used semi-structured interviews and survey questionnaires to collect the data. The opinions shared by the participants in the semi-structured questionnaires were analyzed by using a coding system based on the grounded theory of Strauss and Corbin's (1998). The Mean and Standard Deviation were used to interpret the result of the study. The survey questionnaires were prepared using five point Likert Scales which was mainly focused on teachers' experience on the SEN program.

Data analysis

The data obtained from the survey questionnaire were compared in terms of mean ($\overline{x}$) and standard deviation (SD).

Further, the data collected from structured interview was analyzed by using a coding system (open, axial, and selective) based on the Grounded Theory of Strauss and Corbin (1998).

1. Analysis of survey questionnaires for teachers experience with (SEN) program

TABLE 1

Mean and standard deviation of survey questionnaire.

Sl. No	Statements	N	Mean	Std. Deviation	Experience level
1	The introduction of inclusive education in the school was a good move by the ECCD and SEN Division, MoE.	31	4.23	0.884	I agree to some extent
2	Students with special need have the access to all round education with the implementation of IEP	31	3.29	1.006	I slightly agree
3	Children with special need have better future prospective from IEP	31	3.84	0.735	I agree to some extent
4	Every child gets equal opportunity in the IE Settings	31	3.58	.958	I agree to some extent
5	Professional development programs initiated by the SEN division has helped teachers who are handling them	31	4.00	0.966	I agree to some extent
6	TLM designed for children with special need benefited them to keep physically fit and to grow academically.	31	3.65	.950	I agree to some extent
7	Push-in and pull out services scaffolds students learning	31	4.00	.391	I agree to some extent
8	Community involvement in such activities are highly recommended to bring students-parent bond	31	4.06	.727	I agree to some extent
9	Teachers have the capacity to handle children with disabilities in IE school	31	2.90	0.790	I slightly agree
10	The SEN Division and ECCD have initiated lots of professional programs to run the SEN program in the country	31	3.55	.961	I agree to some extent
Total		**31**	**3.71**	**0.836**	**I agree to some extent**

1=strongly disagree. 2= not sure. 3= I slightly agree. 4=I agree to some extent. 5=I strongly agree.

It is evident from table 1 that the overall rating in all the 10 items by the participants with regard to their experience on the SEN program in the school was significantly high with an average mean of 3.71. This clearly showed that majority of them were in favor of inclusive education for children with disabilities in the schools. For instance, the mean for statement number 1 and 5 were 4.23 and 4.00 respectively which confirms that they welcome such educational reform initiated by the ECCD & SEN division under Ministry of Education. Therefore, the result analyses of questionnaires on the participants' experiences of the SEN program in the school showed that majority of them were aware of the SEN services in the school. Hence, it can be concluded that the introduction of inclusive education for child with disabilities in the mainstream schools can be regarded as effective to deliver equal educational opportunities for all the children irrespective of their disability.

However, it is clear that most of the participants were skeptical about statement number 9 as many of them were not sure whether they are fully equipped with SEN knowledge or not. The varying reasons could be due to limited professional background to deal with children who need special care and guidance as professional development programs are limited to very few and selective teachers due to financial constraints.

2. Analysis of the semi-structured interview for participants' opinion on (SEN) program

The data collected from participant's semi-structured interview was analyzed by using a coding system (open, axial, and selective) based on the Grounded Theory of Strauss and Corbin, (1998). Firstly in the open coding, the data from participants' semi-structured interview was organized systematically. Then the data was identified and categorized using axial coding. Finally selective coding was used to categorize and interpret the data collected from the participants. The researchers used six following core themes from the participant's semi-structured interview as explained below:

1. Capacity building & professional development
2. Revamp assessment criteria for (SEN) students
3. Over-loaded instructional periods for teachers
4. Role of community and student-parent bound
5. Lack of job opportunities for (SEN) students
6. Co-relation of GNH and inclusive education

2.1 Capacity building and professional development

Majority of the participants are of the opinion that skilled manpower should be given importance in the mainstream schools as it will not compromise the

quality of education for children with special needs. It was felt that capacity building and professional development for teachers in the (SEN) program schools are mandatory for providing effective service. The participants also reflected that Bhutan do not have fully trained teachers to handle children with special needs. At the moment, most of the SEN related programs are carried out with the support received from other countries especially in the field of skilled man power, financial and other resources. Capacity building is the top most priority because training of necessary skilled personnel would adequately meet the needs of students with disabilities. As a result of improved networking and training, teachers will be in a comfortable position to implement special educational practices and to promote the establishment of special education ideologies in the mainstream school setting.

2.2 Revamp assessment criteria for (SEN) students

The participants also claimed that teachers were dissatisfied with the summative assessments as overall academic achievements at the end are compromised due to the inclusion of children with disabilities among others. In line with this, the respondents suggested that children with special needs should either be in a separate school that can address their problems or train special tutors to teach them.

2.3 Over-loaded instructional periods for teachers

The respondents argued that teacher are extremely overburdened with teaching periods besides having to handle students with disabilities such as push-in and pull-out classes. Teachers are also assigned with other school responsibilities which affects in providing (SEN) services ultimately hampering the learning of the child who needs extended support.

2.4 Role of community

The participants reflected that the mindset of the community should change and their attitude should be welcoming so that children living with disabilities will not feel neglected. With the support from the community, these children has the ability to feel the worthy of themselves, build self confidence and develop high self esteem which will ultimately boost their hidden talents. Despite the fact that children are given optimum care, guidance and assistance by their parents and teachers, there is a greater role to be played by the community and society at large. Children living with disability should not be stigmatized with the notion that they are disabled. Instead community should render helping hand to get rid of stereotypes and taboos in the world of 21st century.

2.5 Lack of job opportunities for (SEN) students

Based on the responses made by the participants, Bhutan is currently facing difficulties to provide accurate job to those disadvantaged children. Moreover in the present situation, the government is not in a position to provide job for all the disabled children as they lack the required skill needed in the job market. Thus, preparing children with adequate skills required in the job market and in making education more accessible for those disadvantaged children are some of the challenges that will or is facing as of now. Therefore, the futures of children who live with disability are bleak despite their little skills learned in the school. But on the other side, if the disabled child is capable of achieving the required mandate expected by the government, it will help in the capacity building and economic development of the country by using the skills and knowledge that they have gained.

2.6 Co-relation of GNH and inclusive education

According to what the participants has responded, Bhutan being a country pursuing happiness fulfils one of the mandates by introducing inclusive education. The move on the inclusive education by the Ministry of Education has become a blessing for disabled children. Stepping in towards inclusive education is holistic, mankind and our disabled children came to realize that there is a place for them to be counted as educated. In fact the philosophy of GNH is prioritizing on happiness of all the citizen of the country and enabled children with disabilities raise their voice and express their emotions.

Conclusion

This study was aimed to investigate teachers' opinion on the introduction of (SEN) Program in the schools and to assess teachers' field experiences and knowledge on (SEN) Program in the school. The result of study showed that the participants were in favor of (SEN) program. They also had some knowledge on inclusive education and basic ideas to handle children with disabilities.

However, it was also revealed that (SEN) school is facing challenges like capacity building and professional development, revamping of assessment criteria for (SEN) students, over-loaded instructional periods for teachers and lack of job opportunities for (SEN) students. This result supported the findings of Chhetri (2015), Tharchen (2009), and Feng (2010); who conducted similar studies on (SEN) program.

To conclude, the convention on the rights of the person with disabilities (2010) states that all people living with disability are the ones who have disorder and afflictions which hinders their potential to showcase in the society. Therefore, to overcome such barriers (SEN) programs in the schools will guarantee them

to experience the real world without discrimination. It will also scaffold them in lifelong learning and inspire them to join the society at large without any hesitation in the world of 21st century.

.

Recommendations

The special educational needs policy which was drafted in line with the principles of Educating for GNH, an initiative supported and promoted by the former Ministry of Education, Thakur S. Powdyel to promote Green Schools for Green Bhutan, and the Child Friendly School concept MoE (2011) was acknowledged in this study. However, few recommendations need to be made with Ministry of Education and civil society in Bhutan.

1. The Education Ministry needs to focus more in creating reliable future scope and opportunities for those disabled children.
2. In order to heighten inclusive education in the country, parents should be involved to play important role to influence (SEN) students.
3. The study also recommends the Ministry of Education to provide relevant professional development opportunities for teachers such as providing exposure training outside of the country and also initiate exchange programs to infuse good practices in the context of Bhutanese education system.
4. Finally the study recommends the Ministry of Education to provide job-oriented educational skills to children with special needs for the security of their future. Moreover infrastructure facilities for special educational needs should be provided. The study also recommends MoE to create awareness to all section of people and children living with disabilities.

References

Brown, S. (2010). Likert Scale Examples for Surveys.Iowa State University Extension.Retrievedfrom http://www.extension.iastate.edu/Documents/ANR/LikertScaleExamplesforSur veys.pdf

Chhetri, K.K. (2015) *investigation teachers concerns and experiences on teaching children with special educational needs in, Bhutan.* (Master's thesis). Queensland University of Technology.

Dorji, J. (2003) *Quality of Education in Bhutan: A personal perspective on the development and changes in Bhutanese education system since 1961.*

Dorji, J. (2003) *Quality of Education in Bhutan: The state of growth and change in Bhutanese Education System.* Thimphu: Bhutan.

Feng, Y. (2010). *Teacher career motivation and professional development in*

special and inclusive education in China. University of Northampton: UK

MoE, Ministry of Education (2011). *National Policy on Special Educational Needs.* Bhutan: Royal Government of Bhutan.

Policy and Planning Division, Ministry of Education. (2013). *Annual Education Statistics Draft Report.* Royal Government of Bhutan.

Strauss, A., &Cobin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques andprocedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Tharchen. (2009). *study report on Management of Inclusive Education*, MoE, Ministry of Education. Thimphu: Bhutan.

UNRWA (2010) *promoting the rights of the persons with disabilities: disability policy.*UN convention on the rights of persons with disabilities Retrieved from:http://www.unrwa.org

Ministry of Education, ECCD & SEN Division. (2017). *Standards for inclusive education*. Royal Government of Bhutan.

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་བརྟག་དཔྱད།

རིན་ཆེན་ཚེ་དབང་[1] དཔལ་འབྱོར་[2] འཆི་མེད་རིག་འཛིན་[3]་དང་ འགྱུར་མེད་འཕྲིན་ལས་[4]།

བཅུད་དོན།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གཙོ་བོ་ར་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནི་འདི་གི་དོན་ལུ་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། དེ་ཡང་སྤྱིར་བཏང་གི་མཐོང་སྣང་ལུ་ ཇོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་འདི་ སློབ་རིམ་ཆུང་བའི་ནང་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་པ་སྦེ་ཨིན་རུང་ སློབ་རིམ་གོང་མའི་ནང་ལྷོད་ཞིནམ་ལས་ སྤྲོ་བ་ཞན་སུ་ཅིག་འགྱོ་དོ་ཡོདཔ་སྦེ་འཆརཝ་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ད་ གནད་དོན་དེ་ལུ་ ད་ལྟོ་ཚུན་ཚོད་ཀྱི་བར་ན་ ངེས་བདེན་ཨིནམ་མེན་གྱི་ཞིབ་འཚོལ་འབད་འབདཝ་དང་ གྲོས་འཆར་བཀོད་བཀོདཔ་ཚུ་ག་ཅི་ཡང་མིན་འདུག།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ཡང་སྤྱེལ་མའི་ཐབས་ཤེས་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ ལྷུང་མྱོགས་ཁག་བཞི་ལས་སློབ་རིམ་བཞི་པ་དང་དྲུག་པ་ བརྒྱད་པ་ བཅུ་པའི་སློབ་ཕྲུག་༢༩༥ དཔེ་ཚད་སྦེ་ལེན་ཏེ་ ཁོང་ལས་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་ཁག་བཅུ་བཞི་གི་ཐོག་ལུ་ གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙན་གནས་སྡུད་ཚུ་བསྡུ་ཡི། བརྟག་ཞིབ་གནས་སྡུད་འདི་གནས་ཐོ་(mean་དང་standard deviation)་དང་ ཁྱད་པར་གནས་ཚད་(F-test)་དང་(Partial Eta Squared)ཚུ་བརྟེན་ཐོག་ལས་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཡོདཔ་མ་ཚད་ དྲིས་ལན་གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ཡང་རྗོད་དོན་ཁག་མ་འདྲཔ་བརྟེན་ཐོག་ལས་འབད་ཡི། གྲུབ་འབྲས་ཚུ་གི་བཅུད་དོན་དང་འབྲེལཝ་དང་ སྤྱིར་བཏང་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་ སྤྲོ་བ་ལེནམ་ཨིན་རུང་ སློབ་རིམ་ཆུང་བ་དང་སློམ་རིམ་ཆེ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཁྱད་པར་ཡོད་པ་སྦེ་གསལ་སྟོན་བྱུང་ཡི།

1. མཁས་དབང་ཞིབ་རོགས་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།
E-mail: rinchentshewang.pce@rub.edu.bt
2. མཁས་དབང་ཞིབ་རོགས་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།
3. མཁས་དབང་ཞིབ་རོགས་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།
4. ལེགས་བཤད་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་སྲིད་བཏང་ལུ་ཡར་རྒྱས་འགྱོཝ་འབད་ཁས་ལེན་འབདཝ་ཨིན་རུང་ སྦེབ་སྦྱོར་ཚངམ་འབད་འབྲི་ནི་ལུ་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ་འབད་བསམ་འཆར་བཀོདཔ་ཨིན་པས། བཅུད་དོན་འདི་ལུ་བལྟ་བ་ཅིན་འབྲི་ལྷག་གཉིས་ལས་སློབ་རིམ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ལྷག་ནིའི་རིག་རྩལ་འདི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་གོང་འཕེལ་མངམ་འགྱོཝ་ཨིན་རུང་ འབྲི་ནིའི་རིག་རྩལ་འདི་ནང་ གོང་འཕེལ་ལེགས་ཤོམ་ཅིག་འགྱོ་མ་ཚུགསཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབདཝ་ཨིན་པས། ཞིབ་འཚོལ་འདི་ལུ་བརྟེན་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་ཏ་གོ་སྟེ་ དེ་དང་བསྟུན་པའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་འཚོལ་ནིའི་ནང་ སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་ནིའི་ལྷན་ཐབས་འབད་ཚུགས་པའི་ཁེ་ཕན་ཡོད།

གཙོ་ཚིག རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག ཤེས་ཡོན། བསམ་འཆར། སྐད་ཡིག ཡར་རྒྱས། གོང་འཕེལ།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དམིགས་དོན། Research Intent

༡.༡ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་རྒྱབ་ཁུངས།

རྫོང་ཁ་འདི་ འབྲུག་ནང་འཁོད་ རྫོང་ཁག་ཁལ་གཅིག་གི་མི་སེར་ག་ར་གིས་ བརྡ་སྤྲོད་འབད་ཚུགས་པའི་ཁ་ཅིག་འབདཝ་ལས་བརྟེན་ མི་དབང་མངའ་བདག་འཇིགས་མེད་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་མཆོག་གིས་ སྤྱི་ལོ་༡༩༧༡ལས་ ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འཆར་གཞི་འགོ་བཙུགསཔ་ད་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ལུ་ངོས་འཛིན་དང་ཁྲབ་བསྒྲགས་གནང་ནུག (རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་༡༩༩༩)། དེ་ལས་ཚུར་རྫོང་ཁ་འདི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་སྐད་ཡིག་ཅིག་སྦེ་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་སེར་ཆམཉམ་གྱིས་བརྩི་མཐོང་བསྐྱེདཔ་ལས་ གཞུང་སྐྱོར་གྱི་ཕྱག་ལཱ་ཚུ་གནངམ་ད་ ངག་ཐོག་དང་ཡིག་ཐོག་གཉིས་ཆ་རའི་ནང་རྫོང་ཁ་ལག་ལེན་འཐབ་སྲོལ་བྱུང་ནུག།

རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་རྟགས་དང་ ལམ་སྲོལ་ག་ར་གི་གཞི་རྟེན་གལ་ཆེ་དྲགས་ཅིག་ཨིན་ས་ཅིག་རུང་ འཛམ་གླིང་གཅིག་གྱུར་གྱི་དུས་ཚོད་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ང་བཅས་རའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཚུ་ཡང་རིམ་བཞིན་འགྱུར་བའི་དུས་ཚོད་ཁར་ལྷོད་དེ་འདུག། དེ་དང་'བསྟུན་མིའི་བསམ་སྤྱོད་ཀྱི་འགྱུར་བ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ རྫོང་ཁའི་སྐད་ཡིག་ལུ་དར་རྒྱུད་སྣ་ཚོགས་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་དུ་ཡོདཔ་ལས་ དེ་ཚུ་བརྟག་ཞིབ་དང་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ ངར་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཚུ་འཚོལ་ཏེ་གསལ་སྟོན་འབད་ནི་དང་ ཐབས་ལམ་སྟོན་ནི་ཚུ་ སྤྱིར་འབྲུག་མི་གེ་ར་ལུ་ཕོགས་པའི་འགན་ཁུར་དང་ ཁྱད་པར་

སློབ་སྟོན་པ་ཚུ་ལུ་ངེས་པར་འཁྲིལ་བའི་ལཱ་འགན་གཙོ་བོ་ཅིག་ཨིན་པས།

༡.༢ ཞིབ་འཚོལ་གནད་དོན་གསལ་བཤད།

སྤྱིར་བཏང་འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ནང་ ཤེས་རིག་གི་སྤུས་ཚད་མར་ཉམས་འགྲོ་བའི་ཚ་གྱང་འདི་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་དང་མི་དམངས་ཚུ་ལུ་རྐྱངམ་ཅིག་མེན་པར་ སྤྱིར་བཏང་མི་སེར་ག་ར་ཚ་གྱང་ཆེ་བའི་གཞི་ལུ་གྱུར་ཏེ་ ལོ་ཡུན་བཅུ་ཕྲག་དག་ཅིག་འགྲོ་རུང་འདི་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཐོག་ལས་ བདེན་དཔྱད་འབད་འབདཔ་ཨུང་སུ་ཅིག་ལས་མིན་འདུག། དེའི་ནང་ལས་ཡང་རྒྱལ་ཡོངས་རྫོང་ཁའི་གནས་ཚད་དང་སྤུས་ཚད་ ཞིབ་འཚོལ་ཐོག་ལས་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནི་འདི་ ད་རིས་ནངས་པ་འབད་རུང་དཀོན་སུ་མཆམས་ཅིག་འདུག། སྤྱིར་བཏང་གི་མཐོང་སྣང་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་འའབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་འདི་ སློབ་རིམ་ཆུང་བའི་ནང་ལུ་སྦྱོ་བ་ཡོདཔ་སྦེ་ཨིན་རུང་ སློབ་རིམ་གོང་མའི་ནང་ལྷོད་ཞིནམ་ལས་ སྦྱོ་བ་ཞན་སུ་ཅིག་འགྱོ་དོ་ཡོདཔ་སྦེ་འཆརཔ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ད་ལྟོ་ཚུན་ཚོད་ཀྱི་བར་ན་ གནད་དོན་འདི་གི་སྐོར་ལས་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ལས་ཁུངས་དང་ ལས་སྡེ་ག་གིས་ཡང་ ངེས་བདེན་ཨིནམ་མེན་གྱི་ཞིབ་འཚོལ་འབད་འབདཔ་དང་ གྲོས་འཆར་བཀོད་བཀོདཔ་ཚུ་ག་ཅི་ཡང་མིན་འདུག།

གནད་དོན་འདི་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཐོག་ལས་ ཨིན་མེན་གྱི་བརྟག་དཔྱད་མ་འབད་བར་སྣང་མེད་འབད་བཞག་པ་ཅིན་ མ་འོངས་པའི་ནང་ གནས་སྟངས་དང་བསྟུན་པའི་ཐབས་ཤེས་ཚུ་ སྟོན་མ་ཚུགས་པར་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ལུ་ ཐོ་ཕོག་ནིའི་ཉེན་ཁ་སྦོམ་འབད་ར་ཡོདཔ་མ་ཚད་ ད་ལས་ཕར་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་དང་ཉམས་པ་སོར་ཆུད་འབད་ནིའི་དོན་ལས་ འཆར་གཞི་བཀྲམ་ནི་ལུ་ཡང་ མགོ་སྨོངས་ཏེ་ལུས་ནི་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ང་བཅས་ཚུ་གི་ཧོངས་ལས་འབད་བ་ཅིན་ གནད་དོན་འདི་གི་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་དགོཔ་འདི་མེད་ཐབས་མེདཔ་ཅིག་དང་ འོས་འབབ་སྦྲོམ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་ཅིག་སྦེ་མཐོངམ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་འབད་ནི་གི་གོ་སྐབས་ལེན་དགོ་མི་དེ་ རྒྱུ་མཚན་འདི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཨིན།

༡.༣ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དགོས་པ།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་རང་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནི་འདི་ཨིན། དམིགས་ཡུལ་འདི་འགྲུབ་ཐབས་ལུ་ གནས་སྟུད་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་བསྡུ་ལེན་འབད་དེ་ དེ་ཚུ་ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་ སློབ་རིམ་ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་ དེ་ལས་ལུང་ཕྱོགས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ག་བསྡུར་འབད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

༡.༤ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དྲི་བ།

དྲི་བ་གཙོ་བོ།

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ ག་དེ་སྦེ་ར་འདུག? འདི་ལུ་དབང་ཞུགས་འབད་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ག་ཅི་ར་འདུག?

ཡན་ལག་གི་དྲི་བ།

༡). སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་སྒྲོ་བ་ལུ་བརྟེན་ ཁོང་གི་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༢). ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་ལུ་བརྟེན་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༣). སློབ་རིམ་དང་འབྲེལ་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༤). སློབ་གྲྭའི་ཆགས་ཐངས་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༥). ལུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལུ་བརྟེན་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༦). ཕམ་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༧). གཡོག་གི་མདུན་ལམ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

༡.༥ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཁེ་ཕན།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་ལྟ་ཚུགས་ནི་དང་ སྤྱིར་བཏང་མཐོང་སྣང་ལུ་ཇོང་ཁའི་གནས་ཚད་འདི་ སློབ་རིམ་གོང་མའི་ནང་ཉམས་འགྲོཝ་ཨིན་པའི་བསམ་འཆར་བཀོད་མི་དེ་ཡང་ ངེས་བདེན་ཨིནམ་མེནམ་གྱི་བརྟག་དཔྱད་འབད་ཚུགས། ཞིབ་འཚོལ་འདི་གི་གྲུབ་འབྲས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་དང་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ དུས་དང་བསྟུན་པའི་ཐབས་ལམ་གསརཔ་སྟོན་ཐོག་ལས་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་ཡར་དྲག་གཏང་ནི་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ཚུགསཔ་མ་ཚད་ ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དམིགས་དོན་རྩ་ཆེ་ཤོས་ཅིག་ འབྲུག་གི་ལམ་སྲོལ་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་དང་ཉམས་པ་སོར་ཆུད་འབད་ནི་ལུ་ཡང་རྒྱབ་སྐྱོན་ཕུལ་ཚུགས་པའི་ཁེ་ཕན་ཡོད།

རྩོམ་བྲིས་བསྐྱར་ཞིབ། Literature Review

༢.༠ ངོ་སྤྲོད།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གཙོ་བོ་རང་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ཨིན། དེ

ཡང་ རྩོམ་བྲིས་བསྐྱར་ཞིབ་འདི་ནང་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོ་དོན་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཁག་ཆེ་ཉིང་དང་། རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་དང་གནས་སྟངས། རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོམས་འདྲིས་མེདཔ་བཏང་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན། རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་གཏང་ཐབས་ཚུ་གི་སྐོར་ལས་ཚུད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

༢.༡ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོ་དོན།

རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཟེར་བའི་སྐབས་ལུ་ རྫོང་ཁའི་མིང་ཚིག་དང་བརྗོད་ཚིག་ དོན་མཚམས་ཀྱི་དོན་ལུ་ཡིག་གཟུགས་རེ་རེ་བཞིན་འབྲི་ནི་དང་ འདི་ཚུ་བྲིས་ཚར་བའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷག་ནི་འདི་ལུ་ངོས་འཛིན་འབད་དགོཔ་ཨིན། སྤྱིར་བཏང་ལུ་འབྲི་ལྷག་ཟེར་མི་འདི་ནང་ སེམས་ཁམས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ལེ་ཤཱ་ཅིག་ཚུདཔ་ཨིན་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས(Pontes, Diniz & Martin-Reis, 2013)།

ཨ་ལོ་ཚུ་གིས་ཁོང་རའི་འབྲི་ནིའི་སྐད་ཡིག་གི་ལཱ་འགན་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ཤེས་ཡོན་གོང་འཕེལ་འགྱོ་ཡོད་མི་འདི་ མི་ཚེ་གི་གནས་སྟངས་ངོམ་གི་དོན་ལུ་འབྲི་ནི་རྐྱངམ་ཅིག་གིས་མ་ཚདཔ་པར་ ཁོང་ར་གིས་བྲིས་མི་ཚུ་ལྷག་ནི་དང་ འདི་ཚུ་གི་གོ་དོན་ཚུ་ མི་གཞན་དང་གཅིག་ཁར་གྲོས་བསྡུར་འབད་མི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཡང་ ཡར་རྒྱས་འགྱོ་འོང་ཟེར་ཨིན་པས་(Schrader, 1989, cited in Wood, 2004)།

Wood (2004)་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་National Association for Education of Young Children (NAEYC,1998)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ འབྲི་ལྷག་གི་ལྷོགས་གྲུབ་ཚུ་ མི་ཚེ་གང་རང་རྒྱུན་མ་ཆདཔ་པར་ གོང་འཕེལ་འགྱོ་སྡོདཔ་ཨིན་རུང་ སྐད་ཡིག་གོང་འཕེལ་གི་དོན་ལུ་ཁག་ཆེ་བའི་དུས་ཚོད་འདི་ན་ཆུང་གི་སྐབས་ཨིན་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས།

Wood (2004)་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་Tomkins(2003)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ འབྲི་ནིའི་ཤེས་ཡོན་ཡར་དྲག་བཟོ་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཅིག་པ་འདི་ ལམ་སྟོན་ཐོག་ལས་འབྲི་བཅུག་ནི་འདི་ཨིན་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་ལམ་སྟོན་ཐོག་ལས་འབྲི་ནི་ཟེར་མི་འདི་ སློབ་དཔོན་གྱིས་ བཀོད་རིས་དང་ལྡན་པའི་འབྲི་ནི་སྦྱོང་ལཱ་བཅའ་སྒྲིག་རྐྱབ་སྟེ་ ཨ་ལོ་ཚུ་འབྲི་ནིའི་སྦྱོང་ལཱ་འབདཔ་ཐ་ད་ ལྟ་རྟོག་དང་ལམ་སྟོན་འབད་མི་དེ་ལུ་སླབ་ཨིན་ཟེར་བཤདཔ་མས།

Wood (2004)་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་Cambourne(1988)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ སློབ་གྲྭའི་གནས་སྟངས་ནང་ལུ་ ཁ་སླབ་ཐངས་ལྷབ་མི་དང་ འབྲི་ལྷག་ལྷབ་སྦྱང་འབད་ནི་གསུམ་གྱིས་ སློབ་སྟོན་ནང་ལམ་སྟོན་འབད་ཚུགས་པ་ཅིན་ རང་བཞིན་གྱིས་སྐད་ཡིག་གོང་འཕེལ་འགྱོ་འོང་ཟེར་ཨིན་མས།

སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་འབྲི་ནིའི་སྦྱང་བ་བྱིནམ་ད་ མཐའ་བཅད་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་ལེགས་ཤོམ་བཏོན་ཚུགས་ནིའི་དོན་ལུ་ ནང་དོན་གྱི་འཆར་གཞི་བཟོ་ནི་ ཟིན་བྲི་བཏོན་ནི་ དཔེ་ཞིབ་འབད་ནི་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་ནི་ ཞུན་

དག་འབད་ནིའི་གོ་རིམ་ཚུ་འབྲི་ནིའི་ལམ་ལུགས་ཅིག་ཨིན་ཟེར་བའི་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་བཙུག་དགོ་ཟེར་བཤད་དེ་འདུག(DCELLS,2010)།

ཨ་ལོ་ཚུ་འབྲི་ལྷག་ལུ་བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་བཙུག་ནིའི་དོན་ལུ་ རང་གི་བཟའ་ཚང་གི་གནས་སྟངས (Home Environment)་འདི་གནམ་མེད་ས་མེད་ཁག་ཆེ་དྲགས་ཅིག་ཨིན་པས། རྒྱུ་མཚན་ཡང་ ཨ་ལོ་ལོ་ཚུ་ལུ་ ལྷག་ནི་འདི་ལྷབ་ནི་གི་མགོ་ཆས་བཟུམ་ཅིག་དང་ འབྲི་ནི་འདི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་མགོ་ཆས་བཟུམ་ཅིག་ཨིནམ་སྦེ་ཁོང་གི་སེམས་ཁར་འཆར་བཙུག་དགོ། སློབ་ཕྲུག་ལུ་འོས་འབབ་ལྡན་པའི་འབྲི་ནིའི་སྦྱོང་ལཱ་ཚུ་ནང་ བཅའ་མར་གཏོགས་ནིའི་གོ་སྐབས་མངམ་སྦེ་བྱིན་མི་དེ་གིས་ འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་གཉིས་ཆ་ར་ནང་ ཡར་རྒྱས་ཚུལ་མཐུན་སྦེ་འགྱོ་ནིའི་འོས་འབབ་ཡོད་ཟེར་བཤདཔ་མས་(Dukpa, 2017)།

དེ་འབདཝ་ལས་ད་རེས་ནངས་པ་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ལྷབ་སྦྱང་འབད་བའི་སྐབས་ འདི་ནང་ཁྲིད་ཆོས་དང་ཆ་ཤས་བཀོད་རིམ་འདྲཝ་ལེ་ཤ་ཚང་དགོཔ་ཡོདཔ་ལས་ སློབ་ཕྲུག་ཨ་ལོ་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་འདི་གོང་འཕེལ་བཏང་དགོ་པ་ཅིན་ ཐབས་ལམ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་བརྟོན་ཐོག་ལས་ རྒྱུད་སྐྱུལ་དང་ལམ་སྟོན་ བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་བཙུག་ནི་འདི་ག་ཅི་དེ་ཁག་ཆེཝ་འདུག།

༢.༢ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཁག་ཆེ་ཉིད།

རྫོང་ཁ་འདི་ང་བཅས་རའི་འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཨིནམ་ལས་ འདི་ལུ་འབྲུག་མི་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་ག་ར་གིས་གུས་ཞབས་དང་བརྩིས་བཀུར་འབད་དགོཔ་ངེས་བདེན་ཨིན་པས། དེ་ཡང་རྫོང་ཁ་འདི་འབྲུག་གི་གོང་འཕེལ་གྱི་ལྟ་བ་ རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ཀྱི་ཀ་ཆེན་བཞི་པ་ ལམ་སྲོལ་བདག་འཛིན་འབད་ནིའི་ཆ་ཤས་ལེ་ཤ་ཡོད་པའི་ནང་ལས་ གཙོ་བོ་ཅིག་ཨིནམ་པས། འབྲི་ལྷག་འདི་ སྐད་ཡིག་ལྷབ་ནི་དང་འབྲེལ་བ་སྦྲིམ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ མནོ་བསམ་བཏང་ནི་དང་ སྐད་ཡིག་དང་བརྡ་རྟགས་ ཡིག་ཚིག་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་འཛིན་ཐང་གལ་ཆེ་ཤོས་ཅིག་ཨིན་ཟེར་བཤད་དེ་འདུག་(Douglas, 2009)།

ཤེས་རིག་རྩ་གཞུང་དང་ཁྲད་རིག་རྒྱབ་སྐྱོར་སྡེ་ཚན་གིས་(༢༠༠༨ཤོག་གྲངས་༨༠)་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་ ཙནྡྲ་གོ་མི་གིས་ "གང་ཕྱིར་མཁས་པའི་ལས་གསུམ་ལས།། འཆད་རྩོད་ངག་ལ་མ་ངེས་པ།། སྲིད་ཕྱིར་མི་བསླུ་རྩོམ་པ་མཆོག།" ཟེར་བཤད་དོ་བཟུམ་འབད་བ་ཅིན་ འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་གཉིསཔོ་དེ་ ཡོན་ཏན་ག་ར་གི་གཞི་ཨིན་ཟེར་ཨིན་པས། དེ་མ་ཚད་ རྗེ་དཔལ་སྤྲུལ་འཇིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་དབང་པོ་གིས་ཡང་། "འབྲི་ཀློག་སྒྲ་དང་རིག་པའི་གཞི་བཟུང་ནས།། ཤེས་བྱའི་ཆོས་ཀུན་བློའི་བང་མཛོད་དུ།། འཛུད་པའི་གསོག་འཇོག་འདི་ལ་ཡིད་རྟོན་ཅིང་།། ཀུན་ཀྱང་ཐེག་གསུམ་ཆོས་ཀྱིས་ཕྱུག་གྱུར་ཅིག།" ཟེར་གསུངས་དོ་བཟུམ་ སྒྲ་ཟེར་ སྐད་ཡིག་དང་ ནང་དོན་རིག་པ་ཟེར་ རྒྱ་ཆེ་བའི་གཞུང་ ག་ར་ལྷབ་ནིའི་གཞི་རྩ་དོམ་ཅིག་ འབྲི་ཀློག་ཟེར་

འབྲི་ནི་ལྷག་ནི་འདི་ཨིནམ་འབད་གསུངས་ནུག།

དེ་འབདཝ་ལས་ ང་བཅས་རའིའབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཞན་དང་མ་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ཨིན་མི་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ཡར་རྒྱས་གཏང་དགོ་པ་ཅིན་ དང་པ་འབྲུག་གི་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་འདི་ག་དེ་དྲག་དྲག་བྱིན་དགོཔ་མ་ཚད་ འདི་ལུ་བརྟེ་མཐོང་དང་ཡིད་ཆེས་སྦོམ་བསྐྱེད་བཅུག་དགོཔ་འདི་ ག་ནི་བས་གལ་ཆེཝ་ཨིན་པས།

༢.༣ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་དང་གནས་སྟངས།

Namgyel (2001) གིས་བཀོད་མི་ནང་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་འདི་ ཨིན་སྐད་དང་ཕྱདཔ་ད་ སྐྱོ་དྲག་འབད་ཡོདཔ་མ་ཚད་ རྫོང་ཁ་ནང་འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་ཡང་ལྟ་ཁག་ཡོདཔ་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་རྒྱུ་རྐྱེན་ལེ་ཤ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ཨིན་པའི་གྲོས་འཆར་ཚུ་ཡང་བཀོད་དེ་འདུག།

དཔལ་འབྱོར་དང་རིན་ཆེན་མཁའ་འགྲོ་(༢༠༡༣)་གིས་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་གསར་ཤོག་འདི་བརྒྱ་ཆ་ལས་༨༣.༣%་གིས་ལྷག་ཡོད་རུང་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ནང་ཡོད་པའི་གསར་ཤོག་ཚུ་ལྷག་མི་ བརྒྱ་ཆ་ལས་༥༨.༩%་ལས་མེདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཨིང་སྐད་ནང་བྲིས་ཏེ་ཡོད་པའི་ཀི་དེབ་ལྷག་མི་བརྒྱ་ཆ་ལས་༨༠.༧%་ཡོད་རུང་ རྫོང་ཁའི་ཀི་དེབ་ལྷག་མི་བརྒྱ་ཆ་ལས་༦༡.༥%་ ལས་མེད་པའི་ཁར་ དེ་ཚུ་ཡང་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ ཆོས་ཚན་རྩ་གཞུང་ནང་ཚུད་དེ་ཡོད་པའི་ལྷག་དེབ་ཚུ་བརྩིས་ཏེ་ཨིན་པས། ཨིང་སྐད་དང་འཕྱདཔ་ད་ རྫོང་ཁའི་ནང་བྲིས་ཏེ་ཡོད་པའི་རིགས་ག་ཅི་རང་ཨིན་རུང་ ལྷག་མི་ཉུངམ་ལས་མེདཔ་ཨིན་པས། དེ་བཟུམ་སྦེ་ སྐེར་དོན་གྱི་ཡི་གུ་ཚུ་གཞུང་སྐད་ཀྱི་ཐོག་ལས་བྲིས་མི་ བརྒྱ་ཆ་ལས་ ༣༠.༥%་རྐྱངམ་ཅིག་ལས་མ་ཐོན་རུང་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཐོག་ལས་བརྒྱ་ཆ་ལས་༧༡.༤%་གིས་བྲིས་མི་ཐོན་ནུག།

དེ་མ་ཚད་ དཔལ་འབྱོར་དང་རིན་ཆེན་མཁའའགྲོ་(༢༠༡༣)་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ རྣམ་རྒྱས་ཕྲིན་ལས་(༢༠༠༣)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ ང་བཅས་རའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ ཨིང་སྐད་དང་རྫོང་ཁ་གཉིས་འབདཝ་ད་ ཨིང་སྐད་ནང་རྩོམ་བྲིས་དང་པར་སྐྲུན་འབད་འབདཔ་ བརྒྱ་ཆ་༤༣.༥%་དང་རྫོང་ཁའི་ནང་བརྒྱ་ཆ་༡༧.༥%་མ་གཏོགས་མེདཔ་འབད་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་ཚུ་ལུ་ལྟཝ་ད་ ཨིང་སྐད་དང་འཕྱདཔ་ད་ རྫོང་ཁ་ནང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ ལྷག་ནི་དང་འབྲི་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཆེནམ་ཅིག་རང་མི་བསྐྱེད་དོ་ཡོདཔ་ངེས་བདེན་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་འབྲུག་གི་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ལུ་འགྱུར་བ་ཡོད་མེདཔ་གི་སྐོར་ལས་ དཔྱད་ཞིབ་ཚུན་ཚོད་ཀྱི་བར་ན་ཞིབ་འཚོལ་འབད་འབདཔ་མིན་འདུག།

གནས་ཚུལ་ཚུ་ དཔེ་ཞིབ་འབད་དེ་ལྟཝ་ད་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ལག་ལེན་གྱི་གནས་ཚད་འདི་ མར་

ཉམས་འགྱོ་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབདཝ་ལས་ ད་ལྟོ་མ་ཕྱི་མ་ཏ་བར་ཏ་ཁ་སྲབ་ཀྱིས་སྒྱུར་བའི་དུས་ཚོད་འདི་ནང་ འབྲུག་པའི་མི་ཁུངས་སྤྱི་དང་སྒོས་སུ་ དབང་ཆད་དང་གོ་གནས་ཁར་བཞུགས་པའི་འགན་ཁྲི་ཅན་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ བདག་འཛིན་འཐབ་དགོཔ་ཁག་ཆེཝ་ཨིནམ་མ་ཚད། ཞལ་ལས་གསུངས་མི་འདི་རྒྱངམ་ཅིག་གིས་བཏུབ་འབད་མ་བཞག་པར་ མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་དང་ ཉམས་པ་སོར་ཆུད་འབད་ནིའི་ཐབས་ཤེས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་སྟོན་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིན་པས་(དཔལ་འབྱོར་དང་རིན་མཁའ་འགྲོ་༢༠༡༨)།

༢.༨ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོམ་འདྲིས་མེདཔ་བཏང་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན།

Dukpa(2017)་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ སློབ་སྟོན་འབད་བའི་སྐབས་སློབ་ཕྲུག་ཨ་ལོ་ཚུ་གི་འབྲི་ལྷག་གི་ལྟོགས་གྲུབ་འདི་ རྒྱུ་རྐྱེན་ལེ་ཤ་ཅིག་གིས་དབང་ཤུགས་འབདཝ་ཨིནམ་སྦེ་ངོས་ལེན་བྱུང་ནུག དཔེར་ན་ ཁོང་རའི་སྐད་ཡིག་གི་གནས་ཚད་དང་། མཉམ་བསམ་བཏང་ཐངས། འབྲི་ལྷག་ཐབས་ཤེས། རྒྱབ་ཁུངས་ཤེས་ཡོན། ལྷབ་སྟོན་གནས་སྟངས། ཕམ་གྱི་རྒྱུན་སྐྱོང་། དེ་ལས་དཔལ་འབྱོར་དང་མི་སྡེའི་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ལུ་རག་ལསཔ་ཨིན་ཟེར་བཤད་ཨིན་པས། ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོམ་འདྲིས་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་ནི་དང་མེདཔ་འགྱོ་ནི་འདི་རྒྱུ་རྐྱེན་འདི་ཚུ་ལུ་བརྟེན་ཨིནམ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག།

དེ་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོམས་འདྲིས་མེདཔ་བཏང་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཞན་ཡང་ དཔེ་མཛོད་ནང་ ལྷག་ནིའི་མཁོ་ཆས་མ་འདྲཝ་མེད་མི་དང་ ངོས་འབབ་དང་ལྡན་པའི་དཔེ་དེབ་མེདཔ། དུས་ཚོད་རྫོགས་རྫོགསཔ་དང་སྤྲོ་བ་མེད་པའི་མཁོ་ཆས། ཕམ་དང་སློབ་དཔོན་ཚུ་ལས་ རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སེམས་ཤུགས་ཐོབ་མ་ཚུགསཔ་ད། སློབ་གྲྭའི་ལམ་སྲོལཚུ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཨིནམ་སྦེ་བཤདཔ་ཨིན་པས་(Choden, 2008)། ད་རུང་Choden(2008)་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ འབྲི་ལྷག་གཉིས་ལུ་སྤྲོ་བ་མེདཔ་འགྱོ་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཅིག་འདི་ དཔེ་མཛོད་ནང་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་གི་གནས་རིམ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ངོས་འབབ་དང་ སྤྲོ་བ་ཡོད་པའི་ལྷག་དེབ་སྣ་ཚོགས་མེད་པའི་ཁར་ ཡོད་མི་ཚུ་ཡང་ ལོ་ངོ་ལེ་ཤ་གི་ཧེ་མ་ལས་ བྲིས་བྲིསཔ་ཚུ་འབདཝ་ལས་བརྟེན་ སྤྲོ་བ་མི་འབྱུང་དོ་ཡོདཔ་སྦེ་ཨིན་པས།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཕམ་དང་སློབ་དཔོན་ཚུ་ལས་ དཔེ་དེབ་ལྷག་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་མ་སྦྱིག་མི་དང་། ཡང་ཅིན་ སློབ་གྲྭའི་ལམ་སྲོལ། སློབ་ཕྲུག་ཁོང་རའི་རྒྱབ་ཁུངས་ལས་བརྟེན་ཏེ་ཡང་ སྤྲོ་བ་མེདཔ་འབད་ འགྱོ་དོ་ཡོདཔ་ཨིནམ་འབད་བཤདཔ་ཨིན་པས། དེ་མ་ཚད་Clark་དང་Rumbold(2006)་གིས་བཤད་དོ་བཟུམ་འབད་བ་ཅིན་ ཕམ་དང་བཟའ་ཚང་གི་གནས་སྟངས་འདི་ཡང་འབྲི་ལྷག་གི་རིག་རྩལ་སྟོན་ནི་དང་འབྲི་ལྷག་ལུ་དགའ་སྤྲོ་བསྐྱེད་བཙུགས་ནིའི་དོན་ལུ་ དགོས་

མཁོ་ཆེ་བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཨིན་ཟེར་བཀོད་ནུག

ཞིབ་འཚོལ་སྔོན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ ལྷག་ནིའི་དཀའ་ངལ་ཚུ་ ཨ་ལོ་ཚུ་འགོ་ཐོག་སློབ་གྲྭ་དང་གཞི་རིམ་སློབ་གྲྭ་ལས་དོན་སྨིན་ཅན་གྱི་སྐད་ཡིག་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་ཚུ་བྱིན་ཚུགས་པ་ཅིན་ ལྷག་ནི་དང་འབྲེལ་བའི་དཀའ་ངལ་བརྒྱ་ཆ་༥༠%དེ་ཅིག་བཀག་ཐབས་འབད་ཚུགས་ཟེར་བཤད་པ་ཨིན་པས(Slavin, Madden, Dolan & Wasik,1996, cited in Mwamo,2017)།

༢.༥ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་གཏང་ཐབས།

གོང་འཁོད་གནད་དོན་གསུམ་(རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཁག་ཆེ་ཧིང་དང་། རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་དང་གནས་སྟངས། རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གོམས་འདྲིས་མེདཔ་བཏང་མིའི་རྒྱུ་རྐྱེན)་གི་བཅུད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་འདི་ཡར་རྒྱས་ངེས་བདེན་བཏང་དགོཔ་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ལས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ད་ལྟོ་ཡོད་པའི་ཁོང་རའི་མཁས་རྩལ་དང་ ཤེས་ཡོན་དང་ རིག་རྩལ་ཚུ་ ཐབས་ལམ་མ་འདྲཝ་གི་ཐོག་ལས་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་འའབྲི་ལྷག་གོང་འཕེལ་བཏངམ་ཨིན་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས་(Douglas, 2009)།

Choden(2008)་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་Train(2002)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་སྤྱི་ལྷག་ནིའི་བརྟག་ཞིབ་སྔོན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ ལྷག་ནིའི་སྲིད་བྱུས་ཡོངས་རྫོགས་སྦྲེ་ཡོད་མི་ སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ སློབ་ཕྲུག་དང་མི་ནག་ཤོས་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་སྤྲོ་བའི་དོན་ལུ་ལྷག་ནི་གོང་འཕེལ་དང་ ལྷག་ནིའི་གོམས་འདྲིས་ལེགས་ཤོམ་ཚུད་བཙུག་སྟེ་འདུག་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས། འདི་འབདཝ་ལས་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ལྷག་མི་དང་བྲིས་མི་ཚུ་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱིན་ཐབས་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་སློབ་གྲྭའི་འབྲི་ལྷག་གི་སྲིད་བྱུས་བརྩམ་དགོ་པའི་འོས་འབབས་སྒྲོམ་མཐོང་མས།

དེ་མ་ཚད་Choden(2008)་གིས་འབད་བ་ཅིན་ སློབ་དཔོན་དང་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ འབྲི་ལྷག་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་དགོ་པ་ཅིན་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་དཔེ་མཛོད་ཚུ་ནང་འོས་འབབ་ཡོད་པའི་ལྷག་དེབ་དང་ མཁོ་ཆས་ཚུ་ལེགས་ཤོམ་སྦྲེ་མཁོ་སྒྲུབ་འབད་དགོཔ་མ་ཚད་ འབྲི་ལྷག་གི་དོན་ལུ་་དུས་ཚོད་ཡང་ བྱིན་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ད་ ང་བཅས་ར་འབྲུག་གི་གནས་སྟངས་ནང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་འབྲི་ལྷག་གི་གོམས་འདྲིས་ཚུད་བཙུག་ནི་འདི་ གདོང་ལེན་སྒྲོམ་ཤོས་ཅིག་ཨིན་པས་(Choden,2008)། དེ་གི་དོན་ལུ་བཀོད་རིས་དང་ལྡན་པའི་འབྲི་ལྷག་གི་ལས་རིམ་ཚུ་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་འབད་བཤད་དེ་འདུག།

Mwoma (2017) ་གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་ Strategic Marketing and Research (2013) ་གིས་འབད་བ་ཅིན་མཐར་འཁྱོལ་ཅན་གྱི་འབྲི་ལྷག་གི་གྲུབ་འབྲས་བཏོན་དགོ་པ

ཅིན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་འབྲི་ལྷག་གི་ཁེ་ཕན་ཧ་གོ་ནི་དང་ རྫོད་སྒྲ་དག་ནི་ ཉེ་བར་མཁོ་བའི་ཐབས་ཤེས་དང་རྒྱུད་སྐྱིལ་འབད་ནི་ཚུ་ཚུད་དགོཔ་ཨིན་པས།

Douglas (2009) 'གིས་ལུང་འདྲེན་འབད་མི་ནང་ Luke དང་ Freebody (1999) གིས་ འབད་བ་ཅིན་སྤྱིར་བཏང་ལུ་ལྷག་མི་དང་བྲིས་མི་ཚུ་གིས་གཅིག་བསྒྲིལ་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ འབྲི་ལྷག་གི་ལྟ་འདི་ལུ་ཆ་ཤས་ཁག་ཆེཔ་གསུམ་ཡོད་ཟེར་ཨིན་པས། དེ་ཡང་འབྲི་ནིའི་སྐད་ཡིག་གི་གཞི་རྩ་ལྷབ་ནི་དང་ གོ་དོན་ལེན་ནི། དེ་ལས་གནད་འགག་ཆེ་བའི་མནོ་བསམ་བཏང་ནི་ཚུ་ཨིན་པས།

འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་འདི་གིས་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ལུ་ལྷན་ཐབས་འབདཔ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་ ལྷག་ནི་ཡར་རྒྱས་བཏང་ནིའི་དོན་ལུ་འབྲི་ནི་འདི་ མེད་ཐབས་མེདཔ་ཅིག་ཨིནམ་མ་ཚད་ ལྷག་པར་དུ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ལྷག་མི་ཡིག་ཚིག་གཅིག་གི་སྐོར་ལས་འབྲི་ནི་དང་ ཆོས་ཚན་མ་འདྲཔ་ཚུ་ལས་འབྲི་ནིའི་གོ་སྐབས་མངམ་སྤྲོད་པ་ཅིན་ ཁོང་གིས་ག་དེ་ཅིག་ཧ་གོ་ཚུགསཔ་ཨིན་ན་དེ་གིས་ཡར་རྒྱས་བཏང་ཚུགས་ཟེར་ཨིན་པས་(Graham & Hebert, 2010)། དེ་མ་ཚད་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ཡ་མཚན་ཆེ་བའི་ལྷག་ནི་འི་བྱ་སྒོ་ཡར་རྒྱས་བཏང་དགོ་པ་ཅིན་ རྩ་གཞུང་ཡོད་ཚད་ཅིགཔ་ལུ་འབྲི་ནི་དང་ འབྲེལ་བ་སྦྲོམ་ཡོད་པའི་ལྷག་ནིའི་ཐབས་ལམ་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་(Joseph K. Lumsden Bahweting P.S.A School, n. d)།

འབྲི་ནི་འདི་ལྷབ་ནིའི་མཁོ་ཆས་ནུས་ཤུགས་སྦོམ་ཅིག་ཨིནམ་ལས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ཁོང་རའི་མནོ་བསམ་བཏང་ཐངས་འབྲི་ནིའི་ཐོག་ལས་དབྱེ་ཞིབ་འབད་མི་དེ་གིས་ཁོང་ར་ལུ་ཁེ་ཕན་སྦོམ་བྱུངམ་ཨིན་པས་(DRTA, Section 7, n.d)། ག་ཁུབ་ཟེར་བ་ཅིན་དེ་ལུ་བརྟེན་ཁོང་གིས་ཁོང་རའི་གནད་དོན་ཁ་གསལ་བཟོ་ནི་ མགུ་འཐོམ་སི་སི་གི་གནད་དོན་ངོས་འཛིན་འབད་ནི་ ཁོང་རའི་རྒྱབ་ཁུངས་ཤེས་ཡོན་དང་གནས་ཚུལ་གསརཔ་ཚུ་གཅིག་བསྒྲིལ་འབད་ནི་ དེ་ལས་ཁོང་རའི་ལྷག་ནིའི་སྐོར་ལས་ཧ་གོ་ཐངས་དང་བཞག་རིག་ཚུ་གཏིང་ཟབ་ཏོག་ཏོ་བཟོཔ་ཨིན་པས།

༢.༨ བཅུད་བསྡུས།

རྩོམ་བྲིས་བསྐྱར་ཞིབ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་གི་མཁོ་ཆས་བཅའ་སྒྲིག་བཀྲབ་ནི་དང་ གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་བཅུད་དོན་སྟོན་ནི་ལུ་ཕན་ཐོགས་བྱུང་ཡོདཔ་མ་ཚད་ གྲུབ་འབྲས་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་བཀོད་ནི་ནང་ལུ་ཡང་ལམ་སྟོན་ཐོབ་ཅི། དེ་མ་ཚད་གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་དང་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཐངས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཚུ་ཡང་ རྩོམ་བྲིས་ཚུ་ལས་བརྟེན་ཏེ་གོཔ་ལས་འདི་ཚུ་ལག་ལེན་དངོས་འཐབ་ནང་ཁེ་ཕན་སྦོམ་སྦེ་རང་བྱུང་ཡི།

སྤྱིར་བཏང་འདནས་པའི་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་དང་རྩོམ་བྲིས་ཀྱི་བཅུད་དོན་ཚུ་ནང་ལྟཔ་ད་ མང་ཤོས་

རང་ འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་གི་ཞིབ་འཚོལ་གཉིས་སོ་སོ་སྦེ་འབད་དེ་འདུག ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་འབད་བ་ཅིན་འབྲི་ལྷག་གི་ཞིབ་འཚོལ་སྐབས་གཅིག་ཁར་འབད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་འབད་ནིའི་འོས་འབབ་མཐོང་ཅི། དེ་མ་ཚད་ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ བཅའ་མར་གཏོགས་མི་སློབ་རིམ་འོག་མ་ལས་གོངམ་རྐྱན་གྱི་ཁྱད་པར་ལྟ་ཡོདཔའི་ཁར་ སློབ་གྲྭའི་ལུང་ཕྱོགས་དང་ས་གནས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཚུ་ཡང་དབྱེ་བ་དཔྱད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་དང་གཞན་གྱི་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་བར་ན་ཁྱད་པར་ཅིག་དེ་གིས་སྟོནམ་ཨིན།

ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ། Methodology

༣.༡ ངོ་སྤྲོད།

དོན་ཚན་དང་འབྲེལཝ་ད་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ལམ་རྐྱངམ་ཅིག་གི་ཐོག་ལས་གནས་སྡུད་ཁག་མ་འདྲཝ་ཐོབ་མི་ཚུགས་ནི་ཨིནམ་ལས་ ཁྲུངས་བཙན་ཐབས་ལམ་ཐོག་ལས་ཡང་གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་དགོ་པའི་འོས་འབབ་མཐོང་ཅི། དེ་ཡང་ ཐབས་ལམ་སྤྱིལ་མ་ལག་ལེན་འཐབ་པ་ཅིན་འདི་གིས་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དཀའ་ངལ་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་ཧ་གོ་ཚུགས་ནི་ལུ་ཁེ་ཕན་ཡོདཔ་མ་ཚད་ ངབཅས་ཚུ་གིས་གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁྲུངས་བཙན་གནས་སྡུད་གཉིས་ཆ་རང་གི་ཡོན་ཏན་ཚུ་ལེན་ནི་ཨིན་པ་ཅིན་ཐབས་ལམ་འདི་ལེགས་ཤོམ་ཨིན་ཟེར་བཤད་དེ་འདུག་(Creswell, 2005)། དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་ གོ་རིམ་སྦེ་ འབད་ནི་ཨིན་པ་ཅིན་ཐབས་ལམ་སྤྱིལ་མ་འདི་ལེགས་ཤོམ་ཨིནམ་སྦེ་བཤད་དེ་འདུག་(Creswell, 2009)། དེ་མ་ཚད་ ཐབས་ལམ་ལེ་ཤ་གི་ཐོག་ལས་ གནས་བསྡུད་བསྡུ་ལེན་དང་དབྱེ་དཔྱད་འབད་བ་ཅིན་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ལུ་ བློ་གཏད་དང་ཡིད་ཆེས་མངམ་བསྐྱེད་ཚུགས་པའི་འོས་འབབ་ཡང་འདུག་(Thinley, et al., 2013)། དེ་འབདཝ་ལས་བརྟེན་ འོག་གི་པར་ཁྲམ་༡ པའི་བྱ་རིམ་ནང་བཀོད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ཐབས་ལམ་སྤྱིལ་མ་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི།

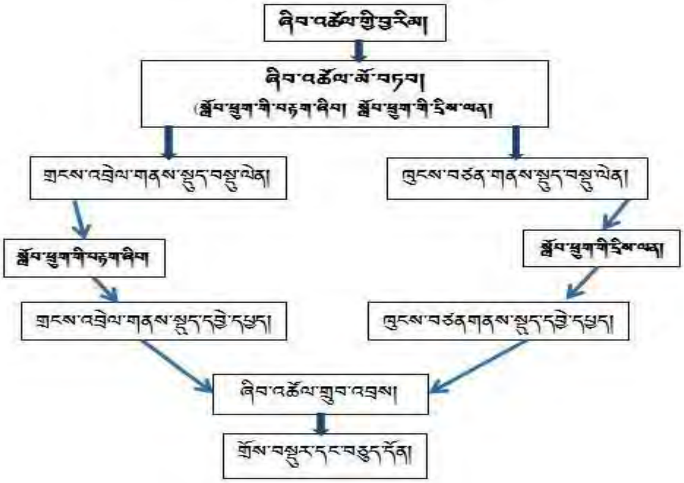

པར་རིས་༡་པ། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་བྱ་རིམ།

༣.༣ ཐབས་ཤེས།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གི་དོན་ལས་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལས་བསམ་འཆར་ལེན་ནིའི་དོན་ལུ་ དཔེ་ཚད་སྒྲོམ་སྒྲི་རང་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་ལས་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ནང་ལས་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། ཁུངས་བཙན་ཐབས་ལམ་ནང་ལས་ བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་གནས་སྡུད་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་སྡེ་ཚན་ནང་ལུ་སྒྲི་ དྲི་བཀོད་ཆམ་ཚང་བའི་དྲིས་ལན་ལག་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། དེ་འབདཝ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ཚན་འདི་ མི་སྡེའི་དཀའ་ངལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་ལས་ ཐབས་ཤེས་སྤྱིལ་མ་གི་ནང་གསེས་ལས་ གཅིག་སྒྲིལ་ཐབས་ལམ་དེ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་འདི་འོས་འབབ་སྒྲོམ་མཐོང་ཅི།

༣.༣.༡ དཔེ་ཚད།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཡང་ སློབ་རིམ་བཞི་པ་དང་ དྲུག་པ་ བརྒྱད་པ་ བཅུ་པའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ཨིནམ་ལས་ ཁོང་ཚུ་ཡང་ ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་ སློབ་རིམ་ཁག་བཞི་ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དབྱེ་བ་གསུམ་དང་ ལུང་ཕྱོགས་ཁག་བཞི་ལུ་དབྱེ་སྟེ་གདམ་འཐུ་འབད་ཡི། བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་དོན་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་གི་དཔེ་ཚད་ཡོངས་བསྡོམས་༡༩༥ ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་དོན་ལུ་ གནས་རིམ་རེ་རེ་ལས་ མི་ངོ་༣-༦ འབད་མིའི་སྡེ་ཚན་རེ་བཟོ་ཞིནམ་ལས་ དེ་དང་གཅིག་ཁར་འབྲེལ་བ་འཐབ་ཅི། དེ་ལས་

སློབ་གྲྭ་རེ་རེ་གི་ནང་ གནས་རིམ་རེ་རེ་ལས་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་༣༠དེ་ཅིག་དང་ལུ་བརྟག་ཞིབ་དྲི་ཤོག་བཀང་བཅུག་སྟེ་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི།

༣.༢.༢ གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན།

གོང་ལུ་བཤད་དོ་བཟུམ་ གྲངས་འབྲེལ་གནས་སྡུད་དེ་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། ཁུངས་བཙན་གནས་སྡུད་དེ་ སློབ་ཕྲུག་དྲིས་ལན་དང་ བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་ནང་གསེས་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་ལེན་ཐོག་ལས་འབད་ཡི། གནས་སྡུད་དེ་ཡང་ རྫོང་ཁག་༢༠་དེ་ལུང་ཕྱོགས་ཁག་བཞི་ལུ་དབྱེ་སྟེ་ དེ་ཚུའི་ནང་འཁོད་ཀྱི་སློབ་ཕྲུག་གདམ་འཐུ་འབད་ཐོག་ལས་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་བྱ་རིམ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། དེ་ལས་གནས་སྡུད་ཡང་ཞིབ་འཚོལ་སྡེ་ཚན་གྱིས་ ལུང་ཕྱོགས་ཁག་བཞི་ལས་ གདམ་འཐུ་འབད་ཡོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ངོ་མ་འབད་རང་སོང་ཞིནམ་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན།

༣.༢.༣ གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ གནད་སྡུད་ཁག་མ་འདྲཔ་གསུམ་(སློབ་ཕྲུག་གི་སྡེ་ཚན་དྲིས་ལན། བརྟག་ཞིབ་དྲི་ཤོག་བཀང་ནི་དང་ སློབ་ཕྲུག་བརྟག་ཞིབ་དྲི་ཤོག་ནང་གསེས་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར) གི་ཐོག་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཞིནམ་ལས་ གནད་སྡུད་ཚུ་རེ་རེ་བཞིན་དུ་ མཐིལ་ཕྱིན་འབད་ལྷག་ཞིནམ་ད་ གནད་སྡུད་ཚུ་གི་བར་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་མེད་བལྟ་ཡི། བརྟག་ཞིབ་གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་འདི་གནས་ཐོ་(mean་དང་ SD)་དང་ཁྱད་པར་གནས་ཚད་F-test་དང་Partial Eta Squared()གཉིས་བཏོན་ཐོག་ལས་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། སྡེ་ཚན་དྲིས་ལན་གྱི་སྐབས་ སྒྲ་བཟུང་འཕྲུལ་ཆས་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་མི་འདི་ཚུ་ ཡིག་ཐོག་ལུ་ཕབ་སྟེ་ བརྗོད་དོན་ (Themes) བཏོན་ཐོག་ལས་དབྱེ་བ་དཔྱད་ཡི། སློབ་ཕྲུག་བརྟག་ཞིབ་དྲི་ཤོག་ནང་གསེས་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་ བཀོད་མི་ཚུ་ཡང་ གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་དོན་ལུ་བསྡུ་སྒྲིག་མཐིལ་ཕྱིན་སྦྲི་འབད་དེ་བརྗོད་དོན་ཁག་ཆེཤ་ཚུ་ལོགས་སུ་བཏོན་ཡི། དེ་ལས་མཇུག་རང་སྡེ་ཚན་ཕན་ཚུན་ག་བསྡུར་གྱི་གནས་སྡུད་(Cross sectional data) དཔེར་ན་ སློབ་ཕྲུག་གི་ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་སློབ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་ ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྱད་པར་ཚུ་བལྟ་ཡི།

༣.༣ ཆ་འཇོག་དང་བློ་གཏད།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གི་གྲུབ་འབྲས་འདི་ཆ་གནས་ཡོདཔ་དང་བློ་གཏད་ཚུགསཔ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཞིབ་

འཚོལ་གྱི་མགོ་ཆས་གཉིས་ (སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་དང་སློབ་ཕྲུག་གི་དྲིས་ལན) མོ་བཏབ་ཀྱི་དོན་ ལུ་སྤྲུལ་ཏོག་ཁར་གྱི་སློབ་གྲྭའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་ལྟ་ཞིནམ་ལས་ སྒྱུར་བཅོས་འབད་དགོ་པའི་ རིགས་ཚུ་ལེགས་བཅོས་དང་མཐའ་བཅད་བཟོ་ཞིནམ་ལས་རྒྱུངམ་ཅིག་ མགོ་ཆས་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། དེ་ མ་ཚད་གནས་སྡུད་ངོ་མ་བསྡུ་ལེན་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ཡང་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ཚུ་གིས་ཧོངས་ལས་ག་དེ་དྲག་ དྲག་ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གི་སྒོ་ལས་དྲང་བདེན་གྱི་གནས་ཚུལ་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། ལྷག་པར་དུ་གནས་ སྡུད་ཚུ་ཡང་ཆ་མཉམ་རང་ཞིབ་འཚོལ་པ་ཚུ་གིས་རང་ སློབ་གྲྭ་ཁག་སོ་སོ་ལུ་འགྱོ་ཞིནམ་ལས་བསྡུ་ལེན་ འབད་ཡི། དྲི་བ་དྲིས་ལན་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ཡང་ གནས་སྡུད་ངེས་བདེན་ཐོབ་ཐབས་ལུ་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ དགོས་པ་དང་དམིགས་ཡུལ་ཚུ་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཚུ་ལུ་ ལེགས་ཤོམ་བཤད་དེ་ཁོང་ལུ་དྲི་བ་བཀོད་ ཐོག་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི།

༣.༤ ཀུན་སྤྱོད་རྣམ་གཞག།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གནད་སྡུད་ཚུ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ལས་ལེན་དགོཔ་ལས་ གནངབ་ཚུ་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ལྷན་ཁག་དང་ ཡིག་ཚང་ཚུ་ལས་ལེན་ཡོདཔ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཚུ་ཡང་ རང་སོའི་དྭང་འདོད་ཀྱི་ བྲི་ཤོག་བཀང་བཅུག་སྟེ་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཀུན་སྤྱོད་རྣམ་གཞག་ལས་མ་བརྒལ་བར་འབད་ཡི། ཞིབ་འཚོལ་པ་ གིས་དབང་བཙོང་གི་ཐོག་ལས་མེན་པར་ ཞིབ་འཚོལ་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཚུ་ལུ་རང་དབང་བྱིན་ཐོག་ ལས་གནས་སྡུད་བསྡུ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ མིང་དང་ཡིག་ཆས་ཚུ་གསང་བའི་ཐོག་ལས་བཞག་ཅི།

༣.༥ བཅུད་བསྡུས།

འདི་ནང་གཙོ་བོ་རང་ཞིབ་འཚོལ་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་དང་ དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཐངས་ གྲོས་བསྡུར་འབདཔ་མ་ཚད་ ཐབས་ལམ་དང་མགོ་ཆས་ དཔེ་ཚད་ཚུ་གི་སྒོར་ལས་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་ ཡོད། ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་གོང་ལུ་བཤད་དོ་བཟུམ་ཐབས་ཤེས་སྤྱིལ་མ་ལག་ལེན་འཐབ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ མགོ་ཆས་ཡང་སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་དང་དྲིས་ལན་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། དེ་མ་ཚད་འདི་ནང་ཞིབ་ འཚོལ་གྲུབ་འབྲས་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཐངས་དང་ ཆ་གནས་དང་ཆ་འཇོག་ དེ་ལས་ཀུན་སྤྱོད་རྣམ་གཞག་གི་ སྐོར་ལས་ཡང་བཤད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

ཞིབ་འཚོལ་གྲུབ་འབྲས། Results

༤.༡ ངོ་སྤྲོད།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གཙོ་བོ་རང་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ལུ་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ཨིན། གནས་སྡུད་དེ་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ཁྱད་པར་ཡོད་མེད་ལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་ཐོག་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། འདི་ནང་ གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙན་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་གཉིས་ཆ་ར་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་ཡོད།

དྲི་ཤོག་ཚུ་ལོག་ཐོབ་ཞིནམ་ལས་ དྲི་ཤོག་རེ་རེ་བཞིན་དུ་ལུ་ཨང་རྟགས་བཀལ་ཡི། དེ་གི་ཤུལ་ལས་ གནས་སྡུད་ཚུ་ཨེས་པི་ཨེསི་ཨེསི(SPSS) མཉེན་ཆས་ནང་བཙུགས་ཡི། དེ་ལས་གནས་སྡུད་ཐོ་བཀོད་འབད་མི་ཚུ་བདུབ་མ་བདུབ་ཚུ་དབྱེ་བ་ཕྱེས་ཏེ་ཕྱི་སེལ་བརྐྱབས་ཅི། གནས་སྡུད་ཡང་སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་དང་ བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་ནང་གསེས་སློབ་ཕྲུག་གིས་བཀོད་མིའི་ཁུངས་བཙན་བསམ་འཆར་ཚུ་ཡང་གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་དོན་ལུ་བསྡུ་སྒྲིག་འབད་ཡི།

༤.༢ བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་གནས་ཚུལ།

བཅའ་མར་གཏོགས་མའི་གནས་ཚུལ་དེ་ནང་ སློབ་ཕྲུག་གི་ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་ སློབ་རིམ་ སློབ་གྲྭ་ས་ཁོངས་ སློབ་གྲྭའི་ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་གྱངས་ཁ་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་ཡོད།

སྤྱིར་བཏང་སློབ་ཕྲུག་བརྟག་ཞིབ་དྲིས་ཤོག་བགྲམ་སྤྲེལ་ཡོངས་བསྡོམས་༡༠༠༠འབད་ས་ལས་ ལོག་ཐོབ་པ་༢༩༥ དང་ དེ་ཚུ་བརྒྱ་ཆ་ནང་ཕབ་པ་ཅིན་ ༢༩.༥% ཨིན་པས། ཕོ་མོའི་དབང་དུ་བཏང་པ་ཅིན་ དྲི་ཤོག་ལོག་ཐོབ་པ་བརྒྱ་ཆ་ལས་བརྒྱ་རང་ལོག་ཐོབ་ནུག། སློབ་རིམ་དབང་དུ་བཏང་པ་ཅིན་ ༢༩.༩% དང་ སློབ་གྲྭའི་ས་ཁོངས་འབད་བ་ཅིན་ ༢༩% ཐོབ་ནུག། ལུང་ཕྱོགས་སློབ་གྲྭ་ལས་༢༩.༢%ལོག་ཐོབ་ནུག། དེ་ཚུའི་ཁ་གསལ་འདི་ཐིག་ཁྲམ་༡པ་ནང་སྟོན་ཏེ་ཡོད།

ཐིག་ཁྲམ་༡.པ།

རྣམ་པ་སོ་སོའི་འདོད་པ་བཞི་དང་འབྲེལ་བའི་མི་གྲངས།

	ཕོ་མོ།	སློབ་རིམ།	སློ་གྲྭའི་ས་གནས།	སློབ་གྲྭའི་ལུང་ཕྱོགས།
Valid N	༢༩༥	༢༩༩	༢༩༠	༢༩༢
Missing	༠	༡	༥	༣

སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཕོ་མོ་གཉིས་ལས་ བུ་ཚ་བརྒྱ་ཆ་༤༦% དང་བུ་མོ་བརྒྱ་ཆ་༥༣%གཞན་བརྒྱ་ཆ་༠.༨% འདུག། དེ་ལྟ་ལྟ་བ་ཅིན་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་བུ་ཚ་ལས་བུ་མོ་མངམ་ཡོདཔ་འབད་གསལ་སྟོན་འབདཔ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༢པ།

ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་གྲངས་ཁ།

	མི་གྲངས།	བརྒྱ་ཆ།
ཕོ།	༣༩༡.༠	༤༦.༣
མོ།	༤༤༦.༠	༥༢.༨
གཞན།	༧.༠	༠.༨
བསྡོམས།	༨༤༥.༠	༡༠༠.༠

སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ སློབ་རིམ་བཞི་པ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༢༥% སློབ་རིམ་དྲུག་པ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༢༤% སློབ་རིམ་བརྒྱད་པ་ བརྒྱ་ཆ་༢༦% སློབ་རིམ་༡༠པ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༢༥% འདུག། དེ་ལྟ་ལྟ་བ་ཅིན་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་སློབ་རིམ་བཞི་ཆར་འདྲན་འདྲ་འཚམས་ཅིག་འདུག ཁ་གསལ་ཐིག་ཁྲམ་༢པ་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད།

ཐིག་ཁྲམ་༣་པ། སློབ་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་སློབ་ཕྲུག་གི་གྲངས་ཁ།

	སློབ་རིམ།	མི་གྲངས།	བརྒྱ་ཆ།
Valid	བཞི་པ།	༢༡༠	༢༤.༩
	དྲུག་པ།	༢༠༦	༢༤.༤
	བརྒྱད་པ།	༢༡༧	༢༥.༧
	བཅུ་པ།	༢༡༠	༢༤.༩
	བསྡོམས།	༨༤༤	༩༩.༩
Missing	System	༡	༠.༡
ཡོངས་བསྡོམས།		༨༤༥	༡༠༠

སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ ཁྲོམ་གྱི་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༥༥.༡% དང་ཡན་ལག་ཁྲོམ་གྱི་སློབ་གྲྭ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༤.༥% དེ་ལས་མཐའ་མཇུག་ལས་བརྒྱ་ཆ་༣༩.༥% འདུག། དེ་ལྟ་ལྟ་བ་ཅིན་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ཡན་ལག་ཁྲོམ་ལས་ཉུང་སུ་འཚམས་ཅིག་འདུག འདི་ཁ་གསལ་ཐིག་ཁྲམ་༤པ་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད།

ཐིག་ཁྲམ་༤་པ།

སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་གྲངས་ཁ།

		མི་གྲངས།	བརྒྱ་ཆ།
Valid	ཁྲོམ།	༤༦༦	༥༥.༡
	ཡན་ལག་ཁྲོམ།	༣༨	༤.༥
	མཐའ་ཟུར།	༣༣༤	༣༩.༥
	བསྡོམས།	༨༤༠	༩༩.༤
Missing	System	༥	༠.༦
Total		༨༤༥	༡༠༠

སློབ་གྲྭའི་ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཤར་ཕྱོགས་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༡༢%་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་ལས་བརྒྱ་ཆ་༥༠%་ནུབ་ཕྱོགས་ལས་བརྒྱ་ཆ་༣༣%་བྱང་ཕྱོགས་ལས་བརྒྱ་ཆ་༤%་དེ་ཅིག་འདུག། ཐིག་ཁྲམ་༥ པ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ བཅའ་མར་གཏོགས་མི་སློབ་ཕྲུག་མངམ་རང་ལྷོ་ཕྱོགས་ཁ་ཐུག་ལས་ཨིནམ་འབད་གསལ་སྟོན་འབདཔ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༥པ།

ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་གྲངས་ཁ།

	ལུང་ཕྱོགས།	མི་གྲངས།	བརྒྱ་ཆ།
Valid	ཤར་ཕྱོགས།	༡༠༥	༡༢.༤
	ལྷོ་ཕྱོགས།	༤༢༦	༥༠.༤
	ནུབ་ཕྱོགས།	༢༧༨	༣༣.༠
	བྱང་ཕྱོགས།	༣༠	༣.༦
	Total	༨༤༢	༩༩.༦
Missing	System	༣	༠་༤
བསྡོམས།		༨༤༥	༡༠༠

༤.༣ སློབ་ཕྲུག་གི་གནས་སྟུད་དབྱེ་དཔྱད།

སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་དུའི་གནས་སྟུད་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཡི། དེཡང་སློབ་ཕྲུག་གྱི་རྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་དུའི་གནས་ཚད་(mean་དང་standard deviation)་བཏོན་ཐོག་ལས་འབད་ཡི། དེ་ལས་སློབ་ཕྲུག་ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་ སློབ་རིམ་ ས་གནས་ ལུང་ཕྱོགས་བཞི་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ ཁོང་གི་བསམ་འཆར་གྱི་ཁྱད་པར་ག་བསྡུར་འབད་ཡི། དེ་ལས་སློབ་ཕྲུག་གི་དྲི་བ་དྲིས་ལན་

གྱི་གནས་སྟུད་དང་ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་ནང་སྦྱིར་གཏྲང་བསམ་འཆར་བཀོད་མི་ཚུ་ཡང་ བསྡུ་སྒྲིག་འབད་དེ་དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་དོན་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། གནས་སྟུད་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཐངས་ཀྱི་གོ་རིམ་ཡང་ ཁ་གསལ་འོག་ལས་མར་བཤད་ཡོདཔ་ཨིན།

༤.༣.༡ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་གནས་སྟུད་དབྱེ་དཔྱད།

ཐིག་ཁྲམ་༨པ་འདི་གིས་སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གནས་སྡོ་(Mean)་དང་(SD) གཉིས་གསལ་སྟོན་འབདཔ་ཨིན། གྲུབ་འབྲས་འདི་ཚུ་ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ གནས་སྡོ་(mean)་འདི་ དམའ་ཤོས་རང་དྲི་བ་༥པ་"ངགིས་རྫོང་ཁའི་སློབ་སྦྱོར་ཚངམ་སྦྲེ་འབྲི་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་ཡོད་"(M=༣.༡༥; SD=༠.༩༣)་ཟེར་མི་ལུ་དང་ མཐོ་ཤོས་དྲི་བ་༡༡"མ་འོངས་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་ལས་བརྟེན་རྫོང་ལྷབ་ཨིན"(M=༣.༨༨;SD=.༩༩)ཟེར་མི་དེ་ལུ་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ལས་ དྲི་བ་ག་ར་གི་ གནས་སྡོ་(mean)འདི་༣ཡན་ཆད་ཨིནམ་ལས་ སྦྱིར་གཏྲང་སློབ་ཕྲུག་གི་བསམ་འཆར་འདི་ཁོང་རའི་སློབ་རིམ་ཡར་སེང་དང་འབྲེལ་ཁོང་རའི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁའི་འའབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་འགྲོཝ་མས་ཟེར་གསལ་སྟོན་འབདཔ་མས། ཨིན་རུང་དྲི་བ་༥་པ་ "ངགིས་རྫོང་ཁའི་སློབ་སྦྱོར་ཚངམ་སྦྲེ་འབྲི་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་ཡོད་"ཟེར་བའི་སྐབས་གནས་སྡོ་(mean)་འདི་༣ལས་ཨ་ཙི་ཅིག་རྐྱངམ་ཅིག་གི་མཐོཝ་ལས་ ཁོང་གིས་རྫོང་ཁའི་སློབ་ཚངམ་སྦྲེ་འབྲི་ཚུགས་ཟེར་བའི་གནད་དོན་དེ་གི་ཐད་ཁར་ ཁས་ལེན་ཡོད་མེད་ངེས་པ་མིན་འདུག། དེ་འབདཝ་ད་ དྲི་བ་༧པ་༩པ་༡༡པ༡༣པ ཚུ་གི་གནས་སྡོ་(SD) ནང་ལྟཝ་ད་ ཨ་ཙི་མཐོ་དྲག་ཡོདཔ་ལས་ཁོང་གིས་བཤད་མི་ བསམ་འཆར་ཁག་མ་འདྲཝ་མ་འདྲཝ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་བརྡ་མཚོན་སྟོནམ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༨་པ།

སློབ་ཕྲུག་གི་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གྱི་གནས་སྡོ་(Mean)་དང་(SD)།

	དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས།	N	Mean	SD
༡	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ང་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་འའབྲི་ནི་ནང་ཡར་རྒྱས་འགྲོཝ་མས།	༥༤༤	༤.༠༩	.༧༤
༢	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ངེ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་ལྷག་ནི་ནང་ ཡར་རྒྱས་འགྲོཝ་མས།	༥༤༣	༤.༡༧	.༧༩

༣	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ ངེ་གི་རྒྱུད་ལུ་འབྲི་ནི་ནང་སྤྲོ་བ་འབྱུངམ་མས།	༢༩༢	༤.༡༢	.༢༧
༤	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ ངེ་གི་རྒྱུད་ལུ་ལྷག་ནི་ནང་སྤྲོ་བ་འབྱུངམ་མས།	༢༩༣	༤.༣༥	.༢༣
༥	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ ངེ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་འའབྲི་ནི་ནང་སྤྲོབས་པ་འཐོབ་མས།	༢༩༣	༣.༢༧	.༨༩
༦	སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ ངེ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་ལྷག་ནི་ནང་སྤྲོབས་པ་འཐོབ་མས།	༢༣༨	༣.༨༧	༠.༨༠
༧	ང་གིས་ རྫོང་ཁའི་ཡི་གུ་ཚུ་ རྗོད་སྒྲ་དགཔ་འབད་ལྷག་ཚུགས།	༢༩༢	༣.༥༡	༡.༠༣
༨	ང་གིས་ རྫོང་ཁའི་སྦྱེལ་སྦྱོར་ ཚངམ་འབད་ འབྲི་ཚུགས།	༢༩༢	༣.༡༢	.༨༣
༩	རྫོང་ཁ་འའབྲི་ལྷག་སྦྱང་བ་འབད་ནི་ལུ་ངེའི་ཕམ་གིས་ང་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ནི་ཡོད།	༢༩༣	༤.༠༧	༡.༡༢
༡༠	སློབ་དཔོན་གྱིས་ སློབ་སྟོན་ལེགས་ཤོམ་འབདཔ་ལས་བརྟེན་ ངེ་གི་རྫོང་ཁ་འའབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་འདི་ ཡར་རྒྱས་འགྱོཝ་མས།	༢༩༢	༤.༤༥	.༧༧
༡༡	ང་ལུ་རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཡོན་ལུ་བརྟེན་མ་འོངས་པའི་ ནང་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ལེགས་ཤོམ་ཡོད་ནི་འདི་ གིས་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ཨིན།	༢༩༣	༣.༦༦	.༨༨
༡༢	རྫོང་ཁའི་སློབ་དེབ་ཚུ་ སྤུས་ཚད་ཡོད་ནི་འདི་གིས་ རྫོང་ཁའི་འའབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་འགྱོཝ་མས།	༢༩༢	༣.༨༨	.༢༨
༡༣	རྫོང་ཁའི་སློབ་དེབ་དང་འབྲེལ་བའི་ལྷག་དེབ་ ལངམ་འབད་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་ རྫོང་ཁ་འའབྲི་ ་ ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་འགྱོཝ་མས།	༢༩༣	༤.༠༣	༡.༠༠
	Valid N (listwise)	༢༡༦		

ཀ། ཕོ་མོ་དབྱེ་བ་དང་འབྲེལ་སློབ་ཕྲུག་ཚོ་གི་བསམ་འཆར།

དེ་ཡང་སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚོ་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་ལས་བུཚ་དང་བུམོ་གཉིས་ཀྱི་བསམ་འཆར་ལུ་ ཁྱད་པར་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་བརྟག་དཔྱད་འབད་ཡི། དེ་ཡང་དྲི་བའི་དབྱེ་བ་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གནས་ཐོ་(mean)་ཐིག་ཁྲམ་༧་པ་ནང་བཀོད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ཕོ་མོའི་བར་ན་ག་བསྟུར་འབད་ཡི། དེ་གིས་མ་ཚད་དེ་ཚུ་རེ་བཞིན་དུ་ཁྱད་པར་ཆེ་ཆུང་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་ དབྱེ་བ་དཔྱད་དེ་བལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་F-test་དང་Partial Eta Squared(η^2)གཉིས་ཡང་བརྟོན་ཡི། གྲུབ་འབྲས་འདི་ཚུ་ལྟ་བ་ཅིན་ སྤྱིར་གཏང་ལུ་བུཚ་དང་བུམོ་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ ཁྱད་པར་གནམ་མེད་ས་མེད་རང་མེདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན་རུང་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༡་པ་༣་པ་༤་པ་དང་༡༠་པ་ཚུ་གི་ཐད་ཁ་ལུ་ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་གོང་ལུ་བཀོད་མིའི་དྲི་བ་བཞི་པ་ཚུ་གི་ ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་པི་(p-value)་འདི་༠.༠༥་ལས་མན་ཆད་ཨིནམ་ལས་བརྟེན་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་དང་ཁྱད་པར་ཆེ་ཆུང་གི་ཚད་གཞི་ Partial Eta Squared (η^2)ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ཁྱད་པར་གི་ཚད་གཞི་འདི་རྒྱ་ཆུང་ཀུ་ཨིནམ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབདཝ་མས། ཁྱད་པར་གྱི་ཚད་གཞི་དེ་ཡང་Cohen (1988) གིས་བཤད་མི་ Schulze (2004)་གིས་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ནང་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱ་ཆུང་བ་($\eta^2 \leq 0.2$)་དང་བར་མ་($\eta^2 \leq 0.6$)་དང་ཆེ་བ་($\eta^2 \leq 0.8$)་ཨིནམ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག། འདི་གནས་ཐོ་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྱད་པར་དབྱེ་ཞིབ་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ལམ་སྟོན་སྦེ་ལག་ལེན་འཐབ་འཐབ་ཨིན།

ཐིག་ཁྲམ་༧་པ།
ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་དང་འབྲེལ་བའི་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གྱི་གནས་ཐོ་(mean)
དང་ཁྱད་པར་གྱི་གནས་ཚད།

	Mean		Difference		
	ཕོ (n=391)	མོ (n=446)	F-value	p	η^2
དྲིནམ_༠༡	༤.༠༢	༤.༡༥	༤.༤༨	༠.༠༠*	༠.༠༡
དྲིནམ_༠༢	༤.༡༤	༤.༡༩	༡.༨	༠.༡༥	༠.༠༡
དྲིནམ_༠༣	༤.༠༣	༤.༢	༣.༡༦	༠.༠༢*	༠.༠༡
དྲིནམ_༠༤	༤.༡༥	༤.༣༤	༦.༢༨	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲིནམ_༠༥	༣.༨༤	༣.༨༩	༡.༤༥	༠.༢༣	༠.༠༡

དྲི་རྣམ_༠༦	༣.༩༣	༤.༠༡	༡.༡༣	༠.༣༤	༠
དྲི་རྣམ_༠༧	༣.༥༡	༣.༥༡	༠.༨	༠.༥	༠
དྲི་རྣམ_༠༨	༣.༡༤	༣.༢	༢.༠༥	༠.༡༡	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༠༩	༣.༩༧	༤.༡༤	༢.༥༦	༠.༠༥	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༡༠	༤.༣༤	༤.༥༣	༦.༠༢	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲི་རྣམ_༡༡	༣.༦	༣.༧༡	༡.༧༢	༠.༡༦	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༡༢	༣.༩༣	༤.༠༤	༡.༤༣	༠.༢༣	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༡༣	༣.༩༤	༤.༡༠	༢.༢༨	༠.༠༨	༠.༠༡

*p value < 0.05 is significant

ཁ སློབ་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར།

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་ལས་སློབ་རིམ་བཞི་པ་དང་ དྲུག་པ་ བརྒྱད་པ་ དེ་ལས་བཅུ་པའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ཁྱད་པར་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་བལྟ་ཡི། དེ་ཡང་དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གནས་ཐོ་(mean)ཐིག་ཁྲམ་༨་པ་ནང་བཀོད་དེ་བཟུམ་སྦེ་ སློབ་རིམ་ཁག་བཞི་གི་བར་ན་ག་བསྡུར་འབད་ཡི། དེ་གིས་མ་ཚད་དེ་ཚུ་རེ་བཞིན་དུ་གི་ཁྱད་པར་ཆེ་ཆུང་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་དབྱེ་བ་དཔྱད་དེ་བལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་ F-test 'དང་ Partial Eta Squared(η^2)'གཉིས་ཡང་བརྟོན་ཡི།

གྲུབ་འབྲས་འདི་ཚུ་ལྟ་བ་ཅིན་སྤྱིར་གཏང་ལུ་སློབ་རིམ་ཁག་བཞིའི་བར་ན་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གི་གནས་ཐོ་(mean) ག་ར་༣་ཡན་ཆད་ཨིན་པས། འདི་འབདཕ་ད་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༡་པ་༢་པ་༦་པ་༩་པ་༡༠་པ་༡༡་པ་༡༢་པ་དང་༡༣་པ་ཚུ་གི་ཐད་ཁ་འབད་བ་ཅིན་ ཁྱད་པར་གི་ཚད་གཞི་ པི་(p-value) འདི་༠.༠༥ མན་ཆད་ཨིནམ་ལས་བརྟེན་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ཁྱད་པར་གྱི་གནས་ཚད་(η^2)ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ཁྱད་པར་ཆུང་ཀུ་ཨིནམ་སྦེ་སྟོནམ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༨་པ།

སློབ་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གནས་ཚོ་(Mean)་དང་ཁྱད་པར་གནས་ཚད།

	Mean				Difference		
	IV (n=210)	VI(n=206)	VIII(n=217)	X(n=210)	F-value	p	η^2
དྲིཚན_༠༡	༣.༨༧	༤.༠༨	༤.༢	༤.༢	༧.༦༦	༠.༠༠*	༠.༠༤
དྲིཚན_༠༢	༤.༠༡	༤.༠༦	༤.༣	༤.༢༩	༦.༡༨	༠.༠༠*	༠.༠༣
དྲིཚན_༠༣	༤.༡༩	༤.༢༢	༤.༠༧	༤.༠༡	༡.༩༥	༡	༠.༠༡
དྲིཚན_༠༤	༤.༢༢	༤.༢༤	༤.༣༧	༤.༡༨	༣.༤༣	༠.༠༡*	༠.༡༦
དྲིཚན_༠༥	༣.༨༩	༣.༧༥	༣.༩༢	༣.༩༢	༡.༤༩	༠.༢	༠.༠༡
དྲིཚན_༠༦	༣.༧༩	༣.༩༦	༤.༠༦	༤.༠༥	༣.༥༦	༠.༠༡*	༠.༡༢
དྲིཚན_༠༧	༣.༤༤	༣.༥༡	༣.༥	༣.༥༩	༡.༠༩	༠.༣༦	༠.༠༡
དྲིཚན_༠༨	༣.༢༩	༣.༢	༣.༡	༣.༡༢	༢.༣༢	༠.༠༦	༠.༠༡
དྲིཚན_༠༩	༤.༢	༤.༡༩	༤.༡༧	༣.༧༡	༧.༣༥	༠.༠༠*	༠.༠༣
དྲིཚན_༡༠	༤.༣༩	༤.༣༩	༤.༦༢	༤.༣༨	༣.༧	༠.༠༡*	༠.༠༢
དྲིཚན_༡༡	༣.༦	༣.༦༤	༣.༨༦	༣.༥༣	༣.༧༤	༠.༠༡*	༠.༠༢
དྲིཚན_༡༢	༣.༩༥	༤.༠༧	༤.༡༢	༣.༨	༤.༣༡	༠.༠༠*	༠.༢
དྲིཚན_༡༣	༣.༥༨	༤.༡༥	༤.༣༦	༣.༩༡	༡༤.༧༢	༠.༠༠*	༠.༠༧

*p<0.05 is significant

ག སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་ཚོ་གི་བསམ་འཆར།

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་ལས 'སློབ་གྲྭའི་ས་གནས' ཁྲོམ' ཡན་ལག་ཁྲོམ་དང' མཐའ་ཁྱུར་གསུམ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ' སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ཁྱད་པར་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་བལྟ་ཡི། དེ་ཡང་དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གནས་

བོ་(mean)ཐིག་ཁྲམ་༩ པ་ནང་བཀོད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ ས་གནས་ཁག་གསུམ་གྱི་བར་ན་ག་བསྡུར་འབད་ཡི། དེ་ཚུ་རེ་བཞིན་དུ་ཁྱད་པར་གྱི་ཚད་གཞི་ཆེ་ཆུང་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་ དབྱེ་བ་དཔྱད་དེ་བལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་F-test་དང་Partial Eta Squared(η^2)་གཉིས་ཡང་བརྟོན་ཡི།

གྲུབ་འབྲས་དེ་ཚུ་ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ སྤྱིར་གཏང་ལུ་ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དབྱེ་བ་གསུམ་གི་བར་ན་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༡་པ་༥་པ་༧་པ་༨་པ་དང་༡༢་པ་ཚུ་གི་ཐད་ཁ་ལུ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་དྲི་བ་༥པོ་དེ་ཚུ་གི་ཐད་ཁར་ ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་པི་(p-value)འདི་༠.༠༥ མན་ཆད་ཨིནམ་ལས་བརྟེན་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ཁྱད་པར་གྱི་གནས་ཚད་η^2 ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ཁྱད་པར་ཆུང་ཀུ་ཨིནམ་སྦེ་སྟོནམ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༩་པ།

སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དང་འབྲེལ་དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གྱི་གནས་བོ་(mean)་དང་ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད།

	Mean			Difference		
	Urban (n=466)	Re-mote(n=334)	Semi-ur-ban(n=38)	F-value	p	η^2
ཀྲིརྣམ_༠༡	༤.༡༡	༤.༡༡	༣.༦༣	༤.༢༣	༠.༠༠*	༠.༠༢
ཀྲིརྣམ_༠༢	༤.༡༧	༤.༢	༣.༨༧	༡.༨༤	༠.༡༢	༠.༠༡
ཀྲིརྣམ_༠༣	༤.༡༢	༤.༡༤	༣.༩༥	༠.༨༥	༠.༤༩	༠
ཀྲིརྣམ_༠༤	༤.༢༣	༤.༢༨	༤.༡༨	༢.༣	༠.༠༦	༠.༠༡
ཀྲིརྣམ_༠༥	༣.༩༤	༣.༨༢	༣.༥༡	༢.༦༡	༠.༠༤*	༠.༠༡
ཀྲིརྣམ_༠༦	༣.༩༩	༣.༩༨	༣.༦༡	༢.༢༥	༠.༠༦	༠.༠༡
ཀྲིརྣམ_༠༧	༣.༥༨	༣.༤༨	༢.༩༥	༤.༠༢	༠.༠༠*	༠.༠༢
ཀྲིརྣམ_༠༨	༣.༡༡	༣.༢༩	༣.༠༨	༣.༣	༠.༠༡*	༠.༠༢
ཀྲིརྣམ_༠༩	༤.༡༡	༣.༩༩	༤.༤༢	༡.༧༣	༠.༡༤	༠.༠༡
ཀྲིརྣམ_༡༠	༤.༤༡	༤.༥༡	༤.༤༢	༡.༠༢	༠.༤	༠.༠༡

དྲིརྣམ_༡༡	༣.༦༨	༣.༧	༣.༦༤	༢.༨༨	༠.༠༥	༠.༠༡
དྲིརྣམ_༡༢	༣.༩༡	༨.༡༣	༣.༧༨	༨.༣	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲིརྣམ_༡༣	༣.༩༥	༨.༡༨	༨.༠༥	༡.༩༢	༠.༡	༠.༠༡

*p<0.05 is significant

ང ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར།

སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲིལ་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་ལས་ ལུང་ཕྱོགས་ ཤར་ ལྷོ་ ནུབ་ བྱང་ ཁག་བཞི་གི་དབང་དུ་བཏང་སྟེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ བསམ་འཆར་ལུ་ཁྱད་པར་ག་དེ་སྦེ་ཡོད་ག་བལྟ་ཡི།

དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གནས་ཐོ་(mean)་ཐིག་ཁྲམ་༡༠་པ་ནང་བཀོད་དོ་བཟུམ་ ལུང་ཕྱོགས་བཞི་གི་བར་ན་ ག་བསྡུར་འབད་དེ་ལྟཔ་ད་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༢་པ་༣་པ་༨་པ་༧་པ་༤་པ་༡༠་པ་༡༡་པ་དང་༡༢་པ་ཚུ་གི་ ཐད་ཁ་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་ལུང་ཕྱོགས་གསུམ་གྱི་བར་ན་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་པས། རྒྱུ་མཚན་ཡང་ གོང་གི་དྲི་བ་ཚུ་གི་ ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད་པི་(p-value)་འདི་༠.༠༥་མན་ཆད་ཨིནམ་ལས་བརྟེན་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ཁྱད་པར་གྱི་གནས་ཚད་(η^2)ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ཁྱད་པར་ཆུང་ཀུ་ཨིནམ་སྦེ་སྟོནམ་མས།

ཐིག་ཁྲམ་༡༠་པ།

ལུང་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་དྲི་བ་རེ་རེ་བཞིན་དུ་གྱི་གནས་ཐོ་(mean)དང་ཁྱད་པར་གི་གནས་ཚད།

	Mean				Difference		
	East-ern(n=105)	South-ern(n=426)	West-ern(n=279)	North-ern(n=30)	F-value	p	η^2
དྲིརྣམ_༠༡	༨.༡༧	༨.༡༡	༨.༠༥	༣.༩	༡.༧༧	༠.༡༣	༠.༠༡
དྲིརྣམ_༠༢	༨.༨༦	༨.༡༨	༨.༡༢	༣.༩༣	༨.༧༨	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲིརྣམ_༠༣	༨.༢༥	༨.༡༤	༨	༨	༢.༥༤	༠.༠༨*	༠.༠༡
དྲིརྣམ_༠༨	༨.༨༥	༨.༢༨	༨.༢༣	༨	༣.༨༩	༠.༠༡*	༠.༠༢

དྲི་རྣམ_༠༥	༣.༩༣	༣.༩	༣.༨༣	༣.༥༧	༡.༨༣	༠.༡༢	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༠༦	༤.༡༥	༣.༩༣	༣.༩༨	༣.༦༩	༢.༡༨	༠.༠༧	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༠༧	༣.༦	༣.༥༨	༣.༤༤	༢.༨༣	༤.༨༧	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲི་རྣམ_༠༨	༣.༡༦	༣.༡༦	༣.༢༨	༢.༥༥	༤.༣༢	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲི་རྣམ_༠༩	༤.༢༢	༤	༤.༡༤	༣.༨	༡.༩༢	༠.༡༡	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༡༠	༤.༥	༤.༤༩	༤.༤༤	༣.༨	༦.༡༡	༠.༠༠*	༠.༠༣
དྲི་རྣམ_༡༡	༣.༧༥	༣.༥༦	༣.༧༨	༣.༦༣	༢.༧༨	༠.༠༣*	༠.༠༡
དྲི་རྣམ_༡༢	༤.༡༦	༤.༠༧	༣.༨༡	༣.༨	༥.༡༩	༠.༠༠*	༠.༠༢
དྲི་རྣམ_༡༣	༤.༡༤	༤.༠༤	༤	༣.༧༧	༡.༣༨	༠.༢༤	༠.༠༡

*p<0.05 is significant

༤.༣.༢ སློབ་ཕྲུག་གི་དྲིས་ལན་གྱི་གནས་སྟང་དབྱེ་དཔྱད།

སློབ་ཕྲུག་གི་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་གནས་སྟང་དཔྱད་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ ཁོང་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་ལུ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྱུར་བ་བྱུངམ་ཨིན་རུང་ འབྲི་ནི་དང་ལྷག་ནི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབདཝ་མས། དེ་ཡང་ལ་ལུ་ཅིག་གིས་ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་ ལྷག་ནི་ནང་སྤྲོ་བ་མངམ་བྱུངམ་འབད་བཤདཔ་ཨིན་རུང་ ལ་ལུ་གིས་འབྲི་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོདཔ་འབད་བཤདཔ་ཨིན་པས། སྤྱིར་བཏང་ལུ་འབྲི་ལྷག་གཉིས་ལུ་བློ་སྤོབས་ཡོད་མེད་སླབ་མ་ཤེས་མི་ལེ་ཤ་ཡོད་རུང་ དག་པ་ཅིག་གིས་འབྲི་ནིའི་ནང་སྦེབ་སྦྱོར་གྱི་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ་ལས་ ལྷག་ནི་ལུ་བློ་སྤོབས་ཐོབ་མས་ཟེར་བཤདཔ་ཨིན་པས། དེ་ལས་རྫོང་ཁ་སླབ་ད་རྫོད་སྒྲ་དག་པ་སྦེ་ སླབ་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་འདི་མང་ཆེ་ཤོས་ལུ་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོདཔ་ཨིན་རུང་ དག་པ་ཅིག་གིས་དཀའ་ངལ་མེདཔ་སྦེ་ཡང་བཤད་དེ་འདུག།

སློབ་ཕྲུག་སྤྱིར་བཏང་ལུ་ རྫོང་ཁའི་སྦེབ་སྦྱོར་ཚངམ་སྦེ་འབྲི་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ་སྦེ་བཤདཔ་ཨིན་པས། ཁོང་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་སྦྱང་འབདཝ་ད་ ཕམ་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ཐད་ཁར་ལྟོདཔ་ད་ ཕམ་གི་ཁྱད་པར་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་མི་དངམ་འབད་མི་གཉིས་ཆ་ར་ཡོདཔ་འབད་གསལ་སྟོན་འབདཝ་མས། ལྷག་དེབ་ལངམ་ལང་གི་སྐོར་ལས་འབད་བ་ཅིན་ སློབ་གྲྭ་ལ་ལུ་ནང་ལངམ་སྦེ་ཡོདཔ་ཨིན་རུང་ ལ་

ལུ་ནང་ལངམ་སྦེ་མེདཔ་སྦེ་ སླབ་མ་ཚད་ སློབ་རིམ་ཆུང་བའི་དོན་ལུ་རྫོང་ཁའི་ལྷག་དེབ་ཚུ་ལངམ་སྦེ་ཡོད་རུང་ སློབ་རིམ་ཆེ་བ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ལངམ་མེདཔ་སྦེ་ གསལ་སྟོན་འབདཔ་མས། ལྷག་དེབ་ཚུ་གི་སྤུས་ཚད་ཧ་ལམ་བཏུབ་སྦེ་ཨིན་རུང་ སློབ་རིམ་ཆུང་བ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ པར་རིས་དང་ཡིག་གཟུ་འདི་ཚུ་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཀི་དེབ་ཚུ་བཟུམ་སྦེ་ ལེགས་བཅོས་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཤདཔ་མས།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ ཡར་རྒྱས་གཏང་ཐབས་ལུ་ ཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ཡང་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་རྫོང་ཁ་དང་ཨིང་སྐད་གཉིས་ནང་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་བྱུང་ཡི། དེ་ཡང་སློབ་ཕྲུག་སྡེ་ཚན་གྱི་དྲིས་ལན་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་གཅིག་གིས་བཤད་མི་ནང་།

"རྫོང་ཁའི་འའབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་བཏང་དགོ་པ་ཅིན་ དཔལ་རང་སློབ་གྲྭའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཚུ་ནང་ སྦུང་གི་ཀི་དེབ་ཚུ་མངམ་དགོཔ་འདུག ཨིང་སྐད་ནང་མངམ་ཡོད་པའི་བསྒང་ལས་ ཨ་ལོ་ཚུ་གི་སྦྲོ་བ་ཡང་མངམ་ཨིང་སྐད་ནང་འོང་ནི་ཨིན་པས། དེ་བཟུམ་སྦེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནང་ རྫོང་ཁའི་ཀི་དེབ་ཚུ་མངམ་ཡོདཔ་ཅིན་ ཨ་ལོ་ཚུ་གི་སྦྲོ་བ་ཡངམངམ་རྫོང་ཁ་ནང་བསྐྱེད་ནི་ཨིནམ་ལས 'འབྲི་རྩོམ་དང་གཏང་ཡིག་ཚུ་ག་ཅི་གསར་རྩོམ་འབད་དགོ་རུང་ ཕན་ཐོགས་འོང་ནི་མས་ཟེར་མནོཝ་མས་ལགས"(FGISO6)།

མཇུག་རང་ ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁའི་འའབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་གཏང་ཐབས་ལུ་ སློབ་དཔོན་གྱིས་ རྫོང་ཁ་སློབ་སྟོན་འབདཔ་ད་ ཨིང་ལིཤི་སླ་བསྲེས་མ་རྐྱབ་པར་སྟོན་དགོཔ་དང་ གློག་རིག་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་སློབ་སྟོན་འབད་དགོཔ། རྫོང་ཁའི་ཆོས་ཚན་མངམ་བཙུགས་དགོཔ། དེ་བཟུམ་སྦེ་ སློབ་རིམ་གྱི་སྡེ་ཚན་དང་བསྟུན་པའི་རྫོང་ཁའི་སློབ་དཔོན་ལངམ་སྦེ་དགོཔ། སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་རྫོང་ཁའི་ཀི་དེབ་མངམ་ལྷག་ནིའི་གོ་སྐབས་ཡོདཔ་བཟོ་དགོཔ། ཆ་རོགས་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་བསྟུན་གྲོས་འབད་དེ་ལྷབ་ནིའི་གོ་སྐབས་མངམ་ཡོདཔ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་འོང་ཟེར་བཀོདཔ་ཨིན་པས།

༤.༣.༣ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་དབྱེ་དཔྱད།

སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་ནང་འཁོད་ སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་ཚུ་ གནས་སྡུད་དཔྱད་ཀྱི་དོན་ལུ་འོག་ལས་མར་བསྡུ་སྒྲིག་འབད་མི་ཚུ་ཨིན། དེ་ཡང་སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ཚུ་གིས་བསམ་འཆར་ཅིག་གཅིགཔ་སྦེ་བཀོད་མི་ཚུ་ གཅིག་ཁར་བསྡོམས་ཞིནམ་ལས་ ཁོང་རའི་ཨང་རྟགས་རེ་རེ་བཞིན་བཀོད་ཐོག་ལས་ བསྡུ་སྒྲིག་འབད་ཡི།

རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་དོན་ལུ་ སློབ་གྲྭའི་ཐུན་ཚན་མཇུག་བསྡུཔ་ད་ སྐར་མ་༢༠དེ་ཅིག་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་འབད་ནིའི་སྦྱོང་བ་འབད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཡོདཔ་ཅིན་ ཕན་ཐོགས་འབྱུང་ནི་མས་ཟེར་བའི་བསམ་

འཆར་ སློབ་ཕྲུག་བཅའ་མར་གཏོགས་མི་ ཨང་རྟགས་(S23) གིས་བཀོད་ནུག། རྫོང་ཁ་ལྷག་ནིའི་དུས་ཚོད་མངམ་བྱིན་དགོཔ་འདུག (S:18,23,26,32,33,34,36,37,39, 87,88,97,188,265,287)།

བདུན་ཕྲག་རེ་ནང་ ཟ་གཞུང་ནང་ཡོད་པའི་སྲུང་དེབ་མེན་པར་ སྤྱིར་བཏང་རྫོང་ཁའི་སྲུང་དེབ་རེ་ལྷག་བཙུག་པ་ཅིན་ལྷག་ནིའི་ཡར་རྒྱས་གཏང་ཚུགས་ནི་ཨིན་པས(S25)། སློབ་གྲྭའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནང་ཁ་རྒྱུན་ལུ་སླབ་སྲོལ་ཡོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ནང་འཐོབ་ཚུགས་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ཚུགས་ནི་ཨིན་པས(S28)།

སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་སྲུང་མེན་པར་ རང་གི་བློ་རིག་གི་ཐོག་ལས་བྲི་བཙུག་པ་ཅིན་ འབྲི་ནིའི་རིག་རྩལ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་ནི་ཨིན་པས (S61)།

དུས་རབས་༢༡པའི་ཤེས་རིག་ལེགས་སྒྱུར་གྱི་སློབ་སྟོན་ཐབས་ཤེས་ཚུ་རྫོང་ཁའི་སློབ་སྟོན་ནང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་དེ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་སྦྱོང་འབད་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་བྱུང་ཚུགས་པས(S63)། རྫོང་ཁའི་སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཚུ་དུས་མཐུན་བཟོ་ཚུགས་པ་ཅིན་ སྤྲོ་བ་འབྱུང་ནི་ཨིན་པས(S79)། རྫོང་ཁའི་སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་དོན་དག་གཅིག་ལུ་ཡིག་སྦྱེབ་སོ་སོ་བྲིས་མི་དང་ སློབ་དེབ་སོ་སོའི་ནང་ཡིག་སྦྱེབ་སོ་སོ་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་འབྲི་ནི་ནང་དཀའ་ངལ་འབྱུངམ་མས་(S:198,579,581,741)། ཆོས་ཚན་འབྱུང་རབས་དངས་གནས་ཆགས་ཚུལ་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ནང་སྐད་སྒྱུར་འབད་དེ་སྟོན་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་ལུ་ཕན་ཐོག་ནི་མས་(S275)།སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་ཡིག་འགྲུལ་གྱི་དཔེ་ཚུ་ འབྲི་བཀོད་གཅིག་མཚུངས་མེདཔ་ལས་མགུ་འཐོམས་མས།(SI566) སློབ་དེབ་དང་འབྲེལ་བའི་ལྷན་ཐབས་ཀྱི་སྲུང་དེབ་ཚུ་ལངམ་སྦྲི་དགོཔ་འདུག (S:05,11,12, 18, 25, 26, 28, 38,39, 40, 64, 77,78,202,265,321, 332,336,368,538,564,572,573,732,767,797)། སྲུང་དེབ་ཚུ་ནང་ པར་དང་རིས་མོ་ཚུ་སེམས་ཁར་འབབ་ཏོག་ཏོ་འབད་བཙུགས་དགོཔ་འདུག།(S:21,206,542,582)། རྫོང་ཁ་ལྷགཔ་ད་ རྫོད་སྒྲ་ཚུ་དཀའ་འབད་སླབ་མི་ཚུགས་པས།(S:328,333,334,356,565,569,577,583)། སློབ་གྲྭ་ནང་རྫོང་ཁའི་སློབ་དཔོན་ལངམ་སྦྲི་ཡོད་པ་ཅིན་རྫོང་ཁ་ལྷབ་སྦྱང་ནང་ཕན་ཐོགས་འབྱུང་ནི་མས། (S:10,36,207,210,230,282,283,284,285,290,318,415,712,714)།

༤.༥ བཅུད་བསྡུས།

གོང་ལུ་གསལ་སྟོན་འབད་མི་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་གཙོ་བོ་ གྲངས་འབྲེལ་གྲུབ་འབྲས་ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་འབད་ཐོག་ལས་བརྟོན་ཡོད། དེ་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ཁུངས་བཙན་གྲུབ་འབྲས་འདི་ བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་ནང་གསེས་ སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་བཀོད་མི་ཚུ་དང་ དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་བཅུད་དོན་ཚུ་ བསྡུ་སྒྲིག་འབད་དེ་བརྟོན་ཡི། དེ་ཡང་གྲུབ་འབྲས་དེ་ཚུ་ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་གནས་སྡུད་ཚུ་ གོང་ལུ་སྔེ་ཚན་གཙོ་བོ་གཉིས་ནང་གསལ་སྟོན་འབད་ཡོད་མི་འདི་ཨིན། དེ་ལས་ཁུངས་བཙན་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་བཅུད་དོན་འདི་ཚུ་ཡང་གྲངས་འབྲེལ་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཚུ་ལུ་འོས་འབབ་དང་འབྲེལ་ཏེ་བཙུགས་ཡོདཔ་ཨིན། གྲུབ་འབྲས་དེ་ཚུ་གི་བཅུད་དོན་ངོ་མ་དེ་ཚུ་ འཕྲོ་འབྱུང་ཀྱི་ལེའུ་ཚན་ནང་གྲོས་བསྟུན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན།

གྲོས་བཤད། Discussion

༥.༡ ངོ་སྤྲོད།

སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྫོང་ཁ་འའབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་བརྟག་དཔྱད་འབད་མི་དེ་ནང་ གོང་གི་གྲུབ་འབྲས་གསལ་སྟོན་འབད་མི་དེ་ཚུ་གི་བཅུད་དོན་ངོ་མ་ཚུ་གི་གྲོས་བཤད་འབད་ཡོདཔ་མ་ཚད་ འདི་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་མ་འོངས་ལམ་སྟོན་དང་གྲོས་འབུལ་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་སྐྱོན་ཚུ་ཡང་བཀོད་དེ་ཡོད། དེ་ཡང་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཡན་ལག་དྲི་བ་ཁག་དྲུག་དང་འབྲེལ་གྲོས་བསྟུན་རེ་རེ་བཞིན་བཀོད་དེ་ཡོད།

༥.༢ གྲོས་བཤད་དང་གྲོས་འབུལ།

ཞིབ་འཚོལ་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་གྲོས་བཤད་དང་གྲོས་འབུལ་ཚུ་ བརྗོད་དོན་ཁག་དགུའི་ནང་ལུ་དབྱེ་སྟེ་ དེ་ཚུ་རེ་རེ་བཞིན་དུའི་འགྲེལ་བཤད་དང་གྲོས་འབུལ་ཚུ་འོག་ལས་མར་བཀོད་དེ་ཡོད།

༥.༢.༡ སྤྱིར་བཏང་སློབ་ཕྲུག་གི་བསམ་འཆར་བཅུད་བསྡུས།

སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ཁོང་གི་རྒྱུད་ལུ་ འབྲི་ལྷག་གཉིས་ལས་སློབ་རིམ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ལྷག་ནིའི་རིག་རྩལ་འདི་གོང་འཕེལ་མངམ་འགྱོཝ་ཨིན་རུང་ འབྲི་ནིའི་རིག་རྩལ་འདི་ནང་ གོང་འཕེལ་ལེགས་ཤོམ་ཅིག་འགྱོ་མ་ཚུགསཔ་སྦེ་ གསལ་སྟོན་འབདཝ་ཨིན་པའི་ཁར་ སྟེབ་སྦྱོར་ཚངམ་འབད་འབྲི་ནི་ལུ་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ་འབད་བསམ་འཆར་བཀོདཔ་ཨིན་པས། དེ་འབདཝ་ལས་ཁོང་ཚུ་ལུ་རྫོང་ཁ་འབྲི་ནིའི་ནང་རྒྱབ་

སྐྱོར་མངམ་དགོཔ་ཡོདཔ་སྦེ་ཨིན་པས། དེ་མ་ཚད་སློབ་དཔོན་གྱིས་སློབ་སྟོན་འབད་མི་གུ་སློབ་ཕྲུག་རང་སོའི་ཕམ་ཚུ་གིས་ཡང་རྒྱབ་སྐྱོར་ཧེང་བཀལ་འབད་དགོཔ་ཡོདཔ་སྦེ་ཨིན་པས། དེ་གིས་མ་ཚད་གྲུབ་འབྲས་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་མི་འགྱོ་འདི་ རྫོང་ཁའི་ལྷག་དེབ་ཚུ་ལངས་སྦེ་ཡོད་མེད་དང་ དེ་ཚུ་སྲུས་ཚད་དང་ལྡནམ་སྦེ་ཡོད་མེད་ དེ་བཟུམ་སྦེ་རྫོང་ཁ་ལུ་བརྟེན་པའི་ མ་འོངས་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཚུ་ཡོད་མེད་ལུ་རག་ལས་ཟེར་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་འབདཝ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་གི་ཧོངས་ལས་ སྲུས་ཚད་དང་ལྡན་པའི་ རྫོང་ཁའི་ལྷག་དེབ་ཚུ་མགོ་སྒྲུབ་ལངམ་སྦེ་འབད་ནི་དང་ བཀྲམ་སྤེལ་འབད་དགོཔའི་འོས་འབབ་སྦྲོམ་འདུག།

༥.༢.༢ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་སྦྱོ་བ།

བརྗོད་དོན་འདི་གི་ཐད་ཁར་ གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙན་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་གི་ བཙུད་དོན་དང་འབྲེལཝ་ད་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་ སྦྱོ་བ་ལེནམ་ཨིན་རུང་ སློབ་རིམ་ཆུང་བ་དང་སློབ་རིམ་ཆེ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་བྱུང་ཡི། དེ་ཡང་ སློབ་རིམ་ཆུང་བ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁ་འདི་རྩ་བའི་ཆོས་ཚན་འབདཝ་ལས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གཉིས་ཆ་ར་ལུ་སྦྱོ་བ་ལེནམ་ཨིནམ་དང་ སློབ་རིམ་གོང་མ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁ་འདི་ནང་མཐར་འཁྱོལ་ཙམ་ཅིག་གིས་བཏུབ་ཨིནམ་ལས་སྦྱོ་བ་མ་ལེན་མི་འདི་ དེ་ལུ་བརྟེན་ཨིན་པས།

དེ་འབདཝ་ལས་འབྲིང་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་ལྷབ་སྦྱང་ལུ་བརྩོན་ཤུགས་བསྐྱེད་བཙུག་ནིའི་དོན་ལས་ རྫོང་ཁ་འདི་སློབ་རིམ་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་གྱི་བར་ན་དབྱེ་བ་མེད་པར་ རྩ་བའི་ཆོས་ཚན་འབད་རང་བཙུགས་ཚུགས་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ལུ་རང་བཞིན་གྱིས་རང་སྦྱོ་བ་འཐོན་སྲིད་ནི་ཨིནམ་ལས་ཤེས་རིག་གི་སྲིད་བྱུས་ ཧོངས་ལས་རང་ རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་དགོཔ་འདུག

༥.༢.༣ ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་ལུ་བརྟེན་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ།

གྲངས་འབྲེལ་གྲུབ་འབྲས་དང་འབྲེལཝ་ད་ སློབ་ཕྲུག་ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ་ལུ་བརྟེན་ སྤྱིར་བཏང་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་ཁྱད་པར་མེདཔ་སྦེ་ཨིན་རུང་ དྲི་བའི་རྣམས་གྲངས་༧པ་ ༨པ་ ༩པ་ ༡༠པ་ཚུ་ནང་ཁྱད་པར་དུམ་གྲ་ཅིག་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་བྱུང་རུང་ ཁྱད་པར་གྱི་རྒྱ་ཚད་སྦོམ་མིན་འདུག། ཕོ་མོའི་བར་ན་རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་འགྱུར་བ་ལུ་ཁྱད་པར་མེད་མི་འདི་ སློབ་གྲྭ་ནང་སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་སློབ་སྟོན་འབདཝ་ད་ཕོ་མོ་དབྱེ་བ་མེད་པར་གཅིག་མཚུངས་སྦེ་སློབ་སྟོན་འབད་དོ་ཡོད་པའི་ཁར་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ལས་རིམ་ཚུ་ནང་ཕོ་མོ་ཚུ་ལུ་གོ་སྐབས་འདྲ་མཉམ་བྱིནམ་ལུ་བརྟེན་ཨིན་པས།

༥.༣.༤ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དང་འབྲེལ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ།

གོང་གི་གྲངས་འབྲེལ་གྲུབ་འབྲས་གསལ་སྟོན་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་དབྱེ་བ་(གྲོམ་ མཐའ་ཟུར་ ཡན་ལག་གྲོམ)་གསུམ་གི་ཐོག་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་གི་བསམ་འཆར་ག་བསྡུར་འབདཔ་ད་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༡་པ་༥་པ་༧་པ་༨་པ་དང་༡༢་པ་ཚུ་གི་ཐད་ཁ་ལུ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་ལུ་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་རུང་ ཁྱད་པར་གི་རྒྱ་ཚད་དང་འཁྲིལཝ་ད་ འདི་རྒྱ་ཆུང་ཀུ་ཨིན་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབྱུངཝ་ཨིན། ཨིན་རུང་ རྗོད་དོན་འདི་གི་ཐད་ཁར་ སློབ་ཕྲུག་གི་བརྟག་ཞིབ་དྲི་བའི་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་ག་བསྡུར་འབདཔ་ད་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ཧོངས་ལས་འབད་བ་ཅིན་ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་བྱུངམ་ཨིན། དེ་ཡང་ སློབ་གྲྭའི་ས་གནས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གྱི་དབང་དུ་བཏངམ་ཅིན་ གྲོམ་གྱི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་དང་འཕྱདཔ་ད་ མཐའ་ཟུར་གྱི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་འདི་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་འབད་བཀོདཔ་མས། དེ་སྦེ་འོང་དགོ་མི་འདི་ མཐའ་ཟུར་གྱི་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ དེངས་སངས་ཀྱི་འགྱུར་བ་དང་འཁྲིལ་བའི་མི་རྒྱལ་གྱི་ ལམ་ལུགས་སྲོལ་ཚུ་གིས་དབང་སྣོན་མ་འབད་བར་ཡོདཔ་ལས་བརྟེན་ཨིན་པས།

དེ་འབདཝ་ལས་ གྲོམ་གྱི་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་འདི་ གོང་འཕེལ་བཏང་ཐབས་ལུ་ སྔར་སྲོལ་གྱི་ལམ་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ལས་རིམ་ཚུ་ག་དེ་མང་མང་འགོ་འདྲེན་འཐབ་སྟེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་བཅུག་དགོཔ་འདུག།

༥.༣.༥ ལུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་འབྲེལ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ།

གྲུབ་འབྲས་གསལ་སྟོན་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ ལུང་ཕྱོགས་དབྱེ་བ་བཞི་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་བསམ་འཆར་བཀོད་མི་ལུ་ དྲི་བའི་རྣམ་གྲངས་༢་པ་༣་པ་༤་པ་༧་པ་༨་པ་༡༠་པ་༡༡་པ་དང་༡༢་པ་ཚུ་གི་ཐད་ཁ་ལུ་ ཁྱད་པར་ཡོདཔ་སྦེ་སྟོནམ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ ཁྱད་པར་གྱི་ཚད་གཞི་འདི་རྒྱ་ཆུང་ཀུ་ཅིག་ལས་མེདཔ་ལས་ ལུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་སྤྱིར་བཏང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ་མེདཔ་སྦེ་ཨིན་པས།

འདི་འབདཝ་ད་ ཁུངས་བཙན་གྲུབ་འབྲས་དང་འཁྲིལཝ་ད་ ལུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལུ་བརྟེན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྫོང་ཁའི་རྗོད་སྒྲ་ལུ་ཐོ་ཕོགཔ་མ་ཚད་ རྫོང་ཁ་སླབ་མི་མེན་པའི་སློ་ཕྲུག་དེ་ཚུ་གིས་ རང་སོའི་ལུང་ཕྱོགས་དང་མཐུན་པའི་གཡུས་སྐད་ཚུ་ལག་ལེན་མང་ཆེཝ་འབད་འཐབ་ལས་ རྫོང་ཁ་ལྷགཔ་ད་རྗོད་སྒྲ་ལུ་དཀའ་ངལ་བྱུངམ་མ་ཚད་འབྲི་ནི་ནང་ཡང་དཀའ་ངལ་བྱུངམས་ཟེར་བཀོདཔ་ཨིན་པས། སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁའི་རྗོད་སྒྲ་ལུ་དཀའ་ངལ་བྱུང་མི་འདི་ སྐལ་བཟང་རྗཻ་དང་བདེ་ཆེན་དབང་དྲག(༢༠༡༨) གིས་འབདཝ་ཅིན་ སློབ་སྟོན་པ་ཚུ་ལུ་རྫོང་ཁའི་རྗོད་སྒྲ་གཅིག་མཚུངས་མེད་པའི་ཁར་ རྫོང་ཁའི་རྗོད་སྒྲ་དང་འབྲེལ་བའི་

སྦྱོང་བརྡར་ཚུ་ག་ཅི་ཡང་མེདཔ་ལས་བརྟེན་ཨིནམ་འབད་བཤད་ནུག། ལུང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་རྫོང་ཁའི་རྫོད་སྒྲ་ལུ་དཀའ་ངལ་བྱུང་མི་འདི་སེལ་ཐབས་ལུ་ རྫོང་ཁ་སློབ་སྟོན་པ་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁ་རྫོད་སྒྲ་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་ནིའི་སྦྱོང་བརྡར་དང་ལས་རིམ་ཚུ་བཙུགས་དགོཔ་འདུག།

༥.༢.༦ ཕམ་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱིས་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ།

རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནིའི་ནང་ཕམ་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ཐད་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་གནས་ཐོ་mean(M=4.07; SD=1.12) དེ་ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ ཁོང་རའི་ཕམ་ཚུ་གིས་ཁོང་ལུ་རྫོང་ཁ་ལྷབ་སྦྱོང་འབད་ནི་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ཡོདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབད་ཨིན་རུང་ ཁོང་གི་བསམ་འཆར་མ་འདྲཝ་མ་འདྲཝ་འབད་བཀོདཔ་ཨིན་པས། དེ་མ་ཚད་ སློབ་ཕྲུག་གི་དྲིས་ལན་གྱི་གྲུབ་འབྲས་དང་འབྲེལ་རུང ཕམ་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་འདི་ ཕམ་གྱི་ཁྱད་པར་ལུ་རག་ལས་པས་ཞེར་བཤདཔ་ཨིན་པས། དེ་བཟུམ་སྦེ་ དཔལ་འབྱོར་དང་རིན་ཆེན་མཁའ་འགྲོ་(༢༠༡༩) གིས་འབད་བ་ཅིན་ ཨིང་སྐད་ཡོན་ཏན་གྱི་གཞི་རྟེན་ཡོད་པའི་ ཨ་ལོའི་ཕམ་ཚུ་གིས་ ཨ་ལོ་ཚུ་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་མི་བཙུག་དོ་ཡོདཔ་སྦེ་བཤད་ནུག

དེ་ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ སློབ་ཕྲུག་ལུ་རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཡོན་ཡོད་མེད་དང་སྦྲོ་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་འདི་ ཕམ་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་མེད་ལུ་རག་ལསཔ་ལས་ ཕམ་ཚུ་གིས་འབད་རུང་དུ་ལས་ཕར་ རང་སོའི་ཨ་ལོ་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་འའབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་སྦྱང་ནིའི་དོན་ལུ་རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་དགོ་པའི་ས་གོ་ཡོདཔ་སྦེ་མཐོང་མས།

༥.༢.༧ གཡོག་གི་འདུན་ལམ་དང་འབྲེལ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་འགྱུར་བ།

རྫོད་དོན་འདི་གི་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་སློབ་ཕྲུག་གི་གནས་ཐོ་(M=3.66; SD=0.99) དེ་ལུ་ལྟ་བ་ཅིན་ ཁོང་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་སློབ་རིམ་བཞི་པ་ལས་བཅུ་པ་ཚུན་གྱི་བར་ན་ མ་འོངས་གཡོག་གི་སྐོར་ལས་ག་ནི་ཡང་ཆ་གྲུང་དང་སེམས་ཚོར་བསྐྱེད་དགོཔ་མེདཔ་སྦེ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་སྤྱིར་བཏང་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་དང་འབྲེལཝ་ད་ ན་གཞོན་ཚུ་མ་འོངས་པ་ལུ་ལཱ་གཡོག་ཐོབ་ནི་ནང་དོ་འགྲན་ཅན་ཅིག་འོང་ནི་ཨིནམ་ལས་ ཁོང་ལུ་རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་དང་འབྲེལ་བའི་མ་འོངས་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཚུ་ ག་བཟུམ་རང་ཡོད་ག་གི་སྐོར་ལས་ བཤད་བྱིན་ནིའི་འོས་འབབ་མཐོང་མས།

༥.༢.༨ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་རྫོང་ཁའི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ།

སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ ཡིག་སྡེབ་ཚངམ་སྦེ་འབྲི་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་འདི་གི་སྐོར་ལས་ གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙན་གྲུབ་འབྲས་

གཉིས་རྟགས་མཐུན་པས། སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་རྫོང་ཁའི་སྦེ་སྦྱོར་ནང་དཀའ་ངལ་ཡོད་མི་འདི་ གཞི་རིམ་ཆུང་བའི་སྐབས་སུ་ཡིག་སྦེ་ནང་དམིགས་གཏད་བསྐྱེད་དེ་སློབ་སྟོན་འབད་ནི་མེདཔ་ད་ དེ་ཡང་སློབ་རིམ་ཆུང་བ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁའི་སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་ སློབ་སྟོན་མ་འབད་ནི་དེ་གིས་ཨིན་པས།

དེ་འབདཝ་ལས་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་གཞི་འཁྲུམ་བཙུགས་པའི་བསླང་ལས་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཡོན་ལེགས་ཤོམ་ཡོད་མི་ཚུ་གིས་སྟོན་དགོཔ་འདུག། དེ་མ་ཚད་ ལྷག་དེབ་དང་སློབ་དེབ་ཚུ་ནང་སྦེ་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་དགོཔ་དང་ སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་ཡང་སྦེ་གཅིག་མཚུངས་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་སྟོན་དགོཔ་འདུག དེ་བཟུམ་སྦེ་ སྦེ་སྦྱོར་གསརཔ་བཟོཝ་ད་འབྲེལ་ཡོད་ག་ར་ལུ་ཁྱབ་སྒྲགས་འབད་དེ་ གཅིག་མཚུངས་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་འདུག

རྫོང་ཁའི་སྦེ་སྦྱོར་གྱི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ སྦེ་སྦྱོར་ལྷབ་སྟོན་གྱི་དོན་ལུ་ སློབ་སྟོན་དང་དུས་ཚོད་སོ་སོ་ལུ་སྒྲུག་མ་སྟོད་པར་ སློབ་སྟོན་འབད་བའི་ཤོར་ཁར་ འཛོལ་བ་བཟོ་མིའི་ཡིག་སྦེ་ཚུ་ སློབ་ཕྲུག་ཁོང་ར་ལུ་རང་ དག་བཅོས་རྐྱབ་ཐངས་ཀྱི་སྦྱོང་བ་འབད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཚུ་སྤྲོད་པ་ཅིན་ ཡིག་སྦེ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནིའི་ནང་ཕན་ཐོག་ཚུགས་ཟེར་བཤདཔ་མས(དཔལ་འབྱོར་༢༠༡༥)།

༥.༢.༨ རྫོང་ཁའི་རྩ་གཞུང་སྤྱུས་ཚད་དང་འབྲེལ་བའི་དཀའ་ངལ།

སློབ་ཕྲུག་གི་དྲིས་ལན་དང་སྤྱིར་བཏང་བསམ་འཆར་ཚུ་ ག་བསྡུར་འབདཝ་ད་ རྫོང་ཁའི་ལྷག་དེབ་དང་སློབ་དེབ་ཚུ་སྦྲི་བ་ཆེ་དྲོག་དྲོ་མེདཔ་སྦེ་གསལ་སྟོན་འབྱུང་ཡི། དེ་བཟུམ་སྦེ་བསམ་གཏན་མཐར་ཕྱིན་(༢༠༡༦)གྱིས་འབད་རྟུང་ དཔེ་མཛོད་ཚུ་ནང་རྫོང་ཁའི་ རྒྱབ་རྟེན་དཔེ་དེབ་ལངམ་སྦེ་མེདཔ་འི་དཀའ་ངལ་དང་ ཐོབ་ཚུགས་པའི་དཔེ་དེབ་ཚུ་ནང་ལུ་ གནས་ཚུལ་ཚུ་ཧིང་སངས་ས་མེདཔ་དང་ ཧ་གོཔ་ལྷ་ཁག་ཡོད་པའི་དཀའ་ངལ་ཚུ་འདུག་ཟེར་བཤད་དེ་འདུག

དེ་འབད་ནི་འདི་གིས་ རྩ་གཞུང་གི་སྤྱུས་ཚད་ཀྱི་ནང་གསེས་ སྤྱང་ཚུ་ནང་ སློབ་ཕྲུག་གི་གནས་ཚད་དང་བསྟུན་པའི་པར་རིས་ཚུ་བཙུགས་དགོཔ་འདུག དེ་ལས་སློབ་དེབ་དང་ལྷག་དེབ་ཀྱི་ནང་དོན་ཚུ་ སློབ་རིམ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ཕྱེ་སེལ་རྐྱབ་དགོཔ་འདུག

ལྷག་པར་དུ་ རྫོང་ཁའི་རྩ་གཞུང་རྩོམ་སྒྲིག་འབདཝ་ད་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་རྩ་གཞུང་ལུ་ གཞི་བཞག་སྟེ་མེན་པར་ རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལམ་སྲོལ་དང་མི་སྡེའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གནས་སྟངས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་བརྩམ་དགོཔ་འདུག།

༥.༣ ཞིབ་འཚོལ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན།

ཞིབ་འཚོལ་དང་འབྲེལ་སྐྱོན་དངཔ་འདི་ བརྟག་ཞིབ་དྲི་བ་ནངབཅའ་མར་གཏོགས་མི་ ལུངགྲོགས་དངས་གནས་ཕོ་མོའི་གྲངས་ཁ་ཚུ་ འདྲ་མཉམ་སྦྲེ་མེདཔ་ལས་བརྟེན་ཏེ་ བསམ་འཆར་ག་བསྡུར་འབདཔ་ད་ ཁྱད་པར་གྱི་ཚད་གཞི་ཐད་ཀར་བཏོན་ཏེ་བཀོད་མ་ཚུགས།

གཉིས་པ་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་ སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ཇོང་ཁ་འའབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ བརྟག་དཔྱད་འབད་ནི་ཨིན་རུང་ དཔེ་ཚད་འདི་སློབ་རིམ་བཞི་པ་ དྲུག་པ་བརྒྱད་པ་དངབཅུ་པ་ཁག་བཞི་རྐྱངམ་ཅིག་ལག་ལེན་འཐབ་ལས་ གྲུབ་འབྲས་འདི་གིས་སྤྱི་ལུ་ཁྱབ་མ་ཚུགས་པའི་སྐྱོན་ཡོད།

༥.༤ མ་འོངས་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ལམ་སྟོན།

གོང་ལུ་བཤད་དོ་བཟུམ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ གཙོ་བོ་རངསློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་རྒྱུད་ལུ་སློབ་རིམ་གོང་འཕེལ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ཇོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ བརྟག་དཔྱད་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། དེ་འབདཝ་ད་དཔེ་ཚད་འདི་ སློབ་རིམ་བཞི་པ་ དྲུག་པ་བརྒྱད་པ་དངབཅུ་པ་འབད་ཁག་བཞི་རྐྱངམ་ཅིག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ཨིན། དེ་འབདཝ་ལས་མ་འོངས་པ་ལུ་ དཔེ་ཚད་འདི་ཚུ་སློབ་རིམ་ག་ར་གི་ནང་ལས་ཚུདཔ་སྦྲེ་ལེན་ཐོག་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་སྤུས་ཚད་ལུ་འགྱུར་བ་དབྱེ་ཞིབ་འབད་ནི་གི་འོས་འབབ་འདུག དེ་མ་ཚད་གཞི་རིམ་སློབ་གྲྭ་དང་ འབྲིངརིམ་སློབ་གྲྭ་གོངའོག་བར་གསུམ་ལུ་སོ་སོ་དབྱེ་བ་ཕྱེ་སྟེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་གནས་ཚད་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནི་གི་འོས་འབབ་ཡངམཐོངམས། དེ་འབདཝ་ལས་ ནུ་ལས་ཕར་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་གི་སྐོར་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་མི་ཚུ་གིས་གནད་དོན་འདི་ཚུ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་འབད་འོངམ་བའི་རེ་སྨོན་སྨྲོམ་ཡོད།

༥.༥ བཅུད་བསྡུས།

འདི་ནངཞིབ་འཚོལ་གྱི་བཅུད་དོན་ཚུ་ བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་ཁག་དགུ་གི་ཐོག་ལས་གསལ་སྟོན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། དེ་ཡང་ སྤྱིར་བཏངསློབ་ཕྲུག་གི་བསམ་འཆར་ག་བསྡུར་དང་། ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་སྦྱོ་བ། ཕོ་མོའི་དབྱེ་བ། སློབ་གྲྭའི་ཆགས་ཐངས། ལུངགྲོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར། ཕམ་གི་རྒྱབ་སྐྱོར། གཡོག་གི་འདུན་ལམ་ཚུ་ལུ་བརྟེན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གི་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ཤེས་ཡོན་ལུ་འགྱུར་བ་ཡོད་མེད་ཚུ་ཨིན། དེ་ལས་རྗོད་དོན་གཞན་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ཇོང་ཁའི་སྟེབ་སྦྱོར་གྱི་དཀའ་ངལ་ཡོདཔ་དང་ ཇོང་ཁའི་རྩ་གཞུང་སྤུས་ཚད་དང་འབྲེལ་བའི་དཀའ་ངལ་ལུ་བརྟེན་ཇོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལུ་ཁྱད་པར་ཡོད་མེད་ཚུ་ཨིན། མཇུག་ར་ ཞིབ་འཚོལ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན་ དངམ་འོངས་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ལམ་སྟོན་ཚུ་མདོར་བསྡུས་སྦྲེ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

རྒྱབ་རྟེན་དཔེ་ཐོ། (References)

Chansa-Kabali, T. (2014) . *The acquisition of early reading skills: The influence of home environment in Lusaka*. Zambia: University of Jyvaskyla.

Choden, K. (2008). *Building a reading culture: Promoting reading habits in students and teachers through reading motivation.* (Master Thesis). Paro College of Education, Royal University of Bhutan

Creswell, J.W.(2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. New Jersey: Pearson Educational International (Merill Prentice Hall).

Douglas, S. (2009). *Reading and writing standards for years 1-8*. Ministry of Education. The New Zealand Curriculum.

DRTA. (n.d). *Instructional strategies that facilitate learning across content areas* (Section 7).

Dukpa, R.(2017). *Factors affecting writing process in upper primary classes*: (M.Ed researh project). Paro Collecge of Education, Royal University of Bhutan

Thinley, et al. (2013). Researching women's participation in local government in Bhutan: A description of the methodology used in a recent study. *Bhutan Journal of Research and Development, 2 (1), 75-86.*

Galgao, F, C. (2016). *Factors affecting performance: A study of advanced EFL students in Thailand*. Faculty of Arts and Humanities, Asia-Pacific International University

Geske, A. & Ozola, A. (2008). *Factors influencing reading literacy at the primary school leve*l. Latvia: University of Latvia

Graham, S. & Hebert, V. (2010). *Writing to read: Evidence for how writing can improve reading*. New York: Vanderbilt University.

Kenyan rural community. *Issues in Educational Research*, 27 (2), 347-365. Retrieved from http://www.iier.org.an/iier27/mwoma.pdf

Mwoma, T. (2017). Children's reading ability in early primary schooling: Challenges for a

Namgyel, S. (2001). *Exploring the relationship between the languages used in Bhutan and attitudes towards these languages: Educators' and high school students' perspectives* (Master Thesis). The University of New England, Australia.

Nyamu, F, W. (2015). *Assessment of factors influencing achievement of basic reading literacy in Public Primary Schools in Nyeri County*. Kenya: The Catholic University of Eastern Africa.

Pontes, V. L., Diniz, N. L, F & Martins-Reis, V. (2013). *Reading and writing parameters and strategies used by children from public and private schools*. CEFAC.

SMR. (2013). *Factors affecting reading ability in school age children*. Strategic Marketing Research, Inc.

Wood, M. (2004). *The importance of writing with young children*. Michigan: Eastern Michigan University.

རྩ་གཞུང་དང་ཁྱད་རིག་རྒྱབ་སྐྱོར་སྡེ་ཚན།(༢༠༠༨ཤོག་གྲངས་༢༣༠)ལུང་སྟོན་པ་རྩ་བ་སུམ་ཅུ་པ།རྩ་གཞུང་དང་ཁྱད་རིག་རྒྱབ་སྐྱོར་སྡེ་ཚན།འབྲུག་གཞུང་ཞེས་རིག་ལྷན་ཁག།ཐིམ་ཕུ།

དཔལ་འབྱོར་དང་རིན་ཆེན་མཁའ་འགྲོ།(༢༠༡༩) སྤ་རོ་ རྫོང་ཁག་གི་མངའ་འོག་ལུ་ རྫོང་ཁ་དང་ཨིན་སྐད་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ལུ་ འའབྲི་ལྷག་ལག་ལེན་གྱི་གནས་ཚད་ག་བསྡུར། *Rabsel, the CERD Educational Journal*, CERD, Vol. XV(2), 79-103.

དཔལ་འབྱོར།(༢༠༡༥)་ སློབ་ཁང་ནང་ སློབ་སྟོན་འབད་བའི་ཞོར་ཁར་ ཡིག་སྡེབ་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཚུ་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ཡིག་སྡེབ་

དགཔ་འབད་འའབྲི་ཞིའི་སྦྱོང་བ་འབད་ནི། *Journal of Educational Action Research* (JEAR), CERD Vol.1(1), 45-59.

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས(༡༩༩༩).རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་གསརཔ། ཀ་ཨེམ་གྲི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཕུན་ཚོགས་གླིང་།

སྐལ་བཟང་རྡོ་རྗེ་དང་བདེ་ཆེན་དབང་དྲག། (༢༠༡༨) ཉུབ་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་བཞི་ནང་གི་ རྫོང་སློབ་ཚུ་གི་ རྫོང་ཁའི་རྗོད་སྒྲ་གི་གནས་ཚད་ཀྱི་ བརྟག་ཞིབ། *Rabsel - the CERD Educational Journal,* CERD, Vol. 17, Issue -1, 96-107.

བསམ་གཏན་མཐར་ཕྱིན། (༢༠༡༨)་འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་གསུམ་ནང་ལུ་ཆོས་ སྐད་དང་རྫོང་ཁའི་བྱ་ཚིག་ དུས་གསུམ་ལྷབ་སྦྱོང་ལུ་ དཀའ་ངལ་དང་གནོད་ལེན། *Rabsel: the CERD Educational Journal*, CERD, Vol. 17, Issue - 2, 96-115.

འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་ག་དེ་སྦེ་ཡོདཔ་ཨིན་ནའི་བརྟག་ཞིབ།

རིན་ཆེན་མཁའ་འགྲོ[༡] དང་ སྐལ་བཟང་རྡོ[༢]།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་བཅུད་དོན། (Abstract)

འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ ཧེ་མ་ལས་རང་ དར་ཡོད་པའི་ཁ་སྐད་ཅིག་ཨིན། རྫོང་ཁ་འདི་ དུས་རབས་ ༡༧ པ་ཚུན་ཚོད་ འབྲུག་ནུབ་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་གི་ཁ་སྐད་ཅིག་འབད་སླབ་རྒྱུན་དར་ཡོད་རུང་ དུས་རབས་ ༡༧ པའི་ནང་ཞབས་དྲུང་ངག་དབང་རྣམ་རྒྱལ་མཆོག་གིས་ འབྲུག་གཞུང་དུམ་བུ་གཅིག་གི་མངའ་འོག་ལུ་བཟོ་སྟེ་ ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལྡན་གྱི་གཞུང་ འགོ་དཔང་གཞི་བཙུགས་འབད་བའི་བསྐྱང་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་རང་དབང་གི་ངོ་རྟགས་མཚོན་པའི་ གཞུང་འབྲེལ་ཁ་སྐད་འབད་ཆ་འཛོག་མཛད་གནང་ནུག

རྫོང་ཁ་འདི་ ཁ་ལས་སླབ་རྒྱུན་འདི་དུས་དང་ཕྱུ་ལས་ཡོད་རུང་ ཡིག་ཐོག་ལུ་འབྲི་ནིའི་ལམ་སྲོལ་འདི་ སྤྱི་ལོ་ ༡༨༧༡ ལོ་ལུ་གཞི་བཙུགས་གནང་ཞིན་ན་ལས་ཚུར་ རིམ་པ་བཞིན་དུ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་ནུག རྫོང་ཁ་འདི་ཆོས་སྐད་དང་མཐུན་པའི་སྐད་ཡིག་ཅིག་ཨིནམ་མ་ཚད་ འབྲུག་གི་རྫོང་ཁག་སོ་སོའི་མི་སེར་ཚུ་གཅིག་གིས་གཅིག་ལུ་ བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་འབད་ཚུགས་པའི་ ཁ་སྐད་ཅིག་ཡང་ཨིན། དེ་འབདཝ་ལས་ འབྲུག་པའི་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ འབྲུག་མི་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་ག་ར་ལུ་ བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ མེད་ཐབས་མེདཔ་ཅིག་ཨིན། རྫོང་ཁ་འདི་འབྲུག་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཐུན་མོངས་མ་ཡིན་པ་ཅིག་ཨིནམ་ལས་ གཞུང་དང་འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ ཉམས་སྲུང་དང་ཡར་དྲག་བཏང་པའི་བསྐྱང་ཡོདཔ་ཨིན། ཨིན་རུང་ དུས་ནི་མི་འགྱུར་ མི་རྣམས་འགྱུར་བ་ཡིན་ ཟེར་སླབ་སྲོལ་ཡོད་དོ་བཟུམ་ ངབཅས་རའི་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ ཡར་རྒྱས་ཀྱི་གོམ་པ་མདུན་དུ་སྤོ་བའི་བསྐྱང་འབདཝ་ལས་ དུས་ཚོད་ཀྱི་འགྱུར་བ་དང་འཁྲིལ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་ ཉམས་འགྱོ་དོ་ཡོདཔ་ཨིན།

ད་རེས་ཀྱི་དུས་ཚོད་འདི་ རྟ་ཁ་ཐབ་ཀྱི་འགྱུར་བའི་དུས་ཚོད་ཁར་འབདཝ་ལས་ འབྲུག་པའི་ངོ་

---

[༡]. ཞིབ་རོགས་ལེགས་བཤད་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།
E-mail: rinchenkhandu.pce@rub.edu.bt
[༢]. ལེགས་བཤད་པ། སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།

རྟགས་ངོ་མ་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་མི་རྣོབས་ཡར་འཕར་གྱི་གནད་དང་འབྲེལ་ གཡུས་སྐད་དང་ཕྱི་སྐད་ལ་སོགས་པ་ཚུ་ལག་ལེན་ཤུགས་ཆེཝ་ལས་ དཔེ་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་དང་དང་འདོད་ག་དེ་སྦེ་འདུག? ཟེར་བའི་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་ཅིག་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཅི།

ཞིབ་འཚོལ་འདི་གཙོ་བ་རང་ འབྲུག་གི་མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་དང་མེད། རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དང་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཉམས་མྱོང་། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས། མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་རྩ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གནས་ཚད་ཁར་ རྫོང་ཁ་ལུ་ སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས། རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་དོན་ལུ་ཐབས་ལམ་གཞན་ ག་ཅི་བཟུམ་སྟོན་པ་ཅིན་དྲག་ནི་མས་ག་ འདི་ཚུ་གིས་སྐོར་ལས་ ཐབས་ཤེས་སྲེལ་མ་(Mixed Method) ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ཞིབ་འཚོལ་འབད་ཡི། དེ་ཡང་དངས་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་མགོ་ཅས་ (Survey) ཀྱི་ཐོག་ལས་གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་མི་དང་ ཁུངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་ནང་ སྒྲིག་བཀོད་ཆ་ཚང་བའི་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་ཐོག་ལས་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་ དེ་ལས་ བརྟག་ཞིབ་(Survey)ཀྱི་སྐབས་ལུ་བསམ་འཆར་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ཚུ་ མཉེན་འཕྲུལ་ ཨེསི་པི་ཨེསི་ཨེསི་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་་གནས་སྡུད་ཚུ་ལུ་ ཨང་རྟགས་རེ་བཀོད་ཞིནམ་ལས་ དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ descriptive statistics ནང་ལས་ ཆ་ཤས་ frequencies, descriptives, crosstabs ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གནད་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ མཐིལ་ཕྱིན་སྦེ་འབད་དེ་ གྲུབ་འབྲས་སྟོན་ཞུ་ཚུ་བཀོད་དེ་ཡོད།

གཙོ་ཚིག (Key words)
སྤྲོ་བ། ཐབས་ཤེས། ལྷ་གཡོག ཆོས་ཚན་མངམ་བཙུགས་དགོཔ། རྒྱབ་སྐྱོར། ངོས་ལེན། དང་འདོད། བརྩི་བཀུར།

དཀའ་ངལ་གྱི་བཤད་པ། (Problem Statement)

ང་བཅས་རའི་དཔལ་ལྡན་འབྲུག་པའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ འཛམ་གླིང་ནང་རང་དབང་རང་བཙན་དང་ ཁ་སྐད་ཀྱིས་ཕྱུག་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཨིན། འབྲུག་ལུ་ཁ་སྐད་ལེ་ཤ་ཡོད་པའི་ནང་ལས་ རྫོང་ཁ་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་གནས་ཚད་ཁར་ བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་མེད་ཐབས་མེདཔ་ཅིག་འབད་བརྩིཝ་མ་ཚད་

གཞུང་དོན་གྱི་ཡི་གུའི་རིགས་ག་ཅི་བཟུམ་ འབྲི་དགོ་རུང་གཏོང་ལེན་འབད་བའི་སྐབས་ སྐད་ཡིག་ཇོང་ཁ་འདི་ལག་ལེན་འཐབ་ཨིན། དེ་འབདཝ་ལས་ ཇོང་ཁ་འདི་ ཆོས་རྒྱལ་ཞིང་གཤེགས་དམ་པ་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པ་འཇིགས་མེད་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་མཆོག་གིས་ སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༡ ལུ་ རྒྱལ་སྤྱི་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་ཚུ་གི་ འཐུས་མི་འབད་འཛུལ་བཞུགས་གནང་པའི་སྐབས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་འབད་ ཆ་འཇོག་མཛད་གནང་ནུག (སྤྱི་ལོ་༡༩༧༠ ལྕགས་ཁྱི་ཟླ་ ༩ པའི་ ཚེས་ ༥ གི་བཀའ་ཤོག) དེ་ལས་ཚུར་ཤེས་རིག་གི་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ ཇོང་ཁ་འདི་ ཤེས་རིག་གི་རྩ་གཞུང་ནང་ལུ་རྩ་བའི་ ཆོས་ཚན་འབད་བཙུགས་ཏེ་ ད་རེས་ནངས་པ་རྒྱལ་ཁབ་མཐའ་དབུས་མེད་པ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་དང་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ ཆོས་ཚན་འབད་ལྷབ་སྲོལ་ཡོདཔ་ཨིན།

དེ་འབདཝ་ད་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ ཇོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་མ་བཏུབ་པའི་སྐོར་ལས་ མི་སྡེ་བརྙ་རྒྱུད་དང་ འབྲུག་རྒྱང་བསྒྲགས་གནས་ཚུལ་ཚུ་ནང་འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ ངྲིས་ལན་གྱི་གྲོས་བསྡུར་ཚུ་ འགོ་འདྲེན་འབད་སར་མཇལཝ་ཨིན་པས། འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་གིས་ (༢༠༡༩) ལུ་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་པའི་ ཇོང་ཁ་བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་ སློབ་སྟོན་ལག་དེབ་དང་འབྲེལ་བ་ཅན་ ཇོང་ཁ་འདི་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་ཅིག་འབདཝ་ལས་ འབྲུག་མི་ག་རགིས་ཇོང་ཁ་འདི་ཤེས་དགོཔ་ གལ་ཆེ་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཁ་སྐད་ཡོད་པ་ཅན་ རྒྱལ་ཁབ་རང་དབང་གི་ཉེན་སྲུང་ལུ་ཕན་པ་སྲོམ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ གཞན་ཡང་ ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ལྟ་ ག་ཅི་ར་འབད་རུང་འཛམ་ཏོང་ཏོ་འབད་ཚུགས་པའི་ ཁེ་ཕན་ལེ་ཤ་ཅིག་ཡོདཔ་འབད་བཀོད་ནུག (སྤྱི་ལོ་༢༠༡༩ སྤྱི་ཟླ་༥ པ) མཁས་དབང་སེང་གེ་རྣམ་རྒྱལ་ (༢༠༠༣) གིས་བརྩམས་མི་ཀི་དེབ་ སྐད་ཡིག་འཁོར་ལོའི་ ཞིབ་འཚོལ་ སྙན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅན་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ཇོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་མ་ལེན་མི་འདི་ ད་རེས་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་རྩ་གཞུང་ནང་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཆོས་ཚན་མངམ་སྦེ་ བཙུགས་ཏེ་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་ ཇོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ཐོ་ཕོགཔ་མ་ཚད་ ཇོང་ཁ་ལུ་བརྟེན་མ་འོངས་གཡོག་གི་མདུན་ལམ་ཚུ་ ལེགས་ཤོམ་མེད་མི་ལུ་བརྟེན་ ཨིནམ་མས་ཟེར་སྙན་ཞུ་འབད་དེ་འདུག (ཤོག་གྲངས་ ༡༣༤-༡༣༩) ཁོ་གིས་བཀོད་མི་སྙན་ཞུ་དེ་ནང་ སྤྱིར་བཏང་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལས་བསམ་ལན་བསྡུ་སྟེ་ སྙན་ཞུ་འབདཝ་མ་གཏོགས་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ གནད་སྡུད་ཚུ་འདི་ནང་ ཚུད་དེ་མིན་འདུག དེ་འབདཝ་ལས་ མཁས་དབང་སེང་གེ་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་མཛད་མི་ ཞིབ་འཚོལ་འགྲོ་མཐུད་དེ་ ད་རེས་ང་བཅས་ཀྱི་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་གཞི་བཞག་སྟེ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་འབད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

རྣམ་རྒྱས་ཕྲིན་ལས་ (༢༠༠༢) ཀྱིས་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ འབྲུག་དང་བྷུའི་ལེན་གྱི་སྐད་ཡིག་ཐེར་བའི་ ཞིབ་འཚོལ་གྲུབ་འབྲས་སྙན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅན་ ཇོང་ཁ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་

ཡིག་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་རུང་ གཞན་གྱི་ཁ་སྐད་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་མ་ཚོགཔ་འབད་མེདཔ་ལས་ དཔྱོད་གནས་སྟངས་བཟུམ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་རྫོང་ཁ་ལས་ ཨིང་སྐད་ལག་ལེན་འཐབ་མི་འདི་མངམ་ལས་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་ལུ་ཐོ་སྒྲོམ་ཕོག་སྡེ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག (ཤོག་གྲངས་༩) རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་ (༢༠༡༠) ཀྱིས་བརྩམས་མི་ རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་དང་དར་ཁྱབ། རྒྱལ་ཡོངས་སྲིད་བྱུས་ཐབས་ལམ་ནང་ལུ་གཟིགས་པ་ཅིན་ དམིགས་བསལ་དོན་ཚན་གཅིག་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་གིས་ རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་གྱི་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ རྒྱ་བསྐྱེད་གཏང་དགོཔ་དང་རྫོང་ཁའི་ཁྱད་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་གྱི་རིགས་ནང་ལུ་ཡང་ རྫོང་ཁའི་གནས་ཚད་ཡར་དྲག རྫོང་ཁའི་རྩོམ་རིག་གོང་འཕེལ། རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དར་ཁྱབ་གཏང་དགོཔ་འབད་ཚུད་དེ་འདུག (སྤྱི་ལོ་༢༠༡༢ ཟླ་༢ པའི་ཚེས་ ༢༧) དེ་འབདཝ་ལས་ འབྲུག་གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་ལུ་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་འདི་འགན་དབང་ཧྲིལ་བུ་གནང་སྟེ་ཡོདཔ་ལས་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་ རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་གོང་འཕེལ་གཏང་ནིའི་ དོན་ལུ་ཐབས་ལམ་འཚོལ་དགོཔ་འདི་ཁག་ཆེཝ་འབད་མཐོང་ཏེ་ཡོདཔ་ཨིན། ད་རེས་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཡོད་པའི་མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ མང་ཤོས་ཨིང་སྐད་ལུ་ སྤྲོ་བ་ལེན་མི་མ་གཏོགས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་རྟགས་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་ལུ་བརྩོན་མི་འདི་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ ངབཅས་ཀྱི་སློབ་སྟོན་ལོ་ངོ་ ༧ གྱི་ཉམས་མྱོང་དང་འཁྲིལཝ་ད་ རྫོང་ཁའི་ སློབ་སྦྱོང་འབད་མི་ཚུ་གིས་མ་གཏོགས་མ་པ་ལས་མེདཔ་འབད་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡི།

རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་གྱི་དཀའ་ངལ་འདི་ གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ལུ་ གནོད་ལེན་ཅན་ཅིག་ཡོདཔ་ལས་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་རྒྱུད་ལུ་ རྫོང་ཁའི་འབྲི་ལྷག་ལག་ལེན་གྱི་གནས་ཚད་འདི་ ཐབས་ལམ་འཚོལ་ཏེ་སྤྲོ་བ་ བསྐྱེད་མ་བཟུགཔ་ཅིན་ མ་འོངས་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་ལུ་ཐོ་ཕོག་ནི་ཨིནམ་ལས་ ཚོས་དང་ལམ་སྲོལ་ཚུ་ཉམས་ནི་ཉེན་ཁ་འདུག དེ་འབདཝ་ལས་ ད་རེས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་འདི་ འབྲུག་གི་མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ དཀའ་ངལ་ཚུ་ངོས་འཛིན་འབད་དེ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ དམིགས་གཏད་བསྐྱེད་དེ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་འགོ་འདྲེན་འཐབ་སྟེ་ གྲུབ་འབྲས་སྙན་ཞུ་ཚུ་ནཱ་ལུ་འཁོད་དེ་ཡོད།

དྲི་བ་གཙོ་བོ། (Research Question)

འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག?

ཡན་ལག་གི་དྲི་བ། (Sub-Question)

ཀ) རྫོང་ཁ་ལུ་སློབ་བ་ ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར།

ཁ) རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དང་ ཤེས་ཡོན་གྱི་ཉམས་མྱོང་གི་སྐོར།

ག) རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནི་ དོན་ལུ་གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་སྐོར།

ང) རྩ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན།

ཅ) རྫོང་ཁ་ལུ་སློབ་བ་ བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ལམ་སྟོན།

ཆ) རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཐབས་ལམ་གཞན།

རྩོམ་ཡིག་བསྐྱར་ཞིབ།(Literature Review)

འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་གིས་ (༢༠༡༩) ལུ་བརྩམས་ཏེ་ཡོད་པའི་ རྫོང་ཁ་བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་ སློབ་སྟོན་ལག་དེབ་དང་འགྲེལ་བ་ཅན་ རྫོང་ཁ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་ཅིག་འབདཝ་ལས་ འབྲུག་མི་ག་ར་གིས་ རྫོང་ཁ་འདི་ཤེས་དགོཔ་གལ་ཆེ། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཁ་སྐད་ཡོདཔ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་རང་དབང་གི་ཉེན་སྲུང་ལུ་ ཕན་པ་སྨོམ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ གཞན་ཡང་ ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ལྟ་ག་ཅིར་འབད་རུང་ འཇམ་ཏོང་ཏོ་འབད་ཚུགས་པའི་ ཁེ་ཕན་ལེ་ཤ་ཅིག་ཡོད་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག (སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ སྤྱི་ཟླ་༥ པ)འབྲུག་མི་ག་ཨིན་རུང་ རྫོང་ཁ་འབྲི་ལྷག་གི་ཤེས་ཡོན་མེདཔ་ཅིན་ གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལུ་ཡོད་མི་ཚུ་ ཏ་གོ་མ་ཚུགས་པའི་སྐྱོན་དང་ འབྲུག་མི་གཞན་ལུ་ རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལས་བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་འབད་དགོཔ་ཡོད་མི་ཚུ་ ག་ཅི་ཡང་འབད་མ་ཚུགས་པར་ ལུས་ནིའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། འབྲུག་མི་ཅིག་འབདཝ་ལས་ རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལས་བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་འབད་ཐབས་ ངེས་པར་དུ་ཤེས་དགོཔ་གལ་ཆེ།

བློན་ཆེན་བགྲེསཔ་ འཇིགས་མེད་འོད་ཟེར་ཕྲིན་ལས་ (༢༠༡༡) ཀྱིས་ མི་སྡེ་བརྡ་བརྒྱུད་དང་གཅིག་ཁར་འཕྱད་གནང་བའི་སྐབས་ རྫོང་ཁ་འདི་ མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་དང་དར་ཁྱབ་གཏང་ཐབས་ལུ་ འབྲི་ནི་དང་སླབ་ནི་ཚུ་འཇམ་ཏོང་ཏོ་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་བདེ་ཏོག་ཏོ་བཟོ་དགོཔ་འདུག དེ་འབདཝ་དཡི་གུའི་སྡེབ་དང་དོན་དག་ཚུ་ལུ་དཀྲོགས་ནི་མི་འོང་། དེ་མིན་ རྫོང་ཁ་ཉམས་འགྱོ་ནིའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་ཟེར་གསུངས་ནུག དེ་འབདཝ་ལས་ མཐོ་རིམ་ཤེས་ཚད་སྦྱོང་མི་ཚུ་གིས་ཚུལ་མཐུནམ་སྦེ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་དང་ མི་མང་ལུ་དཔེ་སྟོན་ལེགས་ཤོམ་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་གསུངས་ནུག

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་(༢༠༡༠) ཀྱིས་བརྩམས་མི་ རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་དང་དར་ཁྱབ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྲིད་བྱུས་ཐབས་ལམ་ནང་ལུ་ དམིགས་བསལ་དོན་ཚན་གཅིག་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་

སྡེ་གིས་ རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་གྱི་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ རྒྱ་བསྐྱེད་གཏང་དགོཔ་དང་རྫོང་ཁའི་ཁྱད་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་གྱི་རིགས་ནང་ལུ་ཡང་ རྫོང་ཁའི་གནས་ཚད་ཡར་དྲག་བཏང་དགོཔ་དང་ རྫོང་ཁའི་རྩོམ་རིག་གོང་འཕེལ་བཏང་དོ་བཟུམ་སྦེ་ རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དར་ཁྱབ་ བཏང་དགོཔ་འབད་ཚུད་དེ་འདུག (རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་དང་དར་ཁྱབ་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་དང་ཐབས་ལམ། (སྤྱི་ལོ་༢༠༡༢ ཟླ་༢ པའི་ཚེས་ ༢༧)

According to Ex-Dzongkha Development Commission's (DDC) secretary Dasho Sherab Gyeltshen, in his one of the question answer session with kuensel reporter states Dzongkha is not difficult, it never was. It's a new phenomenon among people where many are finding the language difficult because there is lack of place and resources to study it. Moreover, English has taken such a strong hold among us. A Japanese tutor is teaching *choekey* to 15 students at present. If a person like him can read and write in *choekey*, as a Bhutanese it shouldn't be difficult at all. For a linguist, Dzongkha is one of the easiest of all languages and English the most difficult (January 8, 2015)

Dasho Sherab Gyeltshen (2015) also reiterate his voice saying Dzongkha newspapers have few readers compared to English, as there are less people who know the language. Dzongkha was never given the priority it deserves. Even today in schools, Dzongkha subject receives less importance. Of the thousands of graduates every year, only a handful can read and write Dzongkha well. For newspapers to promote Dzongkha, we have to produce readers first by changing policies that would not only encourage but also serve as a platform to learn Dzongkha. (January 8, 2015)

One of the media surveys in (2011) had found that younger generations in Bhutan prefer to go English against Dzongkha. And this is fact since English has been the medium of instruction in schools since modern education system was introduced in the country. English has been serving its good not only for inter-community communications but also as proclaimed national language. Many media reports say, Dzongkha speakers have now turned to Dzonglish speakers – a connotation copied from India where people call Hinglish for a mixture of Hindi and English. In Nepal, it is Nepangreji. Dzonglish is bud that will ultimately grow into English flower. The trend shows, Bhutan's new generation is moving to English than Dzongkha. Dragging reverse is not possible. (July 29, 2011)

According to Bhutan News Service (2009) the students of Bhutan have stated that Dzongkha, their national language is boring, difficult and has less job opportunities. The responses came surprisingly from the students of Rinchen Higher Secondary school in November 2009 when they were interviewed by officials from Dzongkha Development Commission (DDC) on Friday. The Dzongkha graduates are expected to be jobless, and therefore the students seem less interested to learn the subject. Interestingly, the students were found to be studying Dzongkha because it is a main subject which is must for them to get

through to the next class. The students demanded the subject to be simplified and made interested.

བསམ་གཏན་མཐར་ཕྱིན (༢༠༡༡) གྱིས་བྲིས་ཡོད་པའི་ རྩོམ་རིག་གི་ལྷག་དེབ་ཟེར་བའི་ཀི་དེབ་འདི་ནང་ ག་དེ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་ཟེར་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་སྐད་ཡིག་འདི་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་སྦྱངས་པ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་ མཐོང་སྣང་མ་འདྲཝ་ཚུ་ལུ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཚུགས་ནི་དང་ རྩོམ་རིག་གི་དཔེ་ཆ་གཞན་དང་ གཞན་གྱི་ནང་དོན་ལུ་ཞིབ་འཇུག་དང་ མཐའ་དཔྱད་འབད་དེ་ཆ་འཇོག་འབད་ཚུགསཔ་མ་ཚད་ དཔེར་མཚོན་གྱི་རིགས་དང་རབ་བརྟགས་ཤུགས་བསྟན་དང་ བསྡུས་བརྗོད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཚུ་གི་ཐོག་ལས་དོན་ངོམ་རྟོགས་ཚུགས་པའི་ཁར་ གསར་རྩོམ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཚུ་ཡང་ཏ་གོ་ཚུགས་ནིའི་དགོས་པ་ཡོདཔ་ཨིན། (ཤོག་གྲངས་ ༡)

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས (༢༠༡༠) ཀྱི་ གོང་རིམ་རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་གི་ནང་ཚན་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཡོད་པའི་ སྐད་ཡིག་ཟེར་མི་འདི་ནང་ འབྲུག་ལུ་ཁ་སྐད་མ་འདྲཝ་ལེ་ཤ་ཡོད་པའི་ནང་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་དང་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་རྟགས་སྦེ་ བརྡ་དོན་སྤྲོད་ལེན་འབད་མི་འདི་ རྫོང་ཁའི་སྐད་ཡིག་ཨིན་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག དེ་འབདཝ་ལས་ རྫོང་ཁ་འདི་འབྲུག་པའི་མི་ཁུངས་ག་ར་གིས་ འབྲི་སློབ་འབད་ཚུགས་དགོ་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁ་ཆོས་ཚན་གཙོ་བོ་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་མི་འདི་ཡང་ ན་གཞོན་སློབ་ཕྲུག་ག་ར་གིས་མ་འོངས་པ་ལུ་ རྫོང་ཁའི་གཞི་འཇྱུམ་ལེགས་ཤོམ་འཐོབ་ནི་དོན་ལུ་ ཨིན་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག (ཤོག་གྲངས་༡༢)

རྣམ་རྒྱས་ཕྲིན་ལས (༢༠༠༣) ཀྱིས་ཞིབ་འཚོལ་འབད་ཡོད་པའི་ འབྲུག་དང་ཐླའི་ལེན་གྱི་སྐད་ཡིག་ཟེར་བའི་ ཞིབ་འཚོལ་གྲུབ་འབྲས་སྙན་ཞུ་དེ་ནང་ ག་དེ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་ཟེར་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་ཟུང་ གཞན་མི་ཁ་སྐད་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་མ་ཚོགཔ་འབད་མེདཔ་ལས་ དཔྱོད་གནས་སྟངས་བཟུམ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ རྫོང་ཁ་ལས་ཨིང་སྐད་ལག་ལེན་འཐབ་མི་འདི་མངམ་ལས་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་ལུ་ ཐོ་སྒྲོམ་ཕོག་སྟེ་འདུག་ཟེར་ཨིན་མས། (ཤོག་གྲངས་༨)

རྡོ་ཚུ (༢༠༡༣) ཟེར་མི་འདི་གི་ མི་མང་བསམ་འཆར་ག་དེ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་ཟེར་བ་ཅིན་ མི་དབང་མངའ་བདག་རྒྱལ་པོའི་ཐུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་ ངབཅས་རའི་རྫོང་ཁ་འདི་ དར་ཁྱབ་དང་གོང་འཕེལ་འགྱོ་དགོ་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་མཐོ་རིམ་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ ཕྱི་པའི་དྲུང་འཚོ་དང་ བཟོ་རིག་འགོ་དཔོན་ཚུ་འབད་ནི་གོ་སྐབས་མེདཔ་ལས་ མ་འོངས་གཡོག་གི་མདུན་ལམ་ དཔེར་ན་ གཡོག་གི་གོ་གནས་དྲགོས་རྫོང་བདག་དང་མདོ་ཆེན་དེ་བཟུམ་སྦེ་ རྒྱལ་གཞུང་ཞི་གཡོག་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ལྷན་འཛིན་གཉིས་དེ་ཅིག་ འདེམས་བཀོད་གནང་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིན་མས། དེ་མིན་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་ནི་འདི་ གཉེད་ལམ་ནང་ལུ་གནམ་སྦྲོང་པའི་ནང་ རྫོང་བཞེངས་དོ་བཟུམ་ ལུས་ནི་ཉེན་ཁ་འདུག ཟེར་བཤད་དེ་ཏེ་འདུག

(དབྱིན་ཟླ་༡༠ པའི་དབྱིན་ཚེས་༢ ཕྱི་རུ་ཚོད་༩ དང་སྐར་མ་༤)

མི་སྡེ་བརྡ་བརྒྱུད་ཀྱི་ གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་ལུ་ པུལ་ (༢༠༠༣) ཟེར་མི་གི་ བསམ་འཆར་བཀོད་མི་ནང་ འབྲུག་གི་སྐད་ཡིག་ཇོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་མ་འགྱོ་མི་འདི་ ད་རེས་གོ་གནས་ཁར་བཞུགས་མི་དཔེར་ན་ བྱུང་ཆེན་དང་མདོ་ཆེན། སྤྱི་ཁྱབ་དང་ལྷན་འཛིན་ཚུ་གིས་ ཇོང་ཁའི་ནང་ ཁོང་རའི་མིང་ཅིག་རང་འབྲི་མ་ཤེསཔ་ལས་ ཇོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་མ་བསྐྱེད་མི་འདི་ དེ་ལས་བརྟེན་ཨིན་ཟེར་བཀོད་ནུག ཧེ་མ་ཚར་གཅིག་ ཡིག་ཚང་བཀའ་རྒྱ་དཔེར་ན་ གོ་གནས་གསར་བསྐོས་བཀའ་རྒྱ་དང་ གོ་གནས་ཡར་སེང་གི་བཀའ་རྒྱ་ དེ་ལས་ གནས་སོར་བཀའ་རྒྱ་ཚུ་ ཇོང་ཁའི་ནང་བྲིས་སྲོལ་ཡོད་རུང་ སྐབས་ཅིག་ལས་གོ་གནས་ཁར་བཞུགས་མི་ཚུ་ ཇོང་ཁ་མ་ཤེས་པར་ཨིང་སྐད་ལུ་ཞུགས་ཆེཝ་ལས་ ཡིག་ཚང་བཀའ་རྒྱ་ཚུ་ཇོང་ཁའི་ནང་འབྲི་ནི་འདི་ བཀོ་བཞག་ནུག་ཟེར་ཨིན་མས། (དབྱིན་ཟླ་༡༠ པའི་དབྱིན་ཚེས་༨ ཐོ་པ་ཚོད་༡ དང་སྐར་མ་༡༢)

མིག་དམར་ (༢༠༡༣) གིས་མི་སྡེ་བརྡ་བརྒྱུད་ནང་ལུ་ བསམ་འཆར་འབད་བཀོད་མི་ནང་ རྒྱལ་སྤྱི་ཞལ་འཛོམས་ཚུ་ནང་ རྒྱལ་ཁབ་གཞན་མི་ཚུ་གིས་ རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ངོ་རྟགས་དང་ ལམ་སྲོལ་བདག་འཛིན་དང་གོང་འཕེལ་གཏང་ཐབས་ལུ་ རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁ་སྐད་འདི་ལག་ལེན་འཐབ་མ་གནྟོགས་ གཞན་གྱི་ཁ་སྐད་ལག་ལེན་མི་འཐབ་པས་ཟེར་ཨིན་པས། དཔེར་ན་ ཛ་པཱན་གྱི་མི་ཁུངས་ཚུ་གིས་ཛ་པཱན་གྱི་ཁ་སྐད་དང་། རྒྱ་ནག་གི་མི་རིགས་ཚུ་གིས་རྒྱ་ནག་གི་ཁ་སྐད། དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཕེནླནཆེ་དང་ ནྷ་ཤི་ཡཱ་ཚུ་གིས་ཡང་ ཁོ་རའི་ཁ་ དེ་རང་ལག་ལེན་འཐབ་མས་ཟེར་བཀོད་ནུག དེ་འབདཝ་ད་ ངབཅས་འབྲུག་མི་འབད་བ་ཅིན་ ཨིང་སྐད་འདི་གཙོ་བོ་བཟུང་སྟེ་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་ཁར་ རང་གི་ཁ་སྐད་འདི་བདག་འཛིན་དང་ ལག་ལེན་མངམ་མི་འཐབ་པས་ཟེར་བྲིས་སྟེ་འདུག དེ་འབདཝ་ལས་ ཁོ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ ངབཅས་ཀྱི་ཇོང་ཁ་འདི་སླབ་ནི་དང་ འབྲི་གེ་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག (དབྱིན་ཟླ་༡༠ པའི་དབྱིན་ཚེས་༡༠ ཐོ་པ་ཚོད་༡༡ དང་སྐར་མ་༥༩)

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དམིགས་ཡུལ།

ད་རེས་ནངས་པ་དུས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ལུ་བརྟེན་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ ཇོང་ཁ་དང་འཕྲདཔ་ད་ཨིང་སྐད་ལུ་སྤྲོ་བ་ལེན་མི་འདི་ མང་དོ་ཡོདཔ་ལས་ དེ་གི་སྦེ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ཇོང་ཁ་ ཉམས་འགྱོ་ནི་གི་ཉེན་ཁ་སྦོམ་ཡོདཔ་ལས་ དེ་བཟུམ་མའི་དཀའ་ངལ་འདི་ ད་ལྟོ་ལས་ སྔོན་འགོག་འབད་ནི་གི་ཐབས་ལམ་ཚུ་མ་བཏོན་པ་ཅིན་ ཤུལ་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ཉམས་སྲུང་འབད་ནི་དང་ ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་ལུ་ཐོ་ཕོག་ནི་ཨིནམ་ལས་ དེ་ཚུ་ངོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་ ཐབས་ལམ་ཚུ་འཚོལ་ཏེ་ གདོང་ལེན་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཨི།

ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ་དང་མཁོ་ཆས། (Research Methodology and Tools)

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་(Quantitive method) དང་ ཁྱུངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་(Qualitative method) དེ་ལས་ ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་(Mixed method)ཟེར་ ཐབས་ཤེས་གསུམ་ཡོད་ས་ལས་ ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་(Mixed method)འདི་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་ཡི།

ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་(Mixed mode) ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་མི་འདི་ཡང་ Creswell, J.W. (2003) གིས་ ཁྱུངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་འདི་ ལག་ལེན་འཐབ་པ་ཅིན་ རང་གིས་ཞིབ་འཚོལ་འབད་དགོ་མནོ་བའི་དོན་ཚན་འདི་གི་སྐོར་ལས་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་མི་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ གྲོས་བསྟུན་དང་ དྲིས་ལན་ཚུ་ ལེགས་ཤོམ་སྦེ་ འབད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཐོབ་དོ་ཡོདཔ་ལས་བརྟེན་ སྐྱོན་ཡོན་གྱི་གནད་དོན་ ག་ཨིན་མི་འདི་ ཐད་ཀར་དུ་ཏ་གོ་ཚུགས་པའི་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་གུ་ དེ་ཁར་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་འདི་ཡང་ ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པ་ཅིན་ ཞིབ་འཚོལ་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་མི་གྲངས་འདི་ མང་སུ་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགསཔ་ཨིནམ་ལས་ ད་རེས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ ཁྱུངས་བཙན་ཞིབ་འཚོལ་དང་ གྲངས་འབྲེལ་ཞིབ་འཚོལ་གཉིས་ ཟུང་འབྲེལ་འབད་བཞག་དགོ་པའི་ དམིགས་ཡུལ་འདི་ གནད་དོན་འདི་ལས་བརྟེན་ཨིན།

ཕུར་པ་ (༢༠༡༡) གིས་ ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་འདི་གི་ཐོག་ལས་ ག་ཅི་འབད་དང་ ག་དེ་སྦེ་ཟེར་མིའི་དྲི་བའི་ལན་ཚུ་ ཐོབ་ཚུགསཔ་མ་ཚད་ བསམ་འཆར་ཚུ་ བཀག་ཆ་མེད་པར་སླབ་ནིའི་གོ་སྐབས་སྦྲོམ་ཡོད་ཟེར་བཀོད་ཡོདཔ་མ་ཚད་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་ཐོག་ལས་ཐོབ་མིའི་གནད་སྡུད་ བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོད་མི་ཚུ་ ངེས་བདེན་ཨིན་མེན་ བརྟག་དཔྱད་འབད་ནིའི་དོན་ལས་ ཁྱུངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་ཐོག་ལས་ཐོབ་པའི་གནད་སྡུད་ཚུ་དང་ ག་བསྡུར་འབད་དེ་ དབྱེ་བ་དཔྱད་བཏུབ་ཟེར་བཀོད་དོ་བཟུམ་ ཕན་ཐོགས་སྦྲོམ་ཡོདཔ་ལས་ ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་འདི་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ཡོདཔ་ཨིན།

གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་སྐབས་ ལན་ཐད་ཀར་གྱི་དྲི་ཤོག་ (Questionnaire)་བཟོ་ཡི། དེ་ཡང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ག་དེ་འབད་རང་འདུག་ག་ བལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་དོན་ལུ་ དྲི་རྣམ་(Item ༤)། རྫོང་ཁ་ལག་ལེན་དང་ ཉམས་མྱོང་གི་སྐོར་ལས་ དྲི་རྣམ་(Item ༤)། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་སྐོར་ལས་ དྲི་རྣམ་(Item ༤)། ཕ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན་ཡོན་གྱི་སྐོར་ལས་ དྲི་རྣམ་(Item ༤)། རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནིའི་དོན་ལུ་ ལམ་སྟོན་གྱི་སྐོར་ལས་ དྲི་རྣམ་(Item ༤)། ཡོངས་བསྡོམས་ དྲི་རྣམ་ (Likert's

scale, five points) མཁས་མཆོག་ ལིག་ཀྲྀ་གི་འཇལ་ཚད་ཁྲད་ཆོས་ལྔ་ལྡན་ལུ་ བཟོ་ཞིནམ་ལས་ འབྲུག་ རྒྱལ་འཛིན་བཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་འོག་ལུ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ དགུ་ནང་ལས་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། ཁྱངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་སྐབས་ལུ་ཨིནམ་ཅིན་ སྲིག་བཀོད་ཆ་ཚང་བའི་དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ལས་ སློབ་ཕྲུག་ག་ཐོབ་ཀྱི་ཐོག་ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི།

དཔེ་ཚད། Sampling (ཞིབ་འཚོལ་ནང་བཅའ་མར་གཏོགས་མི)

གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་(Quantitive method) ནང་ལུ་ སྲིག་བཀོད་ ཆ་ཚང་གི་དྲི་བ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ འབྲུག་ རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་དགུ་ནང་ལས་ སློབ་ཕྲུག་བུཚ་༥༨༧ དང་ བུམོ་༥༥༧ དེ་ལས་ ཕོ་མོ་དབྱེ་བའི་ངོ་རྟགས་ཅན་པའི་ མི་གྲངས་ ༥ བསྡོམས་ཏེ་ ཡོངས་བསྡོམས་ མི་གྲངས་ ༡༡༣༠ ལས་ བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན།

ཁྱངས་བཙན་ཐབས་ཤེས་ (Qualitative method) ནང་ལུ་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་ སྐབས་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དྲི་བ་དང་འབྲེལ་བའི་ བསམ་འཆར་བཀོད་ནི་དོན་ལས་ དྲི་བ་བཀོད་མི་དང་ འཁྲིལ་ བསམ་འཆར་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ཚུ་ བསྡུ་སྒྲིག་འབད་དེ་ བརྗོད་དོན་དང་བསྟུན་ཏེ་ ཆོན་རྟགས་ བཀལ་བཞིནམ་ལས་ དབྱེ་ཞིབ་མཐིལ་ཕྱིན་འབད་ཡི།

གནད་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད། (Data Analysis Procedures)

གྲངས་འབྲེལ་གྱི་དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་མི་ཚུ་ མཉེན་འཕྲུལ་ཨེསི་པི་ཨེསི་ཨེསི་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གྲངས་འབྲེལ་ཐབས་ཤེས་ཀྱི་གནས་སྡུད་ཚུ་ལུ་ ཨང་རྟགས་རེ་བཀོད་ཞིནམ་ལས་ དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ descriptive statistics ནང་ལས་ ཆ་ཤས་ frequencies, descriptives, crosstabs ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གནད་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ མཐིལ་ཕྱིན་སྦེ་འབད་དེ་ གྲུབ་འབྲས་སྙན་ཞུ་ཚུ་བཀོད་དེ་ཡོད། དེ་མ་ཚད་ ཁྱངས་བཙུན་གྱི་དྲི་བཀོད་ནང་བསམ་ལན་བཀོད་མི་ཡང་ ཆོན་སྒྲུག་མ་འདྲཔ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ རྟགས་བཀལ་ཐོག་ལས་རེ་རེ་བཞིན་དུ་ལྷག་སྟེ་ དབྱེ་ཞིབ་ཚུ་མཐིལ་ཕྱིནམ་འབད་འབད་དེ་ གནད་དོན་ཁག་ཆེཝ་ཡོད་མི་ཚུ་གྲོས་འཆར་སྙན་ཞུ་ནང་ཕྱུལ་ཏེ་ཡོད།

བློ་གཏད་དང་ཆ་བཞག (Reliability and Validity)

ཞིབ་འཚོལ་འདི་ གནམ་ལོ་༢༠༡༨ གྱི་དབྱིན་ཟླ་༡༠ པའི་ནང་གྲོས་འཆར་བྲིས་ཏེ་ སྤྱ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་ ཞིབ་འཚོལ་འགོ་དཔོན་ལུ་ཕུལ་ཏེ་ གྲོས་འཆར་གཉིས་པ་འདི་ འཛིགས་མེད་རྣམ་རྒྱལ་

འཕྲུལ་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ནང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་ ཞིབ་འཚོལ་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་[༡༡] ཚོགས་པའི་སྐབས་ཕུལ་ཡི། གྲོས་འཆར་གསུམ་པ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་གི་ ཞིབ་འཚོལ་མཁས་མཆོག་ཚུ་གིས་ དབྱེ་ཞིབ་མཐིལ་ཕྱིན་མཛད་དེ་ དེ་ནང་ལས་ གདམ་འཐུ་གྲུབ་སྟེ་ རིན་ཆེན་གླིང་ཚན་རིག་དང་འཕྲུལ་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ནང་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་ཡིག་ཚང་གིས་ གནམ་དགུན་ཞིབ་འཚོལ་སྒྲིང་བཏར་གནངམ་དང་འབྲེལ་ ཞིབ་འཚོལ་གྲོས་སྟོན་པ་ ཀུན་བཟང་ལྷུན་གྲུབ་དང་ མཁས་དབང་ བདེ་སྐྱིད་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་ཀྱིས་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲོས་གཞི་ཚུ་གཏན་འཁེལ་བཟོ་གནང་ཡི།

གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ བཟོ་སྟེ་ཡོད་མི་དྲི་ཤོག་འདི་ མོ་བཏབ་མ་འབད་བའི་ཏེ་མ་ ལེགས་བཤད་པ་མཉམ་རོགས་ཚུ་ལུ་ལྷག་བཅུག་སྟེ་ དག་བཅོས་འབད་ཡི། དེ་ལས་ དྲི་བ་ཚུ་སྤྲ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་སློབ་གྲྭའི་སློབ་སྦྱོང་ལོ་ངོ་[༢] པ་ གཞི་རིམ་ཆུང་བའི་སྡེ་ཚན་ཁ་སྡེ་ནང་ལུ་ མོ་བཏབ་ཀྱི་དོན་ལུ་དྲི་ཤོག་བཀང་བཅུག་སྟེ་ བསམ་ལན་དང་འབྲེལ་ འོས་འབབ་མེད་པའི་དྲི་བ་ཚུ་བཏོན་ཞིན་ན་ ལེགས་བཅོས་འབད་དགོཔ་ཐོན་མི་ཚུ་ལེགས་བཅོས་འབད་ཡི། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་གནད་སྡུད་ཡང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་[༨] གིས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ ག་ཐོབ་ཀྱི་མི་ངོམ་བཅའ་མར་གཏོགས་བཅུག་སྟེ་ བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི།

གནད་སྡུད་ཚུ་མཉེན་འཕྲུལ་ཨེས་པི་ཨེསི་ཨེས་SPSS དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ནང་ལས་ ཁྱད་ཚད་ལྡན་པའི་ཐབས་ཤེས་ Discriptive Statistic, ནང་ལས་ཆ་ཤས་ Frequencies, Discriptive, Crosstabs, ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ དབྱེ་དཔྱད་ཚུལ་མཐུན་འབད་ཡི། འདི་ནང་ལས་ཐོབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཚུ་ བཟོ་བཅོས་ཀྱི་ལྷདམ་ཞུགས་པར་ག་ཨིནམ་སྦེ་ གྲུབ་འབྲས་སྟོན་ཞུ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ཨིན།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཀུན་སྤྱོད་རྣམ་གཞག། (Research Ethics)

ཞིབ་འཚོལ་འདི་འགོ་འདྲེན་འཐབ་པའི་སྐབས་ དཀའ་ངལ་སྒྲོམ་ཅིག་ག་ནི་ཡངམ་བྱུང་རུང་ ཏེ་མ་ཞིབ་འཚོལ་ལུ་ཉམས་སྐྱོང་མེད་པའི་གནད་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ཚན་གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི་ལུ་ དཀའ་ངལ་ངོམ་གྲ་རེ་བྱུངཡི། ཨིན་རུང་ ན་ཧིང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་ ཡིག་ཚང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ ཕུན་ཚོགས་གླིང་ལུ་འབད་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་ལེགས་བཤད་པ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་གྲོས་བསྟུན་ལས་རིམ་གཅིག་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་པའི་སྐབས་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ ངབཅས་གཉིས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་དོན་ཚན་འདི་ ཞིབ་འཚོལ་ བསླབ་སྟོན་པ་ སློབ་དཔོན་ཀུན་བཟང་ལྷུན་གྲུབ་མཆོག་གིས་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་གནང་ཡི། དེ་ལས་རྒྱངམ་ཅིག་ བསླབ་སྟོན་པའི་ལམ་སྟོན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དྲི་བ་བཟོ་ཡོདཔ་ཨིན། ཞིབ་འཚོལ་

གྱི་དོན་ལུ་གནད་སྡུད་ཚུ་ཡང་ གོང་གི་དཔེ་ཚད་ལམ་སྟོན་དང་འཁྲིལ་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ ༨ ལས་རྐྱངམ་ཅིག་ བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན།

དེ་ཡང་ དངཔ་ཞིབ་འཚོལ་པ་ངབཅས་གཉིས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནངམ་འགྱོ་བའི་ཧེ་མ་ སྨྲ་རིག་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་གཙུག་ལག་ཚོགས་གཙོ་མཆོག་ལས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་བར་འགྱོ་ཆོག་པའི་ བཀའ་ཡི་གནངབ་ལེན་ཏེ་ ཡིག་ཚངབཀའ་རྒྱ་ཨང་ པི་སི་ཨི/ཨེ་དྲི་ཨེམ་ (༡༠)/༢༠༡༦-༢༠༡༧/༢༧༣༥ ཅན་མ་འཁྲིལ་ཏེ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནངསོངཡོདཔ་ཨིན། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཀུན་སྤྱོད་རྣམ་གཞག་འདི་ ཞིབ་འཚོལ་ནངལུ་མེད་ཐབས་མེདཔའི་ གཞི་རྟེན་གཙོ་བོ་ཅིག་འབདཔ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ངབཅས་གཉིས་ཀྱིས་ཡང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཚུ་ སེམས་ཁར་བཞག་ཐོག་ལས་ ལམ་ལུགས་ལས་མ་བརྒལ་བར་ གནད་སྡུད་ཚུ་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་ཚོགས་གཙོ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་སྙིག་འཛིན་ཚུ་ལས་གནངབ་ཚུ་ ལེན་ཞིནམ་ལས་རྐྱངམ་ཅིག་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། དཔེར་ན་ ཞིབ་འཚོལ་ནངབཅའམར་གཏོགས་མི་ཚུ་ལུ་ཡང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ནངལུ་བཀོད་བཞིན་དུ་ གསངབའི་ཐོག་ལས་བཞག་ནི་ཨིན་ཟེར་བཤད་དེ་བྱིན་ དེ་ལས་ བཅའམར་གཏོགས་དང་ མ་གཏོགས་ཀྱི་རངདབངབྱིན་ཞིནམ་ལས་ རངསོའི་དངའདོད་ཡོད་མི་ཚུ་ལས་རྐྱངམ་ཅིག་གནད་སྡུད་བསྡུ་འབད་ཡི།

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས། (Research Finding)

ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་གནད་སྡུད་ཡང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ ༨ ལས་ སློབ་ཕྲུག་བུཚ་ ༥༦༧ དང་ བུམོ་ ༥༥༧ དེ་ལས་ ཕོ་མོ་དབྱེ་བའི་ངོ་རྟགས་ཆདཔའི་མི་གྲངས་ ༥ བསྡོམས་ཏེ་ ཡོངས་བསྡོམས་མི་གྲངས་ ༡༡༣༠ ལས་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོདཔ་ཨིན། ཁ་གསལ་གྱི་དོན་ལུ་ འོག་ལུ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་པར་རིས་དངཔ་ནངལུ་གཟིགས་གནང་།

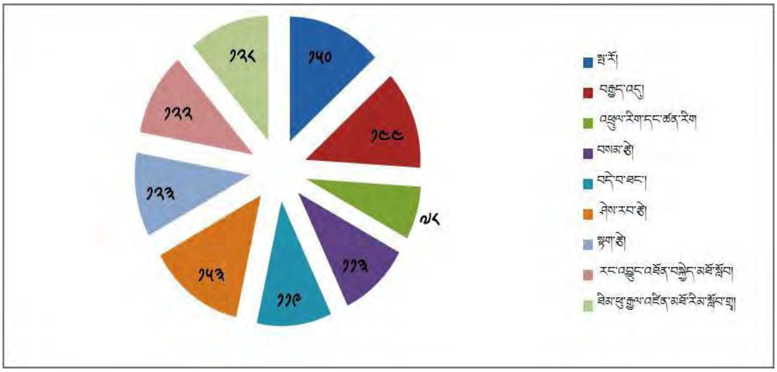

༡.༡ པར་རིས་དང་པ། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ལས་ བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་གྲངས་ཁའི་སྡོར་ཁྲམ།

གནད་སྡུད་འདི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཡོན་སྦྱངམི་ཚུ་ལས་མེན་པར་ སྤྱིར་བཏང་གི་སློབ་སྦྱོང་པ་ ལོ་རྫོང་པ་ལས་ བཞི་པ་ཚུན་གྱི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལས་ ག་ཐོབ་འབད་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། འདི་ནང་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཡོངས་བསྡོམས་ ༡༡༣༠ གི་བཅའ་མར་གཏོགས་ས་ལས་བརྒྱ་ཆ་ ༥༡.༣% ཕར་ཕྱོགསཔ་དང་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༩.༤% སྦ་ལོངཔ། བརྒྱ་ཆ་ ༡༣% ལྷོ་མཚམས་དང་ བརྒྱ་ཆ་ ༩% བྱམ་ཐངཔ། དེ་ལས་ སྤྱིར་བཏང་གི་ ཁ་སྐད་ལག་ལེན་འཐབ་མི་བརྒྱ་ཆ ༡༤.༤% ཚུ་གིས་ བཅའ་མར་གཏོགས་ཡོདཔ་སྦེ་ གནད་སྡུད་འདི་ནང་ལས་ གསལ་སྟོན་བྱུང་ཡི། ཁ་གསལ་གྱི་དོན་ལུ་ འོག་ལུ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་བཅད་ཐིག་དངལ་ནང་ལུ་གཟིགས་གནང་། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ དྲི་བའི་ལན་ལག་ལྡེ་ལག་ལེན་འཐབ་ཡོདཔ་ད་ ལན་ལག་རེ་རེ་གི་འོག་ལུ་ཡང་ ནང་གསེས་ཀྱི་དོན་ཚན་བརྒྱད་འབད་ དྲི་བ་ཡོངས་བསྡོམས་ ༩༠ ལག་ལེན་འཐབ་ཅི། ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ་ཡང་ ཐབས་ཤེས་སྤེལ་མ་འབདཕྱ་ལས་ སྒྲིག་བཀོད་ཆ་ཚངབའི་དྲི་བ་དང་ བསམ་འཆར་བཀོད་ནི་དོན་ལུ་ སྒྲིག་བཀོད་ཆ་ཚང་མེད་པའི་ དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་ཅི།

༡.༣ བཅད་ཐིག་དངས་།

ཁ་སྐད་མ་འདྲཝ་སོ་སོ་གི་བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་ཐོ།

ཁ་སྐད།	གྲངས་ཁ།	བརྒྱ་ཆ།
རྫོང་ཁ།/སྔ་ལོང་།	༣༢༠	
ཤར་ཕྱོགསཔ།	༩༦༥	༣༩.༨
ལྷོ་མཚམས།	༡༩༦	༩༡.༣
བུམ་ཐངཔ	༩༥	༡༣.༠
གཞན	༡༨༠	༩.༠
བསྡོམས	༡༡༣༦	༡༦.༨
ཆད་བརྟགས	༩	༡༠༠.༠
ཡོངས་བསྡོམས།	༡༡༣༠	

གནད་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད། (Data Analysis)

འོག་ལས་མར་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་སྐྱན་ཞུ་ ཡན་ལག་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙན་གཉིས་ཀྱི་ གནད་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་ གཅིག་ཁར་ག་བསྡུར་འབད་དེ་བཀོད་ཡོདཔ་ཨིན།

༡) སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར།

མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་ཡོད་མེད་ལྟ་ནིའི་དོན་ལུ་ དྲི་བཀོད་ཆ་ཚང་གི་དྲི་བ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་མི་གྲངས་༡༡༣༠ ལས་གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་དེ་བལྟཝ་ད་སྤྲོ་བ་གནམ་མེད་ས་མེད་ཡོད་མི་ བརྒྱ་ཆ་༡༩.༦ དང་ སྤྲོ་བ་ཡོད་མི་བརྒྱ་ཆ་༣༣.༣ གཉིས་བསྡོམས་ད་བརྒྱ་ཆ་༩༦.༢ ཀྱི་སྤྲོ་བ་ཡོདཔ་ཐོན་རུང་ བརྒྱ་ཆ་ལས་༡༠.༢ ཀྱི་སྤྲོ་བ་མ་པ་ལས་མེད་མི་དང་ བརྒྱ་ཆ་ལས་༡༧.༩ གི་སྤྲོ་བ་མེདཔ་སྦེ་བཀོད་མི་གཉིས་བསྡོམས་ད་ བརྒྱ་ཆ་༣༢.༣ ཀྱི་སྤྲོ་བ་མེདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག དེ་བཟུམ་སྦེ་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༥.༡ གི་ སྤྲོ་བ་ཡོད་དང་མེད་ ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེས་པར་སྟོད་མི་ཡང་འདུག པར་ཁྲམ་གཉིས་པའི་ ཐིག་ཁྲམ་གྱི་གནད་སྡུད་སྐྱན་ཞུ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་མི་འདི་ བརྒྱ་ཆ་ལས་༩༦.༢ འདུག ཡན་ལག་གི་དྲི་བའི་ནང་གསེས་ དྲི་བ་དངཔ་ རྫོང་ཁ་འདི་ རང་གི་ཁ་སྐད་དོམ་མེན་རུང་ འདི་ལུ་སྤྲོ་བ་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་བསྐྱེད་ཚུགས་པས་ག? ཟེར་བའི་ དྲི་བའི་ལན་ལུ་བརྒྱ་ཆ་ ༡༡.༥

རྒྱངམ་ཅིག་གིས་ངོས་ལེན་མེདཔ་དང་ བརྒྱ་ཆ་ ༡༥.༢ ཀྱི་ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེསཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག ཨིན་རུང་ བརྒྱ་ཆ་ ༧༣.༣ གྱི་ སློབ་ཡོདཔ་འི་ངོས་ལེན་འབད་དེ་འདུག དེ་བཟུམ་སྦེ་ དྲི་བ་བཞི་པ་ རྫོང་ཁ་འདི་ ཁ་ལས་སླབ་ཚུགསཔ་ཅིག་ཡོདཔ་ཅིན་ དེ་གི་བཏུབ་ཟེར་མནོཕ་མས་ག? ཟེར་བའི་དྲི་བ་ལུ་ ངོས་ལེན་མེད་མི་བརྒྱ་༤༣.༨ དང་ ངོས་ལེན་ཡོད་མི་བརྒྱ་ཆ་༢༠.༨ དང་ དེ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་༡༥.༡ གི་ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེསཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག གོང་གི་དྲི་བ་གཉིས་ཀྱི་ལན་ལུ་ གནད་སྡུད་ཞིབ་འཇུག་འབད་དེ་ལྟཕ་ད་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་མེདཔ་མེན་པར་ སྤྲོ་བ་ལེན་ཏེ་ ལྷབ་དོ་ཡོདཔ་ཨིནམ་སྦེ་ཧ་གོཕ་མ་ཚད་ རྫོང་ཁ་འདི་ཁ་སླབ་རྐྱངམ་ཅིག་གི་བཏུབ་སྦེ་མེན་པར་ གཞན་ཡང་ འབྲི་ལྷག་གི་ཡོན་ཏན་ཚུ་ཡངལེགས་ཤོམ་སྦེ་ ཤེས་དགོ་ཟེར་བའི་ངོས་ལེན་འབད་དེ་འདུག

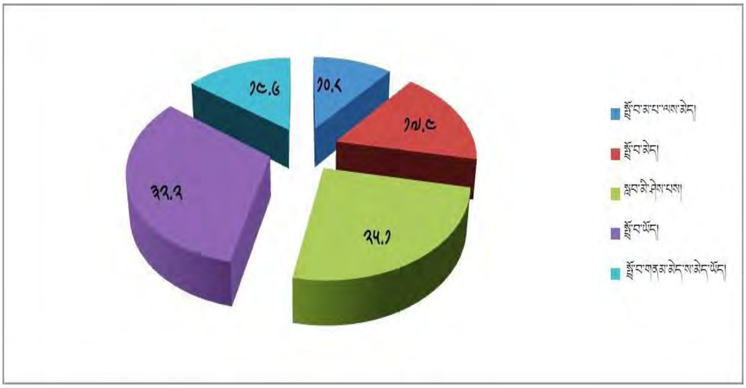

༡.༢) པར་རིས་གཉིས་པ། རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་མེད་ཀྱི་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༢ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དང་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཉམས་མྱོང་གི་སྐོར།

མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ དུས་རྒྱུན་དུ་རྫོང་ཁ་ག་དེ་སྦེ་རང་ལག་ལེན་འཐབ་དོ་ཡོདཔ་ཨིན་ན་ དྲི་བཀོད་འབད་དེ་གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་བའི་སྐབས་ སྤྱིར་བཏང་གི་བརྒྱ་ཆ་ལས་རྫོང་ཁ་ མ་པ་ལས་ལག་ལེན་མ་འཐབ་མི་འདི་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༩.༤ དང་ ཨ་རྟག་ར་ལག་ལེན་འཐབ་མི་འདི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༡.༧ འདུག དེ་ལས་ ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེས་པར་སྟོད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༣.༥ ཡོདཔ་སྦེ་མངོན་གསལ་བྱུང་ཡི། རྫོང་ཁ་དུས་རྒྱུན་ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ མ་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཁྱད་པར་བརྒྱ་ཆ་ ༤.༨ ལས་མེད་ནི་འདི་གིས་ གོང་གི་པར་རིས་དངཔའི་ཐིག་ཁྲམ་ནང་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་ཟེར་ བརྒྱ་ཆ་ ༧༣.༣ གྱི་བཀོད་མི་འདི་ བདེན་པའི་ཆ་དུམ་གྲ་ཅིག་མ་གཏོགས་ ཁྱད་པར་སྦོམ་ཅིག་ག་ནི་ཡངམེན་འདུག ཨིན་རུང་ སྔ་ཚན་ཁ་པའི་ ཡན་ལག་གྱི་དྲི་བ་དངཔ་ རྫོང་ཁ་དངཨིངསྐད་གཉིས་ཆ་ར་སླ་བསྲེས་རྐྱབ་སྟེ་

འདྲ་མཉམ་སྦྲེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ཡོད་ག? ཟེར་བའི་དྲི་བ་ལུ་ ངོས་ལེན་འབད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༦༣.༢ དང་ ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེས་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༣.༨ དེ་ལས་ མ་པ་ལས་ངོས་མེད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༥.༨ འདུག གནད་སྡུད་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ ཁ་སྐད་འདི་མངང་ཆེ་བ་ རྫོང་ཁ་དང་ཨིང་སྐད་གཉིས་ཆ་རང་ ལག་ལེན་འཐབ་དོ་ཡོདཔ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ རྫོང་ཁ་འདི་ནམ་ལག་ལེན་འཐབ་སྨོ? ཟེར་བའི་དྲི་བ་བཀོདཔ་ད་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༥༦.༣ གྱི་རྫོང་ཁ་འདི་ ཁ་སླབ་ཀྱི་སྐབས་ལུ་མ་གཏོགས་ གཞན་ཚུ་ག་ར་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཐོག་ལས་འབདཔ་ཨིན་ཟེར་བཀོད་ནུག དེ་མ་ཚད་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༢༧.༢ ཀྱི་ཨིང་སྐད་འདི་མ་གཏོགས་ རྫོང་ཁ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་མེད་ཟེར་བཀོད་ནུག

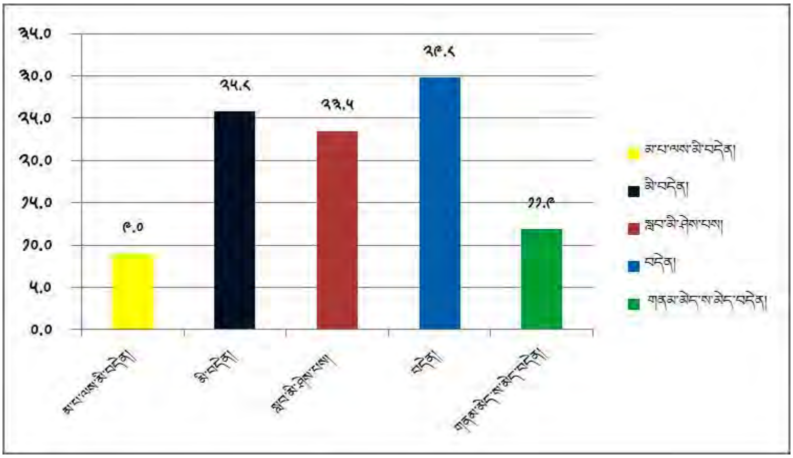

༡.༣) པར་རིས་གསུམ་པ། རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་དང་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཉམས་མྱོང་གི་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༣ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ལག་ལེན་གྱི་སྐོར།

མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ སྲིད་བྱུས་ལག་ལེན་སྒྲིང་སྒྲིང་བཟོ་དགོཔ་དང་ བརྩམས་དགོཔ་འབད་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༧༢.༢ ཀྱི་ངོས་ལེན་འབད་དེ་འདུག ཨིན་རུང་ བརྒྱ་ཆ་༡༠.༡ གི་འདི་ལུ་ངོས་ལེན་མེད་པའི་ཁར་ བརྒྱ་ཆ་ ༡༧.༥ གི་ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་ཤེསཔ་འབད་འདུག རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་འདི་ ཨིང་སྐད་དང་འདྲ་མཉམ་སྦྲེ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་པའི་སྲིད་བྱུས་ བརྩམས་དགོཔ་འདུག་ག? ཟེར་བའི་དྲི་བ་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༧༧.༡ གི་གནམ་མེད་ས་མེད་འདུག་ཟེར་བཀོད་ཡོདཔ་ད་ བརྒྱ་ཆ་ ༡༢.༧ གྱི་ ག་ནི་ཡང་སླབ་མ་

ཞིསཔ་འདུག་ དེ་བཟུམ་སྦེ་ འདི་ལུ་སྲིད་བྱུས་ལག་ལེན་དང་བརྩམས་དགོཔ་མེད་མི་འདི་ བརྒྱ་ཆ་ ༡༠.༡ རང་ཨིན་པས། རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྦྱོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ལངམ་སྦེ་ བཞག་དགོཔ་འདུག་ག? ཟེར་དྲི་བཀོད་འབདཔ་ད་ འདི་ལུ་ བདེན་པ་ཡོད་པའི་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༧༠.༣ དེ་ལས་ གཞི་ཡང་སླབ་མ་ཤེསཔ་འབད་སྟོད་མི་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༠.༥ དེ་བཟུམ་སྦེ་རང་བརྒྱ་ ༨.༣ གྱི་བདེན་པའི་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་མ་ཚུགས་པས། འདི་འབདཝ་ལས་ བདེན་པའི་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་མི་མངམ་ཐོནམ་ལས་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ལེགས་ཤོམ་བརྩམས་ཏེ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་འབད་ ཞེས་རྟོགས་བྱུང་ཡི།

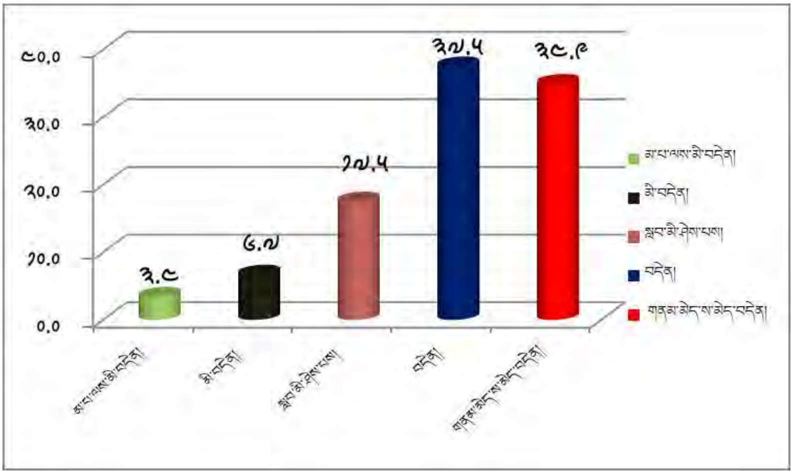

༡.༩) པར་རིས་བཞི་པ། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ལག་ལེན་གྱི་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༩ རྩ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན།

དརེས་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་བསྒང་ཡོད་མི་ རྩ་གཞུང་ཚུ་ལུ་མ་བཏུབ་པའི་སྐྱོན་ ག་ཅི་འདུག་ག་ཏ་གོ་ནི་དོན་ལུ་ གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་དེ་བལྟཝ་ད་ མ་བཏུབ་པའི་སྐྱོན་ཐད་རི་བ་རི་ཡོདཔ་འབད་བཀོད་མི་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༦༢.༥ དང་ གཞི་ཡང་སླབ་མ་ཤེས་པར་སྟོད་མི་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༡.༢ དེ་ལས་ སྐྱོན་མིན་འདུག་ཟེར་བཀོད་མི་ བརྒྱ་ཆ་༡༣༨.༢ འདུག དེ་བཟུམ་མའི་ སྐྱོན་ཡོདཔ་སྦེ་ བཀོད་མི་འདི་ གཙོ་བོ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ལ་ལུ་ཅིག་ནང་ རྫོང་ཁ་འདི་ རྩ་བའི་ཆོས་ཚན་འབད་བཙུགས་ཏེ་མེད་ནི་འདི་གིས་དང་ རྩ་གཞུང་གཅིག་མཚུངས་མེད་ནི་འདི་གི་ཨིན་པས།

སྐན་ཞུ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ དརེས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་མ་ལེན་མི་འདི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ལྷབ་སྦྱོང་ཡོད་པའི་ རྫོང་ཁའི་རྩ་གཞུང་འདི་སྙིང་སྙིང་ཅིག་ གཞི་བཙུགས་འབད་དེ་མེདཔ་མ་ཚད་ཡོད་མི་འདི་ཡང་ གཅིག་མཚུངས་མེདཔ་འབད་ཏ་གོ་ཡི། དེ་འབདཕ་ལས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ལ་ལུ་ཅིག་ནང་ རྫོང་ཁ་འདི་ལྷབ་སྦྱོང་མེདཔ་ལས་ རྫོང་ཁ་འདི་ལུ་སྤྲོ་བ་ལེན་སའི་ཡུལ་ཅིག་མེདཔ་ཨིན་པས། མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་ལེན་དགོ་པ་ཅིན་ དལྟོ་ཡོད་པའི་རྩ་གཞུང་ཚུ་ ལེགས་སྒྱུར་འབད་དེ་དུས་རྒྱུན་མི་ཆེ་གནས་སྟངས་ལུ་ཕན་ཐོག་ཡོད་པའི་རྩ་གཞུང་ཚུ་ལེགས་སྒྱུར་འབད་དེ་ གསརཔ་བཙུགས་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག རྫོང་ཁ་འདི་ དལྟོའི་གནས་ཚད་ལས་ཡར་དྲག་གཏང་དགོ་པ་ཅིན་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་སྦྱོང་ཚན་ཚུ་ནང་ཡོད་མི་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལུ་སློབ་སྟོན་འབད་དགོཔ་དང་ བཟོ་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག གཞན་ཡང་ གནད་སྡུད་སྐན་ཞུ་དང་འཁྲིལཕ་ད་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁའི་སློབ་སྟོན་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དེབ་ཚུ་མངམ་འབད་མཁོ་སྒྲུབ་འབད་དགོཔ་སྦེ་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་༧༧.༣ ཀྱི་བདེན་པ་ཡོད་པའི་ངོས་ལེན་འབད་དེ་འདུག

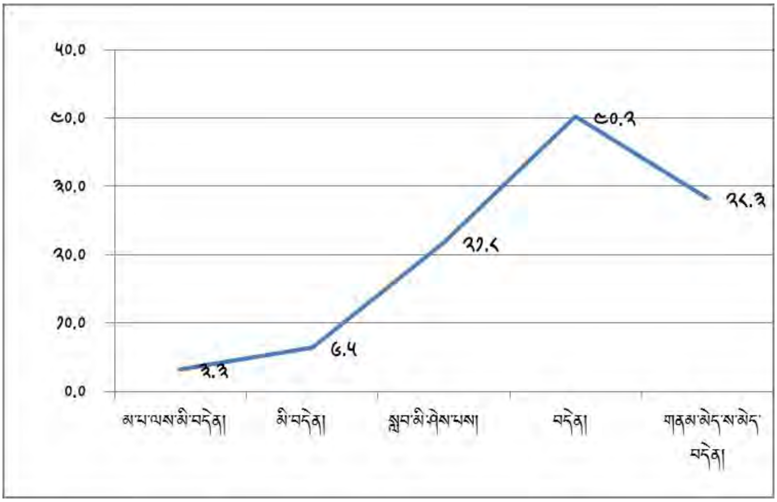

༡.༥) པར་རིས་ལྔ་པ། རྩ་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱོན་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༥ གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་ རྫོང་ཁའི་སློབ་རིག་ཐུན་རྐྱེན་དགོ་པའི་སྐོར།

འོག་ལུ་པར་རིས་ ༦ པའི་སྐན་ཞུ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་སློབ་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་ སློབ་སྟོན་མཁོ་ཆས་ཚུ་ གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་ལས་ ཐོབ་ཆོག་ཆོག་བཟོ་དགོཔ་འབད་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ

༡༩༨༡.༢ ཀྱི་བཀོད་དེ་འདུག དེ་འབདཔ་ལས་ དཔྱད་ཞིབ་འབད་ཐངས་ནང་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་མ་ཚུགས་མི་འདི་ གོང་གི་གནད་དོན་ཚུ་ ཚད་མི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ཨིནམ་སྦེ་བཀོད་ནུག འདི་འབདཔ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་དང་ ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁའི་ཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་བཙུགས་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན།

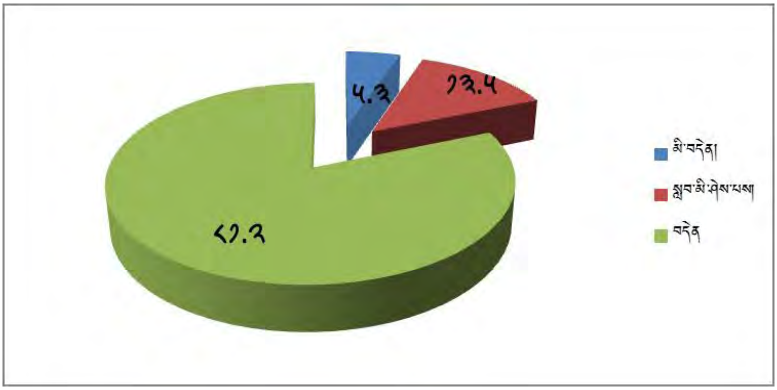

༡.༥) པར་རིས་དྲུག་པ། གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་ རྫོང་ཁའི་སློབ་རིག་ཐུན་རྐྱེན་
བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༥ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ལམ་སྟོན།

ད་རེས་ངབཅས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་ དེ་སྦེ་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོ་པའི་དམིགས་ཡུལ་ངོ་མ་རང་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ག་དེ་སྦེ་རང་ལེན་སྟོད་ནུག་ག་དེ་གི་གནས་སྟངས་ཚུ་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་ ཧ་གོ་ནི་དོན་ལུ་དང་ ལྷག་པར་དུ་ ན་གཞོན་ཚུ་གིས་དགོས་མཁོ་བསྟུན་ སྤྲོ་བ་སྐྱེད་བཙུག་ནི་དོན་ལུ་ཐབས་ལམ་འཚོལ་ནི་དོན་ལུ་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཅི། དམིགས་ཡུལ་དང་རྟགས་མཐུནམ་སྦེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ལས་རིམ་ཚུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་འདུག་ག? ཟེར་དྲི་བཀོད་འབདབའི་ལན་ལུ་ ལམ་སྟོན་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་སློབ་ཕྲུག་"༨༣.༩ གི་ངོས་ལེན་འབད་དེ་འདུག

དེ་འབདཔ་ལས་ དཔྱད་ཞིབ་གནས་སྟངས་ནང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་སྤྲོ་བ་མ་ལེན་མི་འདི་ སེམས་ཤུགས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ཚུ་མེདཔ་ལས་བརྟེན་ཏེ་ཨིནམ་སྦེ་ མངོན་རྟགས་འབད་ཚུགས་ཅི། སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ཡང་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་དགོ་པའི་དགོས་པ། འདི་ལུ་བརྟེན་ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས། ནངཔའི་ཆོས་དང་འབྲེལ་

བ་ཡོད་ལུགས། མི་སྡེ་གཅིག་མཚུངས་བཞག་ནི་ལུ་ཕན་པ། མི་སྡེ་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་ བདག་འཛིན་མ་འབད་བ་བཞག་པ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་ལུགས་ཀྱི་ གོ་བརྡ་ཚུ་སྤྲོད་དགོ་པའི་སྐོར་ལས་གྲངས་འབྲེལ་གནད་སྡུད་དང་ ཁུངས་བཙན་གཉིས་ཆ་རའི་ནང་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་འདའདུག གནད་སྡུད་ཀྱི་དྲི་བ་ རྫོང་ཁ་ལུ་བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་ཐངས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ཚུ་སྤྲོད་དགོཔ་འདུག་ག? ཟེར་བའི་ལན་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་བརྒྱ་ཆ་ ༤༥ གི་ རྫོང་ཁ་འདི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཁ་སྐད་འབདཔ་ལས་ གནམ་མེད་ས་མེད་ཁག་ཆེཝ་ལས་ དེ་བཟུམ་མའི་གོ་བརྡའི་ལས་རིམ་ཚུ་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག

༡.༧) པར་རིས་བདུན་པ། རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༧ རྫོང་ཁ་ལུ་ བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་ཐངས་ཀྱི་ ལམ་སྟོན་ཚུ་སྤྲོད་དགོ་པའི་སྐོར།

འོག་ལུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ པར་རིས་བརྒྱད་པ་ནང་ ནེ་སྦེ་ ངོས་ལེན་འབད་ཐངས་ལུ་བལྟ་བ་ཅིན་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་སྤྲོ་བ་མེདཔ་མེན་པར་ ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་དང་ ངོས་ལེན་མཛད་མི་མེདཔ་ སྤྲོ་བ་ཞན་ཏེ་སེམས་ཤུགས་སྤྲོད་མི་མེདཔ་འི་གནད་ལས་ བློ་ཕམ་བྱུང་སྟེ་སྤྲོ་བ་མི་བསྐྱེད་དོ་ཡོདཔ་ཨིནམ་སྦེ་ གྲུབ་འབྲས་འདི་ནང་ལས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡི།

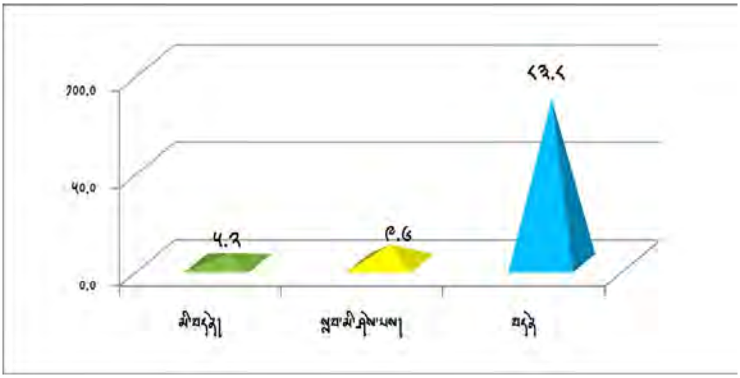

པར་རིས་བརྒྱད་པ། རྫོང་ཁ་ལུ་ བརྩི་མཐོང་བསྐྱེད་ཐངས་ཀྱི་ ལམ་སྟོན་ཚུ་སྦྱོང་དགོ་པའི་
བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༨ རྫོང་ཁ་འདི་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ ཕན་ཐོགས་ག་དེ་སྦེ་ཡོདཔ་ཨིན་ན་ ཏ་གོ་བཅུག་དགོཔ་འདུག

པར་རིས་དགུ་པའི་ གནད་སྡུད་སྟོན་ཨུ་དང་འབྲེལཝ་ད་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁ་འདི་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ ཕན་ཐོག་ཡོད་པའི་སྐོར་ལས་གོ་བརྡ་སྤྲོད་དགོཔ་འབད་ ངོས་ལེན་འབད་མི་སློབ་ཕྲུགབརྒྱ་ཆ་ ༨༧ དེ་ཅིག་འདུག སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ དེ་སྦེ་ ངོས་ལེན་ལེགས་ཤོམ་སྦེ་འབད་ཐངས་ལུ་བལྟ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་སྦྱོ་བ་མེདཔ་མེན་པར་ སྲིད་བྱུས་ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ སློབ་གྲྭའི་སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་ སེམས་ཤུགས་ལེགས་ཤོམ་སྦྲོད་དགོཔ་སྦེ་ཨིན་པས།

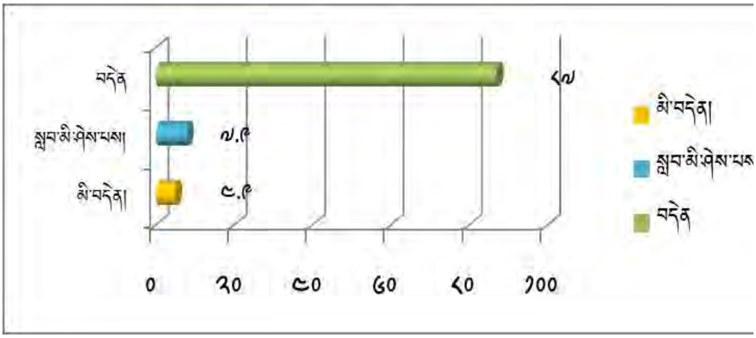

པར་རིས་དགུ་པ། རྫོང་ཁ་འདི་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ ཕན་ཐོགས་ག་དེ་སྦེ་
ཡོདཔ་ཨིན་ན་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

༩ རྫོང་ཁ་འདི་བདག་འཛིན་མ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་གོ་བརྡ་ཚུ་སྤྲོད་དགོཔ་འདུག

རྫོང་ཁ་འདི་བདག་འཛིན་མ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་ གོ་བརྡའི་ལས་རིམ་ཚུ་སྤྲོད་དགོཔ་འདུག་ག? ཟེར་བའི་ལན་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ཡིད་ཆེ་ཡོད་པའི་ངོས་ལེན་ བརྒྱ་ཆ་༨༧.༦ གྱི་འབད་དེ་འདུག དེ་ལུ་ བལྟ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་བཅུག་དགོ་པ་ཅིན་ གཙོ་བོ་རང་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ མི་མང་གོ་བརྡའི་ལས་རིམ་ཚུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་དང་ གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཚུ་ མ་ལངམ་ལངམ་སྦེ་བཟོ་དགོཔ་སྦེ་ སྒྲིག་བཀོད་ཆ་ཚང་མེད་པའི་དྲི་ལན་ནང་བསམ་འཆར་ཚུ་བཀོད་དེ་འདུག

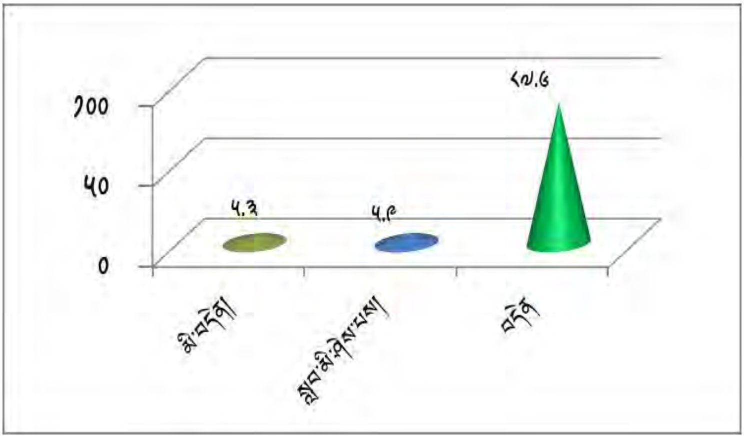

པར་རིས་བཅུ་པ། རྫོང་ཁ་འདི་བདག་འཛིན་མ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་ལུ་ཉེན་ཁ་ཡོད་མེད་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་སྐོར།

གྲོས་བཤད། (Discussions)

༡) འབྲུག་གི་མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་ སྤྲོ་བ་ག་དེ་སྦེ་འདུག་ག་ བལྟ་ནི་དོན་ལུ་གནད་སྡུད་བསྡུ་ལེན་ འབད་དེ་ལྟ་བའི་སྐབས་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གནད་སྡུད་སྟན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ ངབཅས་འབྲུག་མི་ཚུ་སེམས་དགའ་དགོཔ་དང་ རྗེས་སུ་ཡིད་རངས་བསྐྱེད་དགོ་པའི་ གནས་སྟངས་ཅིག་ལུ་ལྷོད་དེ་

འདུག དེ་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་མེད་ བརྟག་ཞིབ་འབད་བལྟཝ་ད་ བརྒྱ་ཆ་ལས་ བརྒྱ་ཆ་ ༣༢.༢ སྤྲོ་བ་ཡོད་མི་དང་ བརྒྱ་ཆ་ ༡༩.༤ གི་གནམ་མེད་ས་མེད་སྤྲོ་བ་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་ནུག འདི་གཉིས་བརྒྱ་ཆ་བསྡོམས་ད་ བརྒྱ་ཆ་ ༩༤.༥ ཀྱི་ དང་འདོད་སྤྲོམ་ཡོདཔ་སྦེ་ངོས་ལེན་འབད་ནུག གནད་སྡུད་འདི་མཐིལ་ཕྱིན་འབད་བརྟག་ཞིབ་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ་གཉིས་ཆར་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ གྲངས་འབྲེལ་དང་ཁུངས་བཙུན་གཉིས་ཀྱི་གནད་སྡུད་ ག་བསྡུར་འབད་དེ་དབྱེ་ཞིབ་འབད་བལྟཝ་ད་ གཉིས་ཆར་ལས་གྲུབ་འབྲས་རྟགས་མཐུནམ་སྦེ་ཐོན་ཡོདཔ་ཨིན།

༢) ཁུངས་བཙུན་གྱི་གནད་སྡུད་ནང་ལས་ སློབ་ཕྲུག་ཁོང་རའི་བསམ་འཆར་ཚུ་ ཡིག་ཐོག་གྲུ་བཀོད་བཙུགཔ་ད་ ཁོང་ཚུ་རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་དྲངས་འདོད་མེདཔ་མེན་པར་ མ་འོངས་གཡོག་གི་མདུན་ལམ་ཚུ་ལེགས་ཤོམ་མེད་མི་ལུ་བརྟེན་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཆེནམ་ཅིག་མི་འོངཔས་ཟེར་ཨིནམ་ད་ རྫོང་ཁ་ལུ་བརྟེན་གཡོག་གི་མདུན་ལམ་ཚུ་ལེགས་ཤོམ་ཡོདཔ་ཅིན་ ད་ལྟོའི་གནས་ཚད་ལས་ལྷག་སྟེ་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་བྱིན་ཚུགསཔ་ཟེར་བཀོད་ནུག གནད་སྡུད་ཨང་གྲངས་ ༣༠༥ ཀྱིས་ ཡིག་ཐོག་ནང་བཀོད་མི་ནང་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཨིང་སྐད་ལྷབ་མི་ཚུ་དང་ ཅོག་འཐདཔ་འབད་འབྱིན་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིནམ་ད་ གནད་སྡུད་ཨང་གྲངས་ ༣༣༠ ཀྱི་འབད་རུང་ རྫོང་ཁའི་མཐོ་རིམ་ཤེས་ཚད་མཇུག་བསྡུ་རུང་ ཨིང་སྐད་དང་འདྲ་མཉམ་སྦེ་ ལཱ་གཡོག་ཚུ་མེད་མི་ལུ་བརྟེན་ རྫོང་ཁ་འདི་ལུ་རང་བཞིན་གྱིས་སྤྲོ་བ་ཉམས་འགྱོ་དོ་ཡོདཔ་ཨིནམ་སྦེ་བཀོད་ནུག

༣) སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་དགོ་པ་ཅིན་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་རྫོང་ཁའི་སྦྱོང་ཚན་ ༡ རྐྱངམ་ཅིག་མེན་པར་ སློབ་དུས་ག་རའི་ནང་ལུ་ སྦྱོང་ཚན་རེ་རེ་བཙུགས་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག དེ་མ་ཚད་ རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་ཡར་དྲག་གཏང་ཐབས་ལུ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་དང་བསྟུན་པའི་ རྫོང་ཁའི་དཔེ་དེབ་ཚུ་མཁོ་སྒྲུབ་འབད་དེ་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་དཔེ་མཛོད་ཚུ་ནང་ལངམ་སྦེ་ བཞག་དགོ་པའི་བསམ་འཆར་ཚུ་ཡང་བཀོད་དེ་འདུག

༤) སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་བསམ་འཆར་བྱིན་མི་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་ལུ་སྤྲོ་བ་བསྐྱེད་བཙུག་ནིའི་དོན་ལུ་ རྫོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བའི་གོ་བརྡའི་ལས་རིམ་ཚུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིནམ་ད་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་ རྫོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་རིམ་ དཔེར་ན་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་གིས་བར་ན་རྩོད་བསྡུར་གྱི་ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི། བློ་ཟེ་དང་རྩང་མོའི་ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི། སླབ་

ཤེས་ཅན་ཤེས་ཀྱི་ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི། འབྲི་རྩོམ་འགྲན་བསྡུར་གྱི་ལས་རིམ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི་ ལ་སོགས་པའི་ལས་རིམ་ཚུ་བཙུགས་ཚུགས་པ་ཅིན་ སློབ་གྲྭ་ཁག་གིས་དོན་ལུ་ དཔེ་ སྟོན་བཏུབ་པའི་ཁར་ ལག་ལེན་ཡང་དངོས་སུ་འབད་འཐབ་ནི་འདི་གི་ རྫོང་ཁའི་ལག་ལེན་ཡར་རྒྱས་བཏང་ནི་ ཕན་ཐོག་འབྱུང་ནི་མས་ཟེར་བཀོད་ནུག

༦) དེ་མ་ཚད་ ཞིབ་འཚོལ་གནད་སྨུད་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་འདི་མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་ རྩ་བའི་ཆོས་ཚན་འབད་བཙུགས་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཨིནམ་ད་ རྒྱལ་གཞུང་འཞི་གཡོག་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱུགས་དང་ གཞན་ཡང་ འབྲེལ་ཡོད་ལཱ་གཡོག་ཚུ་ནང་འཛུལ་བཞུགས་འབད་བའི་སྐབས་ ཨིང་སྐད་བཟུམ་སྦེ་རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་ཅིག་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག དེ་ལས་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཚུ་ཐོག་ཆགས་མེདཔ་སྦེ་གནང་ནི་དང་ མི་སྡེའི་ནང་ལུ་གཞུང་གི་ཁ་ཐུག་ལས་ཡིད་ཆེ་དང་ ངོས་ལེན་ལེགས་ཤོམ་གནང་དགོ་པའི་ བསམ་འཆར་ཚུ་ཡང་འཁོད་དེ་འདུག

༧) རྫོང་ཁ་འདི་ དཔྱ་ཧྲོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལས་ལྷག་སྟེ་ཡར་རྒྱས་འགྱོ་དགོ་པ་ཅིན་ ཁག་ཆེ་ཤོས་ཅིག་ རྫོང་ཁ་ལུ་བརྟེན་པའི་ཕན་གནོད་ཚུ་ མི་མང་ལུ་གོ་བརྡའི་གསལ་བཤད་ཚུ་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་གནང་དགོ་པའི་ བསམ་འཆར་ཚུ་བཤད་དེ་འདུག

༨) མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ནང་འཛུལ་བཞུགས་འབད་བའི་སྐབས་ རྫོང་ཁ་འདི་ རྩ་བའི་ཆོས་ཚན་འབད་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ ཐྲི་བཀོད་དམ་དམ་འབད་དེ་ གདམ་འཐུ་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ བསམ་འཆར་བཀོད་མི་ནང་ དཔྱོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ནང་འབད་བ་ཅིན་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ནང་འཛུལ་བཞུགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ གདམ་འཐུ་འབད་ཐངས་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་ཡིག་ཚང་ལས་ བརྒྱུད་འཕྲིན་གཏང་ཐོག་ལས་བཙག་འཐུ་འབད་མི་འདི་ སེམས་དང་མ་ལྡནམ་འབད་འདུག དེ་འབདཝ་ལས་ སྦྱུས་ཚད་དང་ལྡན་པའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་བཏོན་དགོ་པ་ཅིན་ བཙག་འཐུ་འབད་བའི་བསྒང་ལས་རང་ དམ་དམ་འབད་དགོཔ་འདུག་ཟེར་བཀོད་ནུག

གྲོས་འཆར། (Recommendations)

དང་པ། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁའི་དཔེ་དེབ་ཚུ་ལངམ་སྦེ་མཁོ་སྒྲུབ་འབད་ནི་དང་ ཐུན་རྐྱེན་ཚུ་གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ནང་ལས་ ཐོབ་ཆོག་ཚ་འབད་བཟོ་གནང་དགོཔ། མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ བསམ་

ལན་བཀོད་མི་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་ སློབ་སྦྱོང་དང་འབྲེལ་བའི་རྫོང་ཁའི་དཔེ་དེབ་ཚུ་ལངམ་སྦེ་འཐོབ་ནི་ལུ་ ལ་ཁག་གཏངདོ་ཡོདཔ་ལས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནངཕར་ དཔེ་དེབ་ཚུ་ལངམ་སྦེ་མཁོ་སྒྲུབ་འབད་ནི་དང་ ཐུན་རྐྱེན་ཚུ་གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་ཚུ་ལས་འཐོབ་ཚོག་ཚེ་ བཟོ་དགོ་པའི་བསམ་འཆར་ སློབ་ཕྲུག་ཡོངས་བསྡོམས་༤༠༧ ལས་༡༩༡ གིས་བཀོད་དེ་འདུག

གཉིས་པ། རྫོང་ཁའི་སྦྱོང་ཚན་འདི་ སློབ་དུས་ག་རའི་ནང་ལུ་ རེ་རེ་བཙུགས་དགོ་པའི་དྲན་བསྐུལ། དེ་ཡང་གྲུབ་འབྲས་བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཐབས་ཤེས་སྤྲེལ་མ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ཁུངས་བཙན་ཐབས་ལམ་གྱི་སྐབས་ལུ་དྲི་བཀོད་མེད་པའི་བསམ་འཆར་བཀོད་བཙུག་མི་ནང་ལུ་ སློབ་ཕྲུག་ཡོངས་བསྡོམས་༤༠༧ གྱིས་བསམ་ལན་བཀོད་ཡོད་ས་ལས་ སློབ་ཕྲུག་༡༡༨ གྱིས་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁའི་སྦྱོང་ཚན་འདི་སློབ་དུས་རེ་ནང་ རེ་རེ་བཙུགས་དགོ་པའི་བསམ་ལན་བཀོད་དེ་འདུག ད་ལྟོའི་གནས་སྟངས་བཟུམ་འབད་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་སློབ་སྦྱོང་འབད་མི་ཚུ་གིས་མ་གཏོགས་ གཞན་མི་སྦྱོང་ཚན་ལྷབ་མི་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁའི་སྦྱོང་ཚན་འདི་གཅིག་ལས་བརྒལ་ ལྷབ་སྲོལ་མིན་འདུག

གསུམ་པ། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཚུ་ནང་ རྫོང་ཁ་འདི་རྩ་བའི་སྦྱོང་ཚན་འབད་བཙུགས་དགོཔ།
དྲི་ཤོག་གི་གནད་སྟུད་ཨང་༡༢༣, ༡༢༩, ༡༢༨, ༡༥༤, ༡༤༢, ༡༤༣, ༢༡༧, ༣༢༡, ༧༣༦, ༧༩༠, ༧༧༡, ༧༧༥, ༨༥༡, ༨༥༦ ཚུ་གིས་འབད་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁ་འདི་འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་འབདཕ་ལས་ མཐོ་རིམ་གྱི་གནས་ཚད་ཁར་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ག་རའི་ནང་ལུ་ རྩ་བའི་ཚོས་ཚན་འབད་བཙུགས་དགོཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག

བཞི་པ། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་ཐོག་ཆ་མེདཔ་སྦེ་གནང་དགོཔ།
འབྲུག་ལུ་ད་ལྟོའི་གནས་སྟངས་བཟུམ་ཅིག་ལུ་བལྟ་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ལེགས་ཤོམ་ཡོད་མི་ཚུ་གིས་དོན་ལུ་ ལཱ་གཡོག་ཚུ་ལངམ་སྦེ་མེད་པའི་ བསམ་འཆར་བཤད་དེ་འདུག དེ་ཡང་ སློབ་ཕྲུག་བསྡོམས་༤༠༧ གྱིས་བཅའ་མར་གཏོགས་ས་ལས་མི་གྲངས་༥༩ གིས་ རྫོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བའི་ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་མངམ་སྤྱོད་དགོཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག

ལྔ་པ། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་ རྫོང་ཁའི་ལེགས་བཤདཔ་དང་ སློབ་སྦྱོང་འབད་མི་ཚུ་གིས་བར་ན་ ལོ་ལྟར་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་ཚོགས་དགོཔ། སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་བསམ་ལན་བྱིན་མི་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྫོང་

ཁའི་ལག་ལེན་གྱི་གནས་ཚད་ཡར་འཕར་དང་ དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ལོ་ལྷར་བཞིན་དུ་ལེགས་བཤདཔ་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བའི་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་དང་ ཁ་གསོའི་སློབ་སྦྱོང་གནང་དགོཔ་དེ་ལས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་བར་ན་ རྫོང་ཁའི་རྩོམ་རིག་འགྲན་བསྡུར་ དཔེར་ན་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་རྩེད་བསྡུར་དང་ རྩང་མོ་དང་བློ་ཟེ་ཚུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་དགོཔ་སྦེ་ སློབ་ཕྲུག་བསྡོམས་ ༧༢ ཀྱིས་བཀོད་དེ་འདུག

དྲུག་པ། རྫོང་ཁ་ལུ་བརྟེན་པའི་ཁས་ཕན་ག་དེ་སྦེ་ཡོདཔ་ཨིན་ན་ མི་མང་གོ་བརྡའི་གསལ་བཤད་ ལས་རིམ་ཚུ་གནང་དགོཔ། འདི་ཡང་ བསམ་ལན་བཀོད་མི་གནད་སྡུད་ཨང་༥༡༡, ༧༤༣, ༧༧༣ ཚུ་གིས་བཀོད་མི་གནང་ རྫོང་ཁའི་སྐོར་ལས་འབྲུག་རྒྱང་བསྒྲགས་ལས་འཛིན་ནང་ལས་གོ་བརྡའི་གསལ་བཤད་འབད་དགོཔ་དང་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་དང་ སློབ་གྲྭ་ཁག་ལས་ཕར་འགྲོན་ཞིན་ལས་ གོ་བརྡ་གསལ་བཤད་སྤྲོད་དགོཔ་པའི་སྐོར་ལས་བཀོད་དེ་འདུག

བདུན་པ། ཡིག་ཚང་བཀའ་རྒྱ་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལུ་ བཏོན་དགོ་པའི་དྲན་བསྐུལ།
རྩོམ་ཡིག་བསྐྱར་ཞིབ་སྐབས་ གློག་རིག་ཡོངས་འབྲེལ་གྱི་གདོང་དེབ་ནང་ལུ་ མི་ངོམ་པུལ་(༢༠༠༣) ཟེར་མི་འདི་གིས་བསམ་ལན་ དཔེར་ན་ ཡིག་ཚང་བཀའ་རྒྱ་དང་ གོ་གནས་གསར་བསྐོས་བཀའ་རྒྱ། དེ་ལས་གོ་གནས་ཡར་སེང་གི་བཀོད་རྒྱ་དང་ གནས་སོར་བཀའ་རྒྱ་ཚུ་ རྫོང་ཁའི་ནང་བྲིས་སྲོལ་ཡོད་རུང་ བར་སྐབས་ཅིག་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་སྲོལ་ཉམས་འགྱོ་ནུག་ཟེར་ཨིནམ་ད་ ད་རེས་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་བསམ་ལན་བཀོད་མི་གནད་སྡུད་ཨང་༡༣༤, ༡༧༤, ༢༩༡ ཚུ་གིས་འབད་རུང་ གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་དང་འཁྲིལ་ཡིག་ཚང་བཀའ་རྒྱ་ཚུ་ ཨིང་སྐད་ནང་མེན་པར་རྫོང་ཁའི་ནང་ལུ་ འབྲི་དགོཔ་སྦེ་བཀོད་ནུག

བརྒྱད་པ། གཞི་རིམ་ཆུང་བའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁའི་སློབ་སྟོན་འདི་ཨིན་ཅི་མིན་ཅི་ རྫོང་སློབ་ཚུ་གིས་སྟོན་གནང་དགོ་པའི་གྲོས་འདེབས། བསམ་ལན་བཀོད་མི་གནད་སྡུད་ཨང་༤༧༨ གིས་ གཞི་རིམ་ཆུང་བ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལུ་ སྤྱིར་བཏང་སློབ་དཔོན་ཚུ་གི་རྫོང་ཁ་སྟོན་ནི་མེན་པར་ རྫོང་ཁའི་སློབ་དཔོན་ཚུ་གིས་སློབ་སྟོན་འབད་དགོ་པའི་བསམ་འཆར་བཀོད་མི་འདི་ ན་ཧིང་ ཤེས་རིག་ལྷན་ཁག་གིས་སྲིད་བྱུས་བཟོ་མི་དང་ རྟགས་མཐུན་འབད་འདུག་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན།

དགུ་པ། ས་གནས་ག་ཏེ་ལུ་ཡང་འབད་རུང་ རྫོང་ཁ་ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཐོབ་ཚོག་ཚོག་བཟོ་དགོ་པའི་

གྲོས་འདེབས། འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་དང་ ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ རྫོང་ཁ་ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཚུ་འཛམ་ཧྲོང་ཧྲོ་འབད་ས་གནས་ཁ་ཏེ་ལུ་ཡང་ཐོབ་ཚོག་ཚོག་ཁྲམ་སྤྲེལ་འབད་དགོ་པའི་སྐོར་ལས་ བསམ་ལན་བཀོད་མི་གནད་སྡུད་ཨང་༧༩༩ ༧༩༧ ༢༥༣ གྱིས་བཀོད་དེ་འདུག

བཅུ་ཐམ། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ གཞུང་དང་མི་སེར་ཚུ་གིས་ ཡིད་ཆེ་དང་ངོས་ལེན་ལེགས་ཤོམ་གནང་དགོཔ། རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་ གཞུང་གིས་འབད་རུང་ལཱ་གཡོག་དང་ ཕར་ཚུར་འགྲོ་འགྲུལ་གྱི་གོ་སྐབས་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ཤེས་ཚད་ཡོད་མི་ཚུ་དང་ འདྲ་མཉམ་སྤྲོད་དགོཔ་དང་ མི་སྡེ་ནང་གི་མི་སེར་ཚུ་གིས་འབད་དེ་འབད་རུང་ ངོས་ལེན་ཤོམ་འབྱིན་དགོཔ་འབད་ བསམ་ལན་བཀོད་མི་ གནད་སྡུད་ཨང་ ༡༦༡, ༡༧༦, ༣༠༧, ༣༠༢, ༦༡༨ ཚུ་གིས་བཀོད་དེ་འདུག

ཞིབ་འཚོལ་འདི་འི་ཚད་འཛིན། (Limitation)

ད་རེས་ ངབཅས་གཉིས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་འདི་འགོ་འདྲེན་འཐབ་པའི་སྐབས་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་གནད་སྡུད་ཚུ་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་འོག་གི་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ ༨ གི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ལས་རྐྱངམ་ཅིག་བསྡུ་ཡི། གྲུབ་འབྲས་སྟོན་ཞུ་འདི་གིས་ སྤྱིར་བཏང་རྒྱལ་ཁྱབ་དང་ཁྱིམ་ཚང་རྒྱ་གར་ནང་ལྷབ་མི་སློབ་ཕྲུག་ དེ་ལས་ དེ་བཟུམ་སྦེ་ གེ་སར་རྒྱལ་པོ་གཙུག་ལག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་དང་ རྒྱལ་གཞུང་འཛིན་སྐྱོང་སྤྲེལ་ཁང་། དེ་ལས་ རྒྱལ་པོ་ཞིང་དང་ ཡོན་ཕུ་ལ། བཀྲིས་གཡང་རྩེ་དང་ མཇུག་རང་ སྤུ་རོ་ལུ་ཡོད་པའི་སྒེར་གྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ ནོར་བུ་རིག་གཏེར་ལ་སོགས་པའི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ བསམ་ལན་ཚུ་འདི་ནང་ཚུད་དེ་མེདཔ་ཨིན། དེ་སྦེ་མ་ཚུད་པར་ ལུས་དགོ་མི་ཡང་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་མངམ་ཆེ་བ་ གསརཔ་གཞི་བཙུགས་འབད་བའི་བསྐྱང་འབདཔ་ལས་ འདི་ནང་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་འཛུལ་བཞུགས་འབད་དེ་ མེད་མི་བརྟེན་ཨིན།

དེ་མ་ཚད་ཞིབ་འཚོལ་པ་ ངབཅས་རང་གཉིས་ སློབ་སྟོན་གྱི་ལཱ་འགན་ལས་བརྟེན་ དུས་ཚོད་ལངམ་སྦེ་མེདཔ་འི་ཁར་ མ་དངུལ་ཡང་དུམ་གྲ་ཅིག་ལས་བཀལ་ མ་ཐོབ་ལུ་མི་བརྟེན་ཡང་ཨིན། དེ་འབདཕ་ལས་ མ་འོངས་ཞིབ་འཚོལ་འབད་མི་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྫོང་ཁའི་ཐོག་ལུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི་ཨིན་པ་ཅིན་ ད་རེས་ གཔ་མ་ཚུགས་པའི་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་དང་ འབྲུག་གི་བཤད་གྲྭ་དང་ གྲུབ་སྡེ་ཁག་ལས་མཐར་འཁྱོལ་བྱུང་མི་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་གིས་ བསམ་ལན་ཚུ་བསྡུ་དགོཔ་འདུག་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན། ད་མཇུག་རང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་རེ་རེ་ལས་ མི་གྲངས་ ༡༥༠ རེ་བཅའ་མར་གཏོགས་བཙུག་ཡོདཔ་ད་ དུས་ཚོད་ལངམ་སྦེ་ མེདཔ་འི་གནད་ལས་བརྟེན་ སེམས་ཀྱི་རེ་བ་བསྐྱེད་དོ་བཟུམ་སྦེ་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ག་ར་ལས་ མི་གྲངས་ཚངམ་སྦེ་ཐོབ་མ་ཚུགས་པའི་དཀའ་ངལ་ཆུང་ཀུ་རེ་ཐོན་ཡི།

མཇུག་བསྡུ། (Conclusion)

སྤྱིར་བཏང་ ངབཅསརའི་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ རྫོང་ཁ་འདི་ག་དེ་ཅིག་ཁག་ཆེཔ་ཨིན་ན་ ག་ར་གི་ མཁྱེན་ས་དང་གཟིགས་ས་ཨིན། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཐབས་ལམ་ གཉིས་ཆ་ར་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ བརྟག་ཞིབ་འབད་དེ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་བའི་སྐབས་ མཐོ་རིམ་སློབ་ཕྲུག་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་ རྫོང་ཁ་ལྷབ་ནི་ལུ་སྤྲོ་བ་ཡོད་ཟེར་ ཐོན་མི་འདི་ ཐབས་ལམ་གཉིས་ཆ་རའི་ནང་ལས་ གྲུབ་འབྲས་རྟགས་མཚུངམ་སྦེ་ཐོན་ཡོདཔ་ཨིན། དེ་འབདཔ་ལས་ མཐོ་རིམ་ཤེས་ཚད་ མཇུག་བསྡུཔ་ད་ ལཱ་གཡོག་གི་གོ་སྐབས་དང་ སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཚུ་གི་ སྲིད་བྱུས་དང་ མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཚུ་ལས་ཕར་ སྦྱོང་ཚན་ཡར་སེང་འབད་དགོཔ་དང་ རྫོང་ཁ་དང་འབྲེལ་བའི་མཁོ་ཆས་ལངམ་མེདཔ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་དང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེ་གིས་ གོང་གི་གནད་དོན་ཚུ་ལུ་གཟིགས་དགོ་པའི་དུས་ཚོད་ཀུ་ལྷོད་ནུག་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན། མ་ཞིག་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་ ཞིབ་འཚོལ་པ་ང་བཅས་གཉིས་ཀྱི་ འདི་ནང་ ཉེས་སྐྱོན་གྱི་དྲི་མ་ ལེ་ཤ་རང་འོང་སྲིདཔ་ལས་ མཁྱེན་ལྡན་ཡོངས་ཀྱི་བཟོད་གསོལ་བཞེས་ཏེ་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་གནང་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན།

བཀའ་དྲིན་དགའ་ཚོར། (Acknowledgement)

ཞིབ་འཚོལ་ མཐར་འཁྱོལ་ཅན་འབད་འགྱོ་ཚུགས་མི་འདི་ཡང་ དངཔ་སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་ ཤེས་རིག་ཞིབ་འཚོལ་དང་ གོང་འཕེལ་ལྟེ་བའི་སྤྱི་འཛིན་ མཁས་དབང་སྐལ་བཟང་ཤེས་རབ་དང་ ངབཅས་གཉིས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་བསླབ་སྟོན་པ་ ཨིང་སྐད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་པ་ ཀུན་བཟང་ལྷུན་གྲུབ་གཉིས་ཀྱིས་གྲོགས་རམ་དང་ རྒྱབ་སྐྱོར་གང་དྲག་མཛད་གནང་མི་ལུ་ བཀའ་དྲིན་དགའ་ཚོར་སྒྲོམ་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ནི་དང་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་ཞིབ་འཚོལ་དང་ ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མ་དངུལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་ཐངས་ཀྱི་ཐབས་རིག་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ གྲོགས་རམ་གནངམི་འདི་ལུ་ བཀའ་དྲིན་དགའ་ཚོར་ཡོད་པའི་ཁར་ སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭའི་བདག་སྐྱོང་གིས་ཁ་ཐུག་ལས་ཡང་ ངབཅས་གཉིས་ གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་བར་འགྱོ་ནིའི་གནང་བ་ གནངམི་འདི་ལུ་བཀའ་དྲིན་དགའ་ཚོར་ཡོད། གཞན་དང་གཞན་ཡང་ ངབཅས་གཉིས་ཀྱི་ཞིབ་འཚོལ་འབད་བའི་སྐབས་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་དང་གྲོགས་རམ་མཛད་གནངམི་ག་ར་ལུ་བཀའ་དྲིན་དགའ་ཚོར་ཡོད་ཟེར་ཞུ་ནི་ཨིན།

རྒྱབ་རྟེན། (Reference)

ཀུན་བཟང་འཕྲིན་ལས། (༢༠༠༣) *རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ།* ཐིམ་ཕུག ཀེ་ཨེམ་གྲི་པར་བསྐྲུན་ཁང་།

སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ། (༢༠༡༥) *སྐད་ཡིག་ཞིབ་སྦྱོང་ གཙུག་ལག་མཐོ་རིམ་རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཡོན།* དཀྱུས་ཀྱི་གནས་སྟོད་སློབ་སྦྱོང་།

ཕུར་པ་ (༢༠༡༡) *ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཐབས་ལམ།* སྤ་རོ། ཏ་དབྱངས་ཤེས་རིག་གྲོས་བསྡུན།

བློ་བཟང་སྨོན་ལམ། (༢༠༡༠) སྨོན་ལམ་ཚིག་མཛོད།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས། (༢༠༡༣) *རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་སྣང་བའི་སྒྲོན་མེ།* ཐིམ་ཕུ། སྤྲུན་གཉིས་པར་བསྐྲུན་ཁང་།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས། (༢༠༡༠) *གཞི་རིམ་རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་།* ཐིམ་ཕུ། ཨོར་བུ་རབ་བརྟན་པར་ཁང་།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས། (༢༠༡༠) *བར་རིམ་རྫོང་ཁ་བརྡ་གཞུང་།* ཐིམ་ཕུ། ཨོར་བུ་རབ་བརྟན་པར་ཁང་།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས། (༢༠༡༠) *གོང་རིམ་རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་།* ཐིམ་ཕུ། ཨོར་བུ་རབ་བརྟན་པར་ཁང་།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས། (༢༠༠༠) *རྫོང་ཁའི་བརྡ་གཞུང་གསརཔ།* ཐིམ་ཕུ། རྩོམ་པ་པོ།

རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་དབང་འཛིན། (༢༠༠༨) *ཨིང་ཡིག་རྫོང་ཁ་ཤན་སྦྱར་ཚིག་མཛོད།* ཐིམ་ཕུ། རྩོམ་པ་པོ།

བསམ་གཏན་མཐར་ཕྱིན། (༢༠༡༡) *རྩོམ་རིག་གི་ལྷག་དེབ།* སྤ་རོ་ཤེས་རིག་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ།

Creswell, J.W. (2003). Research design: *Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. New Delhi, India: SAGE Publication Pvt. Ltd.

Driem, G.V (1994). *RSP Documentation Centre: Language Policy in Bhutan,* University of Lieden.

Thinley, Namgay (2002) *Language use in Thailand:* A comparative study to the case of Bhutan

Adhikari, I. (2011). *Impracticability of using Dzongkha.* Retrieved from www.ipajournal.com/2011/07/26/impracticability-of-using-dzongkha

Driem, G. V. (1994). *Language Policy in Bhutan, Himalayan Languages.* Retrieved from www.himalayanlanguages.org/files/driem/pdfs/1994LanguagePolicy.pdf

Centre for Bhutan Studies (1998). *NIRA's World Directory of Think Tanks.* Retrieved from URL: http://www.bhutanstudies.org.bt

RABSEL – the CERD Educational Journal
Guidelines for Manuscript

RABSEL – the CERD educational journal

The CERD *Educational Journal* is published twice a year in spring and autumn by the Centre for Educational Research and Development, Paro College of Education, Royal University of Bhutan. The Journal welcomes contributors which promote the exchange of ideas and rational discourse between practicing educators, researchers, planners, administrators, educational thinkers and practitioners, learners and policy makers from Bhutan and abroad. To this end the Journal publishes articles on empirical and theoretical studies, research reports, commentaries and scholarly reviews that attempt a systematic analysis or synthesis of educational processes and systems from different viewpoints and approaches.

Notes for Contributors

Manuscripts are considered for publication with the understanding that they are original material and have not been submitted elsewhere for publication. Submission of a paper to a professional journal is considered to be a definite indication of the author's commitment to publish in that journal. A paper submitted to this journal while it is under review by another journal is regarded as unacceptable. Submitting an already published manuscript is considered to be unethical. The author should consult the Editor if he or she has any questions to whether or not the paper is suitable for publication.

Editorial Procedures

The CERD Educational Journal is a peer reviewed research journal. All papers considered appropriate for this journal are reviewed anonymously by at least two outside reviewers. The review process usually takes one to two months. Papers are accepted for publication subject to nonsubstantive, stylistic editing. The Editor reserves the right to make any necessary minor changes in the papers, or request the author to do so, or reject the paper submitted. A copy of the edited paper along with the first proofs will be sent to the author for proofreading. They should be corrected and returned to the Editor within *10* days. Once the final version of the paper has been accepted, authors are requested not to make further changes to the text.

MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES:

The CERD *Educational Journal* is a multidisciplinary publication presenting research and scholarly reviews related to education. Guidelines specified herein were prepared for the convenience of authors, reviewers and publishers.

Types of articles

Three types of manuscripts are appropriate for submission to CERD journal (a) Reports of empirical research, (b) Scholarly reviews (c) Project reports

Reports of empirical research

Reports of empirical research are descriptions of research studies. These studies must have clear and important implications for education and/or research. CERD considers research representing diverse methodologies, including group design, single-subject research, case study etc. The major criteria for publication are quality of design, imple-

mentation, and writing, as well as importance to the field.

Scholarly Review

Scholarly papers take the form of essays that represent well-developed arguments on philosophical, theoretical, or practical problems in the field of education. They are not required to adhere to an empirical research design (i.e., methods, data collection, and data analysis). Instead scholarly papers pose analytical or conceptual frameworks.

Scholarly papers should contain as many of the following as are applicable, preferably in this order: (1) objectives or purposes of the inquiry; (2) the philosophical, theoretical, or practical argument; (3) literature, sources, or evidence to support the argument/analysis; (4) conclusions and implications of the argument; and (5) significance of the argument

Project reports

These articles will be shorter and more preliminary reports about interesting educational projects (innovative courses, learning communities, etc.). Several of these reports could be published in each issue. The focus of a project report is on the progress or outcomes of an academic innovation that addresses issues in education.

PREPARATION OF MANUSCRIPT

Manuscript preparation guidelines

1. Manuscripts are accepted both in English and Dzongkha (National Language).
2. Authors should follow the guidelines in the Publication Manual of the American Psychological Association (APA, 6th Edition) as a primary reference.
3. The length of the manuscript should not exceed 5000 words excluding the title page, abstracts, tables and figures, references, and biographical information.
4. Manuscripts should be prepared in the following order: title page (including Acknowledgements as well as Funding and grant-awarding agencies); abstract; keywords; main text; references; appendices (as appropriate); table(s) with caption(s) (on individual pages); figure caption(s) (as a list).
5. The abstract of 150-250 words are required for the manuscripts submitted. The manuscript should also have about 3 to 6 keywords.
6. The manuscript should include the author's names, institutional affiliations, mailing addresses, email addresses, telephone and fax numbers on the cover/ title page (page separate from the body).
7. The manuscripts should be submitted along with a short biographical note. The biographical note should not exceed 150 words.
8. All pages should be numbered appropriately in the bottom right corner.
9. The use of Endnote and footnote is not encouraged. However, where the use of endnotes is necessary for the manuscript, the effort should be to minimize their number. Endnotes should be placed at the end of the paper immediately before the list of references.

10. The Editorial Board reserves the right to reject a manuscript without substantive reasons, if it does not fulfill the manuscript guidelines as specified.

Tables and Figures

11. All tables and figures must be numbered in the order by Arabic numerals in which they appear in the manuscript (e.g. Table 1, Table 2). In multi-part tables, each part should be labeled (e.g. Table 1 (a), Table 1 (b)).
12. The caption should be provided for each table, figure or symbols. All the figures and tables must be included in the text. The photographs or graphics are also considered as figures.
13. A reference to each table or figure should be made in the text. All the measurement units and abbreviation must also be defined appropriately.
14. Author must provide the highest quality figure format possible. A highest quality imported or scanned material must be used in the manuscript.
15. The Times New Roman Font on all graphics must be used.
16. The use of electronic or graphic files must be window-compatible (e.g., BIP, GIF, JPG).
17. The author should also on a separate document page submit all the tables, figures or images that are used in the manuscript.
18. In the manuscript, if you include any material in which you do not hold copyright, you must obtain written permission from the copyright owner prior to the submission to the RABSEL-the CERD Educational Journal.

Manuscript submission

1. The manuscript should be sent as an e-mail attachment to the Editor in Chief or the Production Editor of the journal at cerd.pce@rub.edu.bt / rameshthapa.pce@rub.edu.bt

2. All manuscript submissions should be in a Word "doc" file or in a Word-compatible file with top, bottom, left and right margins set to one inch, and Times New Roman 12 point font.

Editorial correspondence

Any inquiries related to RABSEL-the CERC Educational Journal, including manuscripts for submission, should be addressed to: the Dean Research and Industrial Linkages (Mr. Sonam Dorji), Editor in Chief at cerd.pce@rub.edu.bt or Ramesh Thapa, Production Editor at rameshthapa.pce@rub.edu.bt

***